

Raport Roczny 2016

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum

*R*aport Roczny 2016

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum

Spis treści

Wstęp	4
Zmiana ekspozycji stałej.....	7
Wystawy	12
Działalność naukowa	24
Działalność edukacyjna	34
Wykłady	43
Nabytki i dary	48
Fundacje.....	55
Konserwacja	58
Digitalizacja	60
Koncerty	62
Wydarzenia zamkowe	68
Uroczystości i wizyty	75
Wydawnictwa.....	82
Centrum Informacji o Zamku	86
Filmy w kinie zamkowym.....	87
ARRE.....	88
Akcja Królewski Dar	88
Piłkarska reprezentacja Zamku.....	89
Polskie Stowarzyszenie Inwentaryzatorów Muzealnych	90
Remont magazynów Archiwum.....	90
Wolontariat	91
Towarzystwo Przyjaciół Zamku.....	91
Frekwencja i dostępność	92
Informacja finansowa	94
Darczyńcy, sponsorzy, patroni medialni	97
Rada Powiernicza, Dyrekcja	98

Wstęp

Szanowni Państwo,

rok 2016 w historii Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum nie należał z pewnością do łatwych. Obfitował wprawdzie w liczne uroczystości i wydarzenia, ale poważne przedsięwzięcia muzealne wymagają zawsze solidnego planu, kilkuletniego przygotowania, mocnych podstaw finansowania. Tymczasem w ubiegłym roku Zamek znalazł się w sytuacji przejściowej: pomiędzy zakończoną w 2015 r. realizacją planów opracowanych jeszcze w 2011 r. a nową strategią przygotowaną na lata 2017–2019. Był to raczej czas zasiewania nowych inicjatyw niżli zbierania dojrzałych owoców wcześniejszej, wieloletniej pracy.

Do najważniejszych wydarzeń, które miały w Zamku miejsce w ubiegłym roku, trzeba niewątpliwie zaliczyć obchody setnej rocznicy urodzin prof. Aleksandra Gieysztor. We wszystkich środowiskach naukowych Warszawy obchodzona była ona bardzo uroczysto. W Zamku jubileusz urodzin naszego pierwszego dyrektora uczciliśmy edycją, która na pewno sprawiłaby mu wielką radość – sam bowiem nosił się z zamiarem jej przygotowania. W tomie *Władza – symbole i rytuały* zebrane zostały prace Profesora, rozproszone po różnych, zwykle trudno dostępnych edycjach, poświęcone problematyce, do której przywiązywał wielką wagę. Uroczystą promocję książki 23 września w Sali Wielkiej uświetnił koncert muzyki Antonia Vivaldiego, bardzo lubianego przez Aleksandra Gieysztor.

Niewątpliwie ważnym, choć może mało spektakularnym dopełnieniem osiągnięć Zamku z lat ubiegłych było złożenie wniosku o sfinansowanie restytucji Ogrodu Dolnego. Wniosek zyskał pozytywną ocenę i w 2. połowie 2017 r. rozpoczniemy prace, które zakończą proces odbudowy Zamku jako zespołu architektoniczno-urbanistycznego. Warszawa zwróci się przez to bardziej ku Wiśle, a jej mieszkańcy i turyści zyskają nowe, atrakcyjne miejsce spacerów i wypoczynku.

Z innych działań trzeba wspomnieć rozpoczęte jeszcze w zeszłym roku prace nad zabezpieczeniem i konserwacją Wieży Grodzkiej – najstarszego i w znacznej części autentycznego fragmentu Zamku, pochodzącego sprzed połowy XIV w. Wieża od

czasu odbudowy Zamku narażona była na działanie podziemnych cieków, które od paru lat zaczęły silnie wpływać na stan jej zawilgocenia. Zakończenie osuszania i prac konserwatorskich przewidziane jest w 2018 r. W zeszłym roku przygotowany też został kompleksowy projekt konserwacji Wieży Zegarowej, której stan w górnych partiach budził wiele zastrzeżeń. Realizacja tego planu przewidziana jest w 2. połowie 2017 r.

W ubiegłym roku nastąpiły istotne zmiany na stałej ekspozycji wewnątrz historycznych Zamku, głównie w Apartamencie Króla. Pozyskane w ostatnich latach bogate zasoby dzieł sztuki, głównie ze spuścizny po nieodżałowanej pamięci Andrzeja Ciechanowiczem, pozwoliły na nowe, bliższe przekazom źródłowym z czasów

Stanisława Augusta urządzenie Gabinetu i Garderoby Króla. Zmian dokonano też w pokojach Żółtym i Zielonym oraz w Przedpokoju przed Garderobą i Korytarzu Czerwonym.

W 2016 r. otworzyliśmy w Zamku dziewięć wystaw, kolejną zaś zaprezentowaliśmy w Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu. Wszystkie omówione są na kolejnych stronach „Raportu”, tu zaś chciałbym zwrócić uwagę na niektóre. Doniosłością tematu wyróżniała się otwarta 23 czerwca wystawa *Sacrum Poloniae Iubileum 966–2016*, którą uczciliśmy w Zamku 1050. rocznicę chrztu Polski. Prezentacją tą chcieliśmy się podzielić z tysiącami pielgrzymów z całego świata, którzy zjechali do Warszawy przed Światowymi Dniami Młodzieży. Ta niewielka ekspozycja kilku wysokiej klasy zabytków nie była pomyślana jako narracja historyczna o zakładaniu chrześcijaństwa w Polsce. Chodziło nam raczej o stworzenie iluzorycznej scenografii mającej moc symbolu, który przywoływałby pamięć wydarzeń sprzed 1050 lat, a składając do refleksji, uświadamiał jej rangę i dziejowe znaczenie.

Rocznicowy charakter miała też otwarta 28 października wystawa *Dziedzictwo Piastów mazowieckich*, zorganizowana wspólnie z Archiwum Głównym Akt Dawnych w 490. rocznicę śmierci ostatniego księcia mazowieckiego – Janusza III. Gromadziła ona cenne i rzadkie dzieła sztuki związane z patronatem artystycznym książąt Mazowsza oraz – przede wszystkim – wystawiane przez nich dokumenty, głównie te najbardziej okazałe i opatrzone szczególnie atrakcyjnymi pieczęciami.

100 na 100 to wystawa otwarta 13 października, która prezentowała sto najcenniejszych zabytków ze zbiorów muzeum i biblioteki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Inaugurowała ona obchody setnej rocznicy utworzenia KUL-u w 1918 r. Zachwycała w swej różnorodności – zestawione na ekspozycji rzeźby, obrazy, grafika, rękopisy i starodruki robiły wielkie wrażenie na zamkowej publiczności. Była ona w znacznej mierze osiągnięciem kuratorskim opiekuna zbiorów KUL-u dr. Krzysztofa Przylickiego, wspieranego ze strony Zamku przez dr Magdalenę Białonowską.

W Galerii Jednego Obrazu zaprezentowaliśmy w 2016 r. jeden z najpiękniejszych w Polsce portretów kobiecych doby oświecenia – dzieło Josefa Grassiego z 1796 r. przedstawiające Anetkę Tyszkiewiczównę Potocką, a po rozwodzie – Dunin-Wąsowiczową. Obraz, przechowywany w zbiorach prywatnych, uchodził przez lata za zaginiony po II wojnie światowej, toteż jego prezentacja wzbudziła duże zainteresowanie publiczności.

Zamek konsekwentnie rozwija swój potencjał naukowy, jest to bowiem najmocniejsza podstawa naszych dokonań w innych sferach działalności muzealnej. Dobitnym świadectwem potencjału

badawczego pracowników Zamku jest zamieszczony w „Raporcie” wykaz kilkudziesięciu ich publikacji, a także aktywność na różnych forach naukowych – czynne wystąpienia na sesjach i konferencjach. Wśród konferencji zorganizowanych w 2016 r. w Zamku na pierwszym miejscu wymienić należy *Rytuały władzy* – drugie już spotkanie w ramach cyklu *Projekt Rezydencje Europy*. Sesja ta zgromadziła 30 referentów z 10 krajów całego świata, udział zaś w niej wzięło przeszło 200 osób.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się także konferencja *Maria Kazimiera Sobieska (1641–1716). W kręgu rodziny, polityki i kultury*. Jej powodzenie skłoniło organizatorów do kontynuacji tego forum w ramach nowego cyklu *Polskie królowe*, który chcielibyśmy poświęcić wybitnym małżonkom władców Polski.

Seminaria Zamkowe, które od 2002 r. na dobre zakorzeniły się w podejmowanej przez nas praktyce naukowej, od 2013 r. nabrały nowej, większej dynamiki. Prezentują na nich swoje badania zarówno nasi pracownicy, jak badacze spoza Zamku. W 2016 r. odbyło się sześć spotkań seminaryjnych, gromadzących szerokie grono publiczności, zwykle żywo dyskutującej referowane problemy.

Niezwykle ważną sferą aktywności Zamku jest rozwijana ciągle w różnych formach działalność edukacyjna. W 2016 r. Dział Oświatowy przeprowadził przeszło 2500 lekcji muzealnych obejmujących 105 tematów, Pracownia Działań Muzealnych zaś ponad 300 warsztatów, blisko 250 wykładów dla uniwersytetów III wieku oraz 244 spotkania w ramach cyklicznych programów edukacyjnych, cieszących się niesłabnącą popularnością, takich jak *Szkatułka księżniczki*, *skarby królewicza*, *Spotkania przy świecach* czy *Godzina ze sztuką*.

Zamek jest w Warszawie ciągle ważnym miejscem koncertów, najczęściej organizowanych cyklicznie, jak Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena czy Warszawskie Spotkania Muzyczne. Działalność Zamku dopełniają cieszące się nieustannie wielką popularnością festiwale: Ogrody Muzyczne, które w 2016 r. miały XVI edycję, czy Królewskie Arkady Sztuki, w minionym roku w sierpniu już szósty raz gromadzące publiczność warszawską i nie tylko.

Zamek w 2016 r. był ciągle atrakcyjnym miejscem spotkań z historią i kulturą: odwiedziło go blisko 700 tysięcy osób. Tym wszystkim współpracownikom, którzy swą pracą przyczynili się do osiągnięć Zamku, składam głęboki ukłon podziękowania.

Przemysław Mrozowski,
dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

Zmiana ekspozycji stałej

Nowa aranżacja wnętrz Apartamentu Króla

W 2016 r., pięć lat po gruntownej renowacji wnętrz na parterze Zamku, gdzie powstały Galeria Lanckorońskich oraz Galeria Malarstwa, Rzeźby i Sztuki Zdobniczej, podjęto prace nad nowym urządzeniem wnętrz Apartamentu Króla. Jedną z przyczyn takiej decyzji było dążenie do wierniejszego odtworzenia charakteru tych pomieszczeń, znanego z inwentarzy z czasów Stanisława Augusta, a także chęć umieszczenia na ekspozycji dzieł sztuki, o które wzbogaciły się nasze zbiory w ciągu trzech dekad od otwarcia muzeum dla publiczności.

Garderoba Króla

Podstawą dotychczasowego wystroju Apartamentu Króla – zwłaszcza malarzkiego – były w dużej mierze depozyty, których użyłylo Zamkowi Muzeum Narodowe w Warszawie w latach 70. i na początku lat 80., gdy Zamek budował dopiero swoją kolekcję.

Największych zmian dokonano w Gabinetcie i Garderobie Króla. Chodziło o zaakcentowanie właściwych funkcji obu wnętrz: typowego pokoju do pracy, jakim był Gabinet, i galerijnej, recepcyjnej funkcji, jaką pełniła w XVIII-wiecznych rezydencjach i w stanisławowskim Zamku Garderoba. W związku z tym szafy biblioteczne, poprzednio eksponowane w Garderobie, przeniesiono do Gabinetu, w którym dodatkowo umieszczono znakomitej klasy francuską sekretkę cylindryczną z londyńskich zbiorów prof. Andrzeja S. Ciechanowieckiego. Wewnątrz znajdują się książki z epoki, a na blacie została zaprezentowana kolekcja odlewów gipsowych gemm – podkreśla to tym samym studyjny charakter wnętrza. Akcenty antyczne wprowadziły także: monumentalna waza krater z królewskiej manufaktury w Belwederze, pochodząca z zamkowej kolekcji Stanisława Augusta, oraz marmurowe popiersie Sylwana (II w., uzup. w XVIII w.), dar z 1995 r. prezydenta Włoch Francesca Cossigi.

Gabinet Króla

Dzięki wycofaniu z Garderoby szaf bibliotecznych wnętrze to mogło odzyskać swą pierwotną, galeryjną funkcję. W czasach Stanisława Augusta, jak wynika z inwentarzy, wisiało tu ok. 50 obrazów. Na miejscu szaf ustawiona została para włoskich komód z daru prof. Karoliny Lancorońskiej – to umożliwiło wykorzystanie większej przestrzeni ścian do prezentowania ekspozycji malarstwa. Przygotowując nowy wystrój Garderoby, projektanci posilkowali się przekazami źródłowymi – inwentarzami i rysunkami, zwłaszcza rysunkiem Johanna Christiana Kamsetzera z 1792 r. (niezrealizowany projekt mającego powstać w tym miejscu Gabinetu). Komody z klasycystycznymi wazami i brązami na blatach oraz szczelne wypełnienie ścian obrazami w dekoracyjnych, symetrycznych układach nawiązują do tego właśnie rysunku.

Zmieniono także całkowicie malarską dekorację pokoi Żółtego i Zielonego. Prezentowane tu obrazy dobrane były poprzednio wedle klucza tematycznego: ściany Pokoju Żółtego zdobiły portrety XVIII-wiecznych osobistości, Pokoju Zielonego zaś – XVII- i XVIII-wieczne widoki i pejzaże. Jednak, jak wynika z inwentarzy, w czasach Stanisława Augusta wisiały tu obok siebie pastelowe portrety autorstwa Louisa Marteau przedstawiające uczestników obiadów czwartkowych, obrazy religijne, rodzajowe i pejzaże, dzieła włoskie zestawione z holenderskimi, barokowe z neoklasycystycznymi. Taka aranżacja, polegająca na celowym mieszaniu ze sobą różnych malarskich szkół i gatunków, typowa była dla książęcych i królewskich rezydencji w XVIII-wiecznej Europie. Wedle tych zasad skomponowano obecnie „tapety” z obrazów we wszystkich pokojach Apartamentu Króla. Wystroju Pokoju Żółtego – pełniącego funkcję jadalni – ostatecznie dopełniło rozmieszczenie przy stole kompletu XVIII-wiecznych portugalskich krzeseł w stylu chippendale, których brakowało w tym miejscu od początku istnienia ekspozycji.

Całkowicie przekształcono dotychczasowy wystrój Korytarza Czerwonego, w którym poprzednio eksponowano portrety, martwe natury i pejzaże, pochodzące w dużej mierze z depozytów. Obecnie Korytarz zyskał charakter galerii portretowej, bardziej odpowiedni dla architektonicznego kształtu i funkcji takiego wnętrza. Zawisły tu całopostaciowe wizerunki europejskich władców i osobistości

Francuska sekretera cylindryczna z kolekcją gipsowych gemm w Gabinetie Króla

Ekspozycja malarstwa w Garderobie Króla

Garderoba Króla

oraz seria portretów przedstawicieli rodów Ossolińskich i Żałuskich pochodząca z pałacu w Sterdyni. Do wnętrza wprowadzono także meble – zestaw stolików do gier i dwa komplety krzeseł, które podkreślają rytm obrazów na ścianach i nadają Korytarzowi bardziej reprezentacyjny charakter.

Podjęto także decyzję o wzbogaceniu malarskiego wystroju Przedpokoju przed Garderobą. Wnętrze to, stanowiące poniekąd zaplecze głównych pomieszczeń Apartamentu Króla (i mające taki charakter w czasach stanisławowskich), w odbudowanym Zamku pełni dodatkową, istotną funkcję: pierwszego pomieszczenia, do którego wchodzi, z klatki władysławowskiej, oficjalni goście i delegacje odwiedzające Zamek. Dowieszenie dziewięciu obrazów, stylistycznie korespondujących z prezentowanymi tu od początku istnienia odbudowanego Zamku czterema obrazami Johanna Samuela Mocka, oraz umieszczenie nad arkadami przejść pary marmurowych medalionów z profilami królów: Augusta III i Stanisława Augusta, nadało dotychczasowemu, nieco zbyt skromnemu i ciemnemu wnętrzu bardziej reprezentacyjny charakter. Wprowadzono także dodatkowe, punktowe oświetlenie eksponujące obrazy, jak również otworzono drzwi prowadzące do Garderoby Króla.

Na zakończenie trzeba podkreślić, że nowe urządzenie wnętrz nie byłoby możliwe bez cennego zespołu dzieł sztuki (obrazów, mebli, brązów), którymi od wielu lat wzbogacał Zamek prof. Andrzej S. Ciechanowiecki. Ostatni taki przekaz – za pośrednictwem Fundacji – nastąpił już po śmierci Profesora i objął obiekty z jego londyńskiego apartamentu (zob. s. 56).

Scenariusz i realizacja: Maciej Chojnowski, Dorota Juszczak, Hanna Małachowicz oraz Anna Matecka z zespołem

Zmiany na wystawie Zniszczenie i odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie

Gabinet Monarchów Europejskich – malowidła ścienne
z widocznymi oryginalnymi fragmentami

Ujednolicenie formy przekazu poprzez wprowadzenie specjalnie przygotowanej etiudy filmowej *Historia odbudowy Zamku Królewskiego* to główny cel, jaki przyświecał twórcom nowej aranżacji wystawy *Zniszczenie i odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie*. W krótkim, siedmiominutowym filmie, do którego przygotowania wykorzystano głównie materiały ze zbiorów Archiwum zamkowego, w sposób reporterski przedstawione zostały najważniejsze wydarzenia związane z powojenną historią Zamku Królewskiego.

Odbudowę Zamku po wojnie przez wiele lat zabiegało środowisko skupione wokół nieustraszonego orędownika tej idei – prof. Stanisława Lorentza. Mimo że na podstawie ocalonych fragmentów wystroju i wyposażenia wnętrz oraz zachowanej dokumentacji prace projektowe podjęto w latach 50., ostateczna decyzja o odbudowie zapadła dopiero w styczniu 1971 r. Powołany wówczas Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie pokierował całością prac oraz prowadził zbiórkę funduszy i darów. Opracowanie dokumentacji projektowej oraz wykonawstwo prac powierzono Przedsiębiorstwu Państwowemu Pracowni Konserwacji Zabytków. Przed zespołem projektantów z prof. Janem Bogusławskim na czele postawiono zadanie odtworzenia bryły i układu przestrzennego budynku w obrysie i gabarytach sprzed roku 1939 oraz wmontowania wszystkich zachowanych elementów w ich dawne miejsce. Rozpoczęte we wrześniu 1971 r. prace zmierzające do oddania bryły w stanie surowym zakończono w lipcu 1974 r. zamontowaniem helmu na wieży zegarowej oraz uruchomieniem po 35 latach zegara zamkowego. W latach kolejnych prowadzono prace nad odtworzeniem zamkowych ekspozycji. Pierwsze wnętrza przekazano do eksploatacji w roku 1977, kolejne zaś w sierpniu 1984 r. podczas uroczystości oficjalnego udostępnienia Zamku publiczności.

W przygotowanym filmie oraz prezentacjach multimedialnych chcieliśmy przedstawić wykonywane wówczas prace,

Nowy ekran w trzeciej sali ekspozycyjnej

przypomnieć osoby związane z odbudową, przywołać skalę społecznego zaangażowania, dzięki któremu inwestycja prawie w całości sfinansowana została ze środków społecznych.

Montaż wielkoformatowego ekranu, na którym prezentowany jest nowy film, wymusił zmianę wystroju wnętrza Piwnicy Renesansowej i stał się jednocześnie okazją do wprowadzenia kilku udogodnień poprawiających komfort zwiedzania (możliwość skorzystania ze słuchawek, nowe siedziska, inny wystrój korytarza wyjściowego).

W związku z zakończeniem pracy na stanowisku dyrektora Zamku przez prof. Andrzeja Rottermunda aktualizacji uległa też jego wypowiedź prezentowana w tzw. tubusie.

Scenariusz: Bożena Radzio
Realizacja filmu: Grzegorz Nowiński

Makieta na pl. Zamkowym, 1972 r.

Wystawy

Sacrum Poloniae Iubileum 966–2016

23 czerwca – 7 sierpnia

Izba w Wieży Grodzkiej

Wystawa *Sacrum Poloniae Iubileum 966–2016* była próbą refleksji nad aktem, który zdeteterminował historię Polski i ukształtował tożsamość Polaków. Jak powiedział o niej dyrektor Zamku dr hab. Przemysław Mrozowski, „choć nie pokazuje ona wszystkich dzieł, które ocalały w publicznych i kościelnych zbiorach z czasów zakładania chrześcijaństwa w Polsce, to jest jednak rodzajem flesza, olśnienia tymi kilkoma wspnianymi dziełami średniowiecznymi, które, można mieć nadzieję, poruszają uczucia i wyobraźnię zwiedzających”.

Włócznia św. Maurycego i *Catalogus archiepiscoporum Gnesnensium* (Katalog arcybiskupów gnieźnieńskich) Jana Długosza

Zaprezentowana w terminie umożliwiającym zwiedzanie pielgrzymom przybywającym do Warszawy przed Światowymi Dniami Młodzieży i wizytą papieża Franciszka w Krakowie, została objęta patronatem przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego, prof. dr. hab. Piotra Glińskiego. Celem ekspozycji było przybliżenie zwiedzającym w prosty i przystępny sposób okoliczności i znaczenia przyjęcia chrześcijaństwa przez Polskę.

Na wystawie zaprezentowano dzieła o fundamentalnym znaczeniu historycznym i artystycznym oraz ogromnym ładunku symbolicznym. Mowa tu o replikach Drzwi Gnieźnieńskich i włóczni św. Maurycego ze zbiorów Muzeum Początków Państwa Polskiego, o tzw. Czarze Włocławskiej z kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie oraz trzech obiektach przechowywanych w zbiorach Biblioteki Narodowej, czyli *Żywotach arcybiskupów gnieźnieńskich*, *Sakramentarzu tynieckim* i *Roczniku świętokrzyskim dawnym*, a także denarach Bolesława Chrobrego z napisem *Prince(p)s Polonie* z Muzeum Okręgowego w Toruniu (1 egz.) i Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum (2 egz.). Wystawa cieszyła się dużym zainteresowaniem publiczności i mediów. Obejrzało ją 33 tysiące osób.

Towarzyszył jej katalog w wersjach polskiej i angielskiej, powstały pod redakcją kuratorów wystawy z dwoma artykułami i notami katalogowymi.

Kuratorzy wystawy: dr hab. Przemysław Mrozowski, dr Przemysław Deles
Scenografia: Agnieszka Putowska-Tomaszewska

Drzwi Gnieźnieńskie

Program towarzyszący wystawie

Zajęcia w ramach Letniej Akademii Sztuk Dawnych (18–22 lipca): *Jak to ze chrztem było, czyli jak, kiedy i gdzie ochrzcił się Mieszko I; Tysiąclecie państwa czy tysiąclecie chrztu? Miejsce chrztu Polski w historii*

Cykl wykładów (czerwiec–lipiec): prof. Piotr Urbańczyk, *Początki chrześcijaństwa w Polsce*; Dominika Jackowiak, *Sztuka pierwszych chrześcijan*; dr hab. Grażyna Jurkowlaniec, *Treści ideowe Drzwi Gnieźnieńskich*; M. Tworowska, *Via Francigena – średniowiecznym szlakiem do Rzymu*; dr hab. Paweł Żmudzi, *Początki Mieszka I*

Dzień atrakcji na wystawie: 8 lipca

Fragment scenografii wystawy *Sacrum Poloniae Iubileum 966–2016*

100 na 100. Sto najcenniejszych dzieł sztuki ze zbiorów KUL na stulecie KUL

13 października 2016 – 31 stycznia 2017

Sale Wystaw Czasowych

Wystawa, która zaprezentowała 100 najcenniejszych dzieł sztuki ze zbiorów muzealnych i bibliotecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, była inauguracją uroczystych obchodów jubileuszu stulecia uniwersytetu, który przypada w 2018 r. Na wystawie pokazano 100 dzieł europejskiego i polskiego malarstwa, rzeźby średniowiecznej i nowożytnej oraz rzemiosła artystycznego.

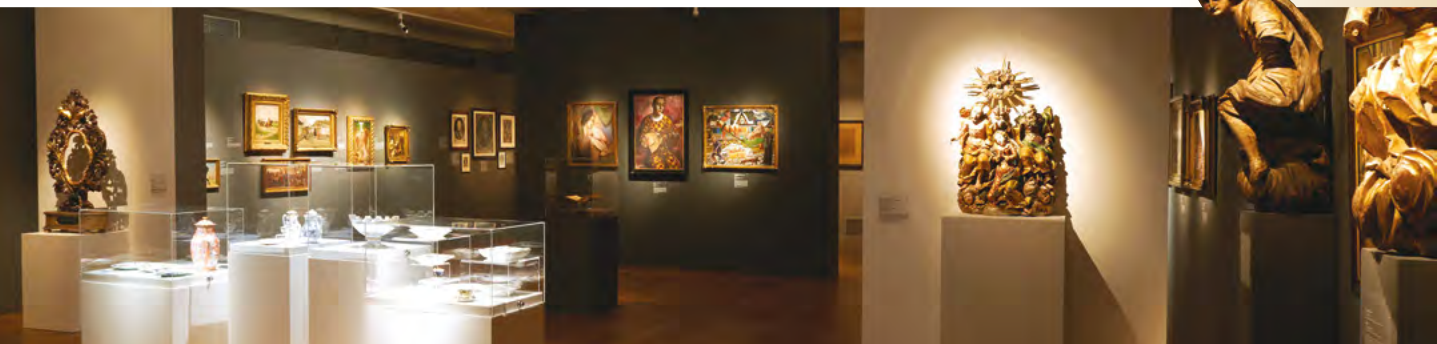
Różnorodność i bogactwo kolekcji, zarówno pod kątem gatunków artystycznych, jak i chronologii, tłumaczyła burzliwa historia muzeum zapoczątkowana w 1932 r. przez darowiznę księdza Jana Władzińskiego (1861–1935), który przekazał na rzecz KUL „zbiór pamiątek historycznych i stylowych okazów z różnych zakątków kraju”. W grudniu 1939 r. zgromadzone na KUL dzieła sztuki zostały zarekwirowane przez Niemców i bezpowrotnie utracone. W odradzającym się po wojnie uniwersytecie nie zapomniano o przedwojennych tradycjach muzealnych. Dzięki ofiarności instytucji kościelnych i osób prywatnych na przestrzeni ostatnich 70 lat udało się zgromadzić przeszło 1700 obiektów. Zwiedzający mogli obejrzeć obrazy i rysunki wybitnych polskich artystów, m.in. Piotra Michałowskiego, Jana Matejki, Józefa Chełmońskiego, Leona Wyczółkowskiego, Józefa Mehoffera, Jacka Malczewskiego i jego syna Rafała, Włodzimierza Tetmajera i Józefa Pankiewicza. Trafiły one na KUL jako dary Olgi i Tadeusza Litawińskich w 1986 r. oraz Stanisławy i Tadeusza Witkowskich w 1991 r. Ponadto zaprezentowano prace Antoniego Michalaka i Jerzego Nowosielskiego, będące darem artystów.

Z malarstwa obcego na szczególną uwagę zasługiwały obrazy zakupione do kolekcji uczelni pod koniec lat 50. XX w.: *Ecce Homo*, dzieło niderlandzkiego naśladowcy Juana de Flandesa z około 1574 r.; *Sacra conversazione*, wiązana z czynnym w Wenecji w I. połowie XVI w. warsztatem Francesca Rizza da Santacroce; powstały po 1600 r. *Pejzaż z Lotem i córkami*, pędzla przedstawiciela manieryzmu flamandzkiego Martena van Valckenborcha oraz *Kordegarda malp.*, XVII-wieczna kopia obrazu Davida Teniersa młodszego.

Imponująco prezentowały się średniowieczne rzeźby powstałe w warsztatach śląskich późnego gotyku, a darowane KUL w 1956 r. przez kurię archidiecezjalną we Wrocławiu. Do największych pereł tej kolekcji należą: figura św. Katarzyny Aleksandryjskiej, tzw. Złota Katarzyna, z wrocławskiej kamienicy wchodzącej w skład zabudowań klasztoru św. Katarzyny, dzieło pracowni Jacoba Beinharta, oraz rzeźba św. Sebastiana z warsztatu Mistrza

Nieokreślona święta
lub personifikacja, poł. XVIII w.

Ołtarza z Gościszowic, a także szafa ołtarzowa Wielkiej Świętej Rodziny z kościoła pw. Trzech Króli w Kliczkowie, wykonana ok. 1520 r. Towarzyszyły im wysokiej klasy ołtarzowe rzeźby barokowe, przekazane do lubelskiego uniwersytetu w 1956 r. z Centralnej Składnicy Sztuki w Kozłowie.

Kolekcję muzealną KUL uzupełniło 10 rękopisów, druków i dokumentów ze Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersyteckiej. Do najcenniejszych cymeliów pokazywanych na wystawie należał tzw. Dekret Gracjana – iluminowany rękopis stanowiący zbiór prawa kanonicznego, zebrany przez bolońskiego mnicha Gracjana ok. 1150 r. Rękopis lubelski, jeden z 6 tego typu zachowanych w Polsce, powstał w Tuluzie ok. 1300 r. i dekorowany jest 38 barwnymi miniaturami w stylu gotyku francuskiego. Ponadto pokazane zostały dyplomy królewskie i spisany odręcznie w początkach XIX w. *Regestr pamiątek starożytnych i staroświeckich* [...] *Domu Gotyckiego*. Ekspozycji towarzyszył katalog pod redakcją kuratorów wystawy, wydany przez Wydawnictwo KUL.

Kuratorzy wystawy: dr Krzysztof Przylicki z Muzeum KUL, dr Magdalena Białonowska z Zamku Królewskiego w Warszawie
Scenografia: Agnieszka Putowska-Tomaszewska

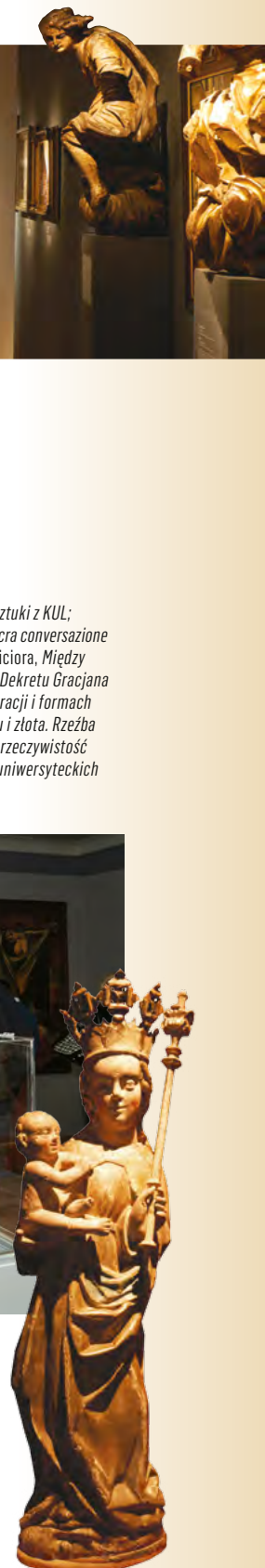
Program towarzyszący wystawie

Dni atrakcji: 16 października, 20 listopada, 4 grudnia, 11 grudnia i 29 stycznia

Kurs malarstwa i rysunku pt. *Martwa natura z kwiatami. Akwarela i gwasz* (październik–listopad)

Zajęcia z cyklu *Zamkowe wędrowki. Skarby z kolekcji KUL* (5 listopada)

Cykl wykładów (październik–grudzień): dr Krzysztof Przylicki, *100 na 100. Historia kolekcji dzieł sztuki z KUL*; Krystyna Czerni, *Związki Jerzego Nowosielskiego z Lublinem i KUL*; dr hab. Aneta Kramiszewska, *Sacra conversazione czy communio sanctorum? O czym rozmawiają święci i dlaczego ważne jest milczenie*; Barbara Ciciora, *Miedzy idea a konstrukcją, czyli jak Jan Matejko projektował ołtarze*; dr Arkadiusz Adamczuk, *Miniatury Dekretu Gracjana – ilustracje prawa średniowiecznego*; Wanda Załęska, *XVIII-wieczna porcelana europejska o dekoracji i formach dalekowschodnich. Kopie, naśladownictwa czy inspiracje?*; Zofia Herman, *Świątynie pełne koloru i złota. Rzeźba średniowieczna na Śląsku*; prof. Dorota Folga-Januszewska, *Na Krupówkach w Zakopanem, czyli rzeczywistość według Rafała Malczewskiego*; dr Magdalena Białonowska, *„Dla celów nauki...”, czyli o muzeach uniwersyteckich*

Matka Boża z Dzieciątkiem z Goworowic, pracownia śląska, 1479–1480

Dziedzictwo Piastów mazowieckich

27 października – 4 grudnia
Dawna Izba Poselska

Prof. Piotr Gliński, minister kultury i dziedzictwa narodowego, i dr hab. Przemysław Mrozowski, dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, zwiedzają wystawę *Dziedzictwo Piastów mazowieckich*, 27 października, Dawna Izba Poselska

Okazją do zorganizowania wystawy była 490. rocznica śmierci ostatniego księcia mazowieckiego Janusza III oraz inkorporacja w 1526 r. Mazowsza do Korony. Zorganizowana we współpracy z Archiwum Głównym Akt Dawnych i przy znaczącym wsparciu finansowym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego wystawa miała zaprezentować fascynujące i mało znane dzieje dzielnicy Piastów mazowieckich.

Mazowsze przez 400 lat było odrębną dzielnicą, która miała samodzielnego władcę, odrębne terytorium, prawodawstwo, wojsko oraz własną gospodarkę. Historia samodzielności Mazowsza w średniowieczu jest interesująca, lecz mało znana. Do naszych czasów nie zachowało się wiele pamiątek bezpośrednio związanych z panowaniem książąt mazowieckich, stąd na ekspozycji znalazło się obok oryginalnych zabytków kilka kopii i reprodukcji rękopisów. Niemniej była to okazja do zaprezentowania rzadko udostępnianych, oryginalnych średniowiecznych dokumentów pergaminowych wraz z pieczęciami, ksiąg metrykalnych pochodzących z kancelarii książąt mazowieckich, a obecnie przechowywanych w Archiwum Głównym Akt Dawnych. Pokazano dokumenty najciekawsze, zarówno pod względem wizualnym, jak i merytorycznym, ponadto opatrzone pieczęciami,

które stanowią świadectwa obrazowania idei związanych z pojmowaniem władzy w średniowieczu, a także źródło poznania heraldyki, kostiumologii i uzbrojenia. Dominująca narracja dokumentów została przełamana kilkunastoma zabytkami sztuki średniowiecznej z polskich muzeów, bezpośrednio związanymi z książętami Mazowsza. Jednym z najbardziej spektakularnych eksponatów była oprawa Ewangeliarza Anastazji ze zbiorów Biblioteki Narodowej. Ten wspaniały zabytek, datowany na połowę XII w., pochodzi z fundacji pierwszej żony Bolesława Kędzierzawego. Srebrna, repusowana okładka z pięknymi przedstawieniami Maie-stas Domini i Ukrzyżowania z wizerunkiem fundatorki jest jednym z najcenniejszych w Polsce zabytków średniowiecznego złotnictwa.

Dopełnieniem wystawy był katalog z dwoma artykułami omawiającymi dokonania polityczne i spuściznę artystyczną Piastów mazowieckich oraz notami o poszczególnych obiektach. Warto nadmienić, że Zamek zdecydował się przejąć w czasowy depozyt kopię płyty wierzchniej nagrobka ostatnich książąt mazowieckich Stanisława i Janusza. Płyta wykonana w okresie międzywojennym wzbogaciła wystroj Dawnej Izby Poselskiej i jednocześnie stanowi doskonałą pomoc edukacyjną w lekcjach muzealnych dotyczących średniowiecza.

Kuratorzy: dr hab. Janusz Grabowski z AGAD-u, Rafał Mroczek z Zamku Królewskiego w Warszawie

Oprawa Ewangeliarza Anastazji (rewers okładki)

Program towarzyszący wystawie

Dni atrakcji: 6 listopada, 3 grudnia

Zajęcia z cyklu *Zamkowe wędrówki. Panowie Mazowsza. Piastowie mazowieccy i ich państwo* (3 grudnia)

Galeria Jednego Obrazu. Josef Grassi

Portret Anetki Tyszkiewiczówny

1 grudnia 2016 – 28 lutego 2017
Izba w Wieży Grodzkiej

Anna Tyszkiewiczówna (1779–1867), nazywana Anetką, była córką Ludwika Tyszkiewicza i Konstancji, córki Kazimierza Poniatowskiego, najstarszego brata Stanisława Augusta. W 1805 r. została żoną Aleksandra Stanisława Potockiego, dziedzica rozległych dóbr, m.in. Wilanowa, które w połączeniu z posagiem Anetki tworzyły jedną ze znaczniejszych polskich fortun. Małżeństwo zakończyło się rozwodem w 1821 r. Wkrótce potem Anetka wyszła za mąż za weterana wojen napoleońskich Stanisława Dunin-Wąsowicza, późniejszego generała w powstaniu listopadowym.

Josef Grassi, *Portret Anetki Tyszkiewiczówny*

Anetka nie uchodziła za piękną, ale dzięki inteligencji i ciętemu dowcipowi była gwiazdą warszawskich salonów oraz wyrocznią w sprawach dobrego smaku. Błyszcząca i zalotna, umiała zdobyć zainteresowanie mężczyzn, toteż powszechnie mówiono o jej licznych romansach.

Była projektantką założeń parkowych i architektury ogrodowej. Przy jej udziale powstały parki krajobrazowe w Natolinie, Mokotowie i małopolskim Zatorze.

Zapisała się w historii polskiego pałacnictwa jako autorka wspomnień, w których zawarła sugestywny, nasycony anegdotami obraz czasów porzecznych, okresu Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego.

Josef Grassi (1757–1838), malarz urodzony w Wiedniu, był renomowanym portrecistą, a szczególną popularność zdobył w kręgach polskiej arystokracji. Pracował w Wiedniu, Polsce i Saksonii, ale wśród jego prac najwięcej, bo około stu, było wizerunków Polaków.

Grassiego ceniono zwłaszcza jako autora portretów kobiecych. Idealizował modelki, jednak w sposób na tyle wyważony, by nie zatracić podobieństwa i indywidualności.

Cechy te możemy dostrzec także w portrecie Anetki Tyszkiewiczówny, namalowa-

nym w Wiedniu w 1796 r. Grassi umiejętnie wydobyl wdzięk i świeżość 17-letniej Anetki, chociaż rysy jej twarzy dalekie są od klasycznego ideału. Lekki uśmiech i błysk inteligencji w przymrużonych oczach zdradzają, że malarz dobrze rozpoznał żywy temperament modelki. Widoczne w jej rękach przybory do szkicowania oraz pejzażowe tło odnoszą się do zainteresowań artystycznych Anetki – rysowniczką i projektantką ogrodów.

Portret jest uważany za jedną z „ikon” wizerunku kobiecego w Polsce doby oświe-

cenia. Postać uchwycona w naturalnym ruchu przywodzi na myśl ujęcie fotograficzne. Przystępująca do rysowania Anetka wydaje się zaskoczona pojawieniem się malarza, odwraca głowę i rzuca mu przez ramię krótkie spojrzenie, by za chwilę znowu powrócić do pracy.

Portret nieprzerwanie pozostawał w rękach kolejnych pokoleń spadkobierców Anetki. Do początku XX w. przechowywany był w należącej do Tyszkiewiczów i Potockich zamku w Zatorze koło Krakowa. Po śmierci wnuka Anetki, hrabiego Augusta Potockiego, w 1905 r. dobra zatorskie sprzedano. Znajdujące się w zamku dzieła sztuki przeniesiono do pałacu w podwarszawskiej Jabłonnii, odziedziczonego przez syna Augusta, Maurycego Potockiego.

Obraz szczęśliwie przetrwał czas wojny, mimo że rezydencja w Jabłonnii została zrujnowana przez okupantów niemieckich, podobnie jak pałacyk Benedykta Tyszkiewicza przy ulicy Matejki w Warszawie, gdzie prawdopodobnie przechowywano portret po ewakuacji części zbiorów z Jabłonnii. Wizerunek Anetki wywieźli z Polski właściciele, którzy w 1945 r. wyemigrowali do Londynu.

W pierwszych latach powojennych panowało przekonanie, że portret został zniszczony czy też zaginął w 1944 r. Tymczasem po śmierci Maurycego Potockiego w 1949 r. stał się własnością jego żony Marii, która w 1963 r. sprzedała go zamieszkałemu w Nowym Jorku Włodzimierzowi Rogerowi Tyszkiewiczowi. Po jego śmierci w 2012 r. obraz odziedziczyła mieszkająca w Warszawie obecna właścicielka. Portret Anetki Tyszkiewiczówny po blisko 70 latach znowu znalazł się w Polsce.

Kurator wystawy: Hanna Małachowicz

Program towarzyszący wystawie

Dzień atrakcji: 4 grudnia

Spotkanie literackie: *Rozważne i romantyczne. Jane Austen i Anetka Tyszkiewiczówna* (10 grudnia)

Ostatni druh Adama Mickiewicza. Antoni Edward Odynieć i jego pamiątki

4 listopada 2016 – 8 stycznia 2017

Biblioteka Królewska

Pokaz przedstawiał fragment zachowanej spuścizny po Antonim Edwardzie Odyńcu (1804–1885), pisarzu, tłumaczu i przyjacielu Adama Mickiewicza z lat młodości, oraz Aleksandrze z Chomętowskich Borkowskiej (1828–1898), publicystce warszawskiej i redaktorce „Kroniki Rodzinnej”.

Po ponad 50 latach spuścizna została scalona i odnalazła się w Zamku Królewskim w Warszawie.

Pamiątkami do 1939 r. opiekowała się wnuczka pisarza, Maria, i jej mąż, Ignacy Baliński. Rozproszyły je dopiero burzliwe losy wojenne, ale mimo to przetrwały do XXI w. Pierwsza część materiałów trafiła do zamkowego Archiwum w latach 80. XX w., drugą w lutym 2009 r. przekazano w kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego.

Na pokazie zaprezentowano najcenniejsze archiwalia – pamiątki po Adamie Mickiewiczu, w tym poszyt z 14 listami wieszcza do Odyńca z lat 1828–1837, wspólny list Odyńca i Mickiewicza do Jana Czeczota z 1830 r. oraz *Dzienniczek podróży z lat 1830–1832* z własnoręcznymi wpisami Mickiewicza, Zygmunta Krasińskiego oraz Stefana Garczyńskiego, który powstał w trakcie wyprawy 1829–1830 po Europie. Na podstawie *Dzienniczka* w 2. połowie lat 60. XIX w. Odynieć napisał powieść biograficzną *Listy z podróży*, dzięki której zdobył ogromną popularność wśród współczesnych, a tym samym miejsce w pantheonie sławy. Dopelnienie kolekcji autografów autora *Dziadów* i *Grażyny* stanowi obszerny zbiór listów, odzwierciedlający działalność publicystyczną zarówno Odyńca, jak i Borkowskiej, oraz ich ożywione życie towarzyskie w różnych środowiskach literackich Wilna, Warszawy i Krakowa. Po raz pierwszy publiczność miała okazję obejrzeć poszyty z listami od różnych osób do Odyńca z lat 1826–1884, tekę z listami Odyńca do Borkowskiej z lat 1865–1884, a także poszyt z listami od różnych osób do Borkowskiej z lat 1861–1890. Materiał ten liczy ponad 300 listów, a wśród korespondentów można wymienić m.in.: Ignacego Domeykę, Jana Czeczota, Stefana Garczyńskiego, Ottilie von Goethe, Antoniego Goreckiego, Ludwika Kondratowicza (Władysław Syrokomla), Józefa Ignacego Kraśzewskiego, Joachima Lelewela, Teofila Lenartowicza, Jadwigę Łuszczewską (Deotyma), Celinę Mickiewiczową, Wincentego Pola, Lucjana Hipolita Siemierńskiego, Juliusza Słowackiego, Karola Szajnochę, Aleksandra Tyszyńskiego, Paulinę i Antoniego Wilkowskich, Stefana Witwickiego, Jana Zachariasiewicza, Bohdana, Józefa i Bronisława Zaleskich. Archiwalia zostały wzbogacone przez oryginalne rysunki oraz fotografie z wizerunkami

korespondentów z początku wieku i lat 60.–80. XIX stulecia, m.in. Antoniego Edwarda Odyńca, Ignacego Domeyki, Klaudyny Potockiej, Celiney Mickiewiczowej. Jako uzupełnienie spuścizny pokazano dokumenty majątkowe, urzędowe i osobiste z Archiwum Chomętowskich, związane z rodziną Aleksandry Borkowskiej, w tym dotyczące jej pradziada, Stanisława Chomętowskiego, hetmana polnego koronnego, wojewody mazowieckiego, marszałka wojska skonfederowanego przy Augustie II; ojca Franciszka Chomętowskiego, radcy województwa sandomierskiego; a także ciotki Izabelli z Orłowskich Piłsudskiej (zm. 1879), filantropki. Wśród dokumentów znalazł się też odpis intercyzy ślubnej, spisanej między Józefem Duninem-Borkowskim a przyszłą publicystką, Aleksandrą Chomętowską, z 1845 r.

Kurator wystawy: dr Monika Myszor-Cieciela

Andrzej Wajda

21 grudnia 2016 – 5 lutego 2017
Sale Wystaw Czasowych

Wystawa, przygotowana przez Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum we współpracy z Muzeum Kinematografii w Łodzi, była hołdem złożonym wielkiemu artyście i jego bogatej spuściznie, podziwianej przez kilka pokoleń na całym świecie. Na ekspozycji znalazły się m.in. polskie i zagraniczne plakaty wszystkich filmów Mistrza oraz prestiżowe nagrody – Oscar i Złota Palma.

Ten wybitny i niezwykle zasłużony dla polskiej kultury artysta był także mocno związany z Zamkiem Królewskim w Warszawie. Od 2001 r. reżyser uczestniczył w pracach wszystkich kadencji Rady Powierniczej Zamku. Jego żona Krystyna Zachwatowicz-Wajda, aktorka, reżyserka i scenografka, była córką prof. Jana Zachwatowicza, architekta i konserwatora, którego staraniami w znacznej mierze zawdzięczamy odbudowę Zamku Królewskiego, Starego Miasta i innych architektonicznych zabytków Warszawy. Reżyser był także darczyńcą Zamku. Dzięki hojności państwa Wajdów stała się ekspozycja pałacu Pod Blachą – Apartament Księcia Józefa Poniatowskiego – uświetniły cenne eksponaty doby napoleońskiej. W 2002 r. w Bibliotece Królewskiej pokazane zostały kostiumy i elementy scenografii z planu *Zemsty* w ramach wystawy czasowej *Zemsta jak okiem sięgnąć*.

Prezentowane na wystawie nagrody Andrzeja Wajdy – Oscar i Złota Palma – zostały wypożyczone dzięki uprzejmości Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Amerykańska Akademia Filmowa przyznała reżyserowi Oscara w 2000 r. za całokształt twórczości. Jego filmy były dwukrotnie nominowane do tej nagrody (*Ziemia obiecana*

i *Człowiek z żelaza*). Laureatem Złotej Palmy na festiwalu w Cannes w 1981 r. został za film *Człowiek z żelaza*. Obok prezentacji polskich i zagranicznych plakatów wszystkich filmów Andrzeja Wajdy można było również zobaczyć – w ramach cyfrowego pokazu – mało znaną twórczość plastyczną Andrzeja Wajdy: zdjęcia, rysunki i akwarele, pochodzące z kolekcji Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie, udostępnione na wystawę przez Antoniego Rodowicza.

Kurator wystawy: Tomasz Taraszkiewicz

Daniel Olbrychski i Tomasz Taraszkiewicz, kurator wystawy, przed portretem Andrzeja Wajdy

1956: Polska – Węgry. Historia i pamięć

19 sierpnia – 26 października
Dziedziniec Wielki

Wystawa zorganizowana została w związku z 60. rocznicą wydarzeń 1956 r. w Polsce i na Węgrzech. Celem ekspozycji było przypomnienie dramatycznych losów obu narodów, które mimo różnej historii w czasie II wojny światowej znalazły się po jej zakończeniu po tej samej stronie żelaznej kurtyny, oraz ukazanie uniwersalnego dążenia do wolności.

Wystawa była kolejną prezentacją historyczną, stanowiącą owoc zawartej w lipcu 2013 r. umowy między Instytutem Pamięci Narodowej a Zamkiem Królewskim w Warszawie – Muzeum. To wspólne przedsięwzięcie Instytutu Pamięci Narodowej, węgierskiego Komitetu Pamięci Narodowej (Nemzeti Emlékezet Bizottsága) oraz Węgierskiego Instytutu Kultury w Warszawie. Główny przekaz podporządkowano idei walki o wolność i prawdę oraz solidarności między narodami polskim i węgierskim. Bogaty materiał zdjęciowy, podkreślony szatą graficzną, z umiejętnie prowadzonym komentarzem historycznym stworzył interesującą narrację. Wydarzenia 1956 r. w Polsce i na Węgrzech zaprezentowano równolegle, poczynając od antykomunistycznej rewolty mieszkańców Poznania w czerwcu 1956 r. Na wystawie wykorzystano fotografie i materiały ze zbiorów wielu instytucji z Polski, Węgier i Austrii. Realizację ekspozycji wsparło również Węgierskie Muzeum Narodowe w Budapeszcie.

Dwujęzyczna (polsko-angielska) wersja językowa ekspozycji oraz foldery w trzech językach: polskim, angielskim i węgierskim, umożliwiły jej szeroki odbiór także wśród gości zagranicznych. Wystawę obejrzało ponad 100 tysięcy widzów.

Jak co roku w czasie trwania pokazu na Dziedzińcu Wielkim zorganizowano bezpłatne zajęcia edukacyjne pod tytułem *Z miłości do wolności*, adresowane do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. 23 października, w 60. rocznicę wybuchu rewolucji węgierskiej 1956 r., w Sali Koncertowej Zamku Królewskiego odbył się uroczysty koncert muzyki kameralnej, uświetniający zakończenie prezentacji wystawy. Współorganizatorem wydarzenia z udziałem wybitnych polskich i węgierskich artystów był Węgierski Instytut Kultury w Warszawie. Uroczystości towarzyszyły bezpłatne publikacje przygotowane przez IPN: foldery oraz bogato ilustrowany katalog wystawy, a także bardzo interesująca relacja 12-letniego świadka powstania w Budapeszcie z 1956 r.

Finisaż wystawy był również okazją do ogłoszenia decyzji o przedłużeniu umowy z lipca 2013 r. o współpracy wystawienniczo-edukacyjnej obu instytucji (Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum i Instytutu Pamięci Narodowej) na kolejne pięć lat, do końca grudnia 2021 r.

Kuratorzy wystawy: dr Paweł Rokicki z IPN-u, Elżbieta Malanowska z Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

Najdroższa moneta świata. Flowing Hair Liberty Dollar z 1794 r.

16-18 lutego
Skarbiec Wielki

Flowing Hair Liberty z 1794 r. to pierwszy dolar wybity w Stanach Zjednoczonych w okresie rodzącej się potęgi kraju. W Zamku Królewskim oprócz najcenniejszej monety na świecie można było zobaczyć także historyczną kopię Deklaracji Niepodległości Stanów Zjednoczonych oraz inne cenne amerykańskie monety z XIX i XX w.

Ziemowit Koźmiński, zastępca dyrektora ds. marketingu Zamku, podczas otwarcia wystawy, 16 lutego, Skarbiec Wielki

Produkcja Flowing Hair Liberty Dollar rozpoczęła się 15 października 1794 r. Utrzymuje się, że do czasów współczesnych zachowało się około 130 sztuk z pierwszego roku produkcji. Prezentowany na wystawie Flowing Hair Liberty Dollar pochodzi z 1794 r. Dokładne badanie właściwości tego egzemplarza sugeruje, że może to być jeden z pierwszych srebrnych dolarów wybitych ponad dwa wieki temu. Został bowiem wykonany za pomocą nieużytych jeszcze matryc – świadczy o tym dobry stan numizmatu. Początkowo matryce pokazywały oryginalny zamysł projektanta Roberta Scotta. Po wybitciu kilku sztuk Flowing Hair Liberty Dollar okazało się, że matryce się ścierają – w konsekwencji część projektu awersu przenosiła się na rewers i odwrotnie. Ten błąd kosztował jednak personifikację Wolności utratę fryzury. Historyczny egzemplarz monety, pokazywany w Zamku, na aukcji w 2013 r. osiągnął rekordową wartość ponad 10 mln dolarów.

Śluby królewskie księżniczek i książąt w Polsce i na Litwie 1500–1800

21 kwietnia – 20 maja
Dziedziniec Wielki

Wystawa planszowa zorganizowana przez Niemiecki Instytut Historyczny ukazywała mechanizmy polityki dynastycznej – związki małżeństw królewskich potomków z polityką władców w okresie XVI–XVIII stulecia w Polsce i na Litwie. Małżeństwa były zawierane w celu zacieśnienia sojuszy czy prowadzenia określonej polityki terytorialnej. Skutkowały także wprowadzaniem przez królową na dwór nowych prądów kulturalnych, architektonicznych, estetycznych i obyczajowych. Wystawa obrazowała kolejne etapy związku królewskiej pary: poszukiwanie partnerki i negocjacje, ustalenia związane z posagiem, pierwsze spotkanie narzeczonych, ślub, koronację i wesele, dyplomację, dwór oraz sytuację wdów po królach elekcyjnych i ich potomstwa.

Podlasie na dawnych mapach Rzeczypospolitej Obojga Narodów z kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

17 marca – 22 maja
Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu

Wystawa prezentowała 35 dawnych map Polski, w tym 33 z kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego przekazanej Zamkowi Królewskiemu w 2009 r. w depozyt przez Deutsch-Polnische Stiftung Kulturpflege und Denkmalschutz i przechowywanej w Bibliotece Królewskiej. Dwie z prezentowanych na wystawie map to kopie oryginalnych egzemplarzy, które znajdują się w kolekcji rodziny Niewodniczańskich w Bitburgu (Niemcy). Wśród pokazanych w ciechanowieckim Muzeum Rolnictwa map znalazły się egzemplarze rzadkie i piękne, jak mapa Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego autorstwa Carela Allarda z ok. 1697 r. Jest jedną z najbardziej dekoracyjnych i dokładnych map Polski z końca XVII w., a także map ziem centralnej i wschodniej Europy z tego okresu. Rzadka i niezwykle była także mapa ziem Rzeczypospolitej wpisana w wizerunek orła Augustinusa Gudicanusa z 1658 r. Orzeł z zamkniętą koroną u góry i napisem *Aquila Polonica* przykrywa prawie całą wyrytą powierzchnię mapy. Nie zabrakło także mapy Mazowsza i Podlasia Gilles'a Roberta de Vaugondy z 1741 r., na której widnieje Ciechanowiec (Ciechanowice) – miejscowość, gdzie odbyła się wystawa.

Kurator wystawy: dr Kazimierz Kozica

Dr Kazimierz Kozica, kurator, i Piotr Kubiak, autor oprawy plastycznej wystawy

Kuratorem organizacyjnym wystaw jest Anna Małecka.

Działalność naukowa

Działalność naukowa

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum oprócz pełnienia funkcji muzealnych, reprezentacyjnych i edukacyjnych jest także cenioną instytucją naukową.

Pracownicy Ośrodka Badań Historycznych, Ośrodka Sztuki, Działu Archeologicznego, a także Działu Oświatowego czy Archiwum prowadzą badania dotyczące zgromadzonych zbiorów, historii samej budowli oraz postaci i wydarzeń związanych z Zamkiem. Kierunek tych badań określa wielowymiarowo zjawisko dworu królewskiego jako ośrodka władzy, struktury społecznej, centrum życia kulturalnego i artystycznego. Działalność naukowa pracowników Zamku znajduje wyraz w różnorodnych publikacjach, wykładach, konferencjach i seminariach. Wszystkie te formy aktywności dają możliwość przedstawienia wyników badań, stwarzają okazję do wymiany doświadczeń oraz do upowszechniania wiedzy o dziedzictwie historycznym i artystycznym reprezentowanym przez Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. W 2016 r. Zamek zorganizował i współorganizował trzy konferencje naukowe, m.in. drugą międzynarodową konferencję z cyklu *Projekt Rezydencje Europy* pt. *Rytuały władzy*, która odbyła się w dniach 6–8 października. Nakładem wydawnictwa zamkowego ukazał się zbiór 20 artykułów poświęconych zagadnieniom zaprezentowanym podczas pierwszej konferencji z tego cyklu, zatytułowanej *Władza i architektura. Rezydencje monarchów i siedziby władz państwowych w Europie – formy i funkcje (XV–XXI w.)*, która miała miejsce w Zamku w dniach 9–11 kwietnia 2014 r. Znaczącym wydarzeniem była również edycja kolejnego katalogu zbiorów zamkowych pt. *Kolekcja monet André van Bastelaera*. To opracowanie zbioru 583 niezwykle cennych monet zgromadzonych przez belgijskiego kolekcjonera, które trafiły do Zamku dzięki darowi Teresy Sahakian.

Dr hab. Przemysław Mrozowski, dyrektor Zamku, otwiera sesję naukową *Maria Kazimiera Sobieska (1641–1716). W kręgu polityki, rodziny i kultury*, 29 stycznia, Sala Koncertowa

Międzynarodowa konferencja *Rytuały władzy. Ceremoniał dworski i państwowy w późnym średniowieczu i epoce nowożytnej / Rituals of Power. The Ceremonies of Courts and States from the Late Medieval Period to the Modern Era*

6–8 października

Była to druga konferencja przygotowana przez Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum w ramach *Projektu Rezydencje Europy* obejmującego serię spotkań poświęconych szeroko rozumianej tematyce rezydencjonalnej, dworskiej i ceremonialnej. Konferencja miała na celu przedstawienie zagadnień związanych z ceremoniałem – od późnego średniowiecza do połowy XX w. – z perspektywy najnowszych badań i metod badawczych, tj. z uwzględnieniem roli ceremoniału jako ważnego elementu w procesie komunikacji pomiędzy uczestnikami życia politycznego i dworskiego w różnych częściach Europy. Zamiarem organizatorów było zaprezentowanie wyników badań przedstawicieli różnych dyscyplin – badaczy zajmujących się historią polityczną, historią kultury, dworu i dyplomacji oraz historią sztuki i literatury. Zaproszenie do wygłoszenia wykładu inauguracyjnego obrady przyjął prof. Jeroen Duindam z uniwersytetu w Lejdzie, niekwestionowany autorytet w dziedzinie ceremoniału i kultury dworskiej w okresie nowożytnym, autor licznych, wysoko cenionych publikacji, w tym przełomowej dla badań nad kwestiami ceremoniału pracy *Myths of Power. Norbert Elias and the Early Modern European Court* (Amsterdam 1995) oraz przyjętej ostatnio z ogromnym zainteresowaniem *Dynasties. A Global History of Power, 1500–1800* (Cambridge 2016).

Informacja o planach zorganizowania konferencji wywołała duże zainteresowanie w środowiskach naukowych. W odpowiedzi na zaproszenie skierowane do badaczy zajmujących się tematyką

konferencji nadeszło 120 zgłoszeń z ośrodków naukowych z ponad 20 krajów – od Stanów Zjednoczonych, poprzez Europę, aż po Nową Zelandię. Ostatecznie w programie znalazło się 30 referatów wygłoszonych przez przedstawicieli 10 krajów, w tym 6 z Polski. Poruszono wiele problemów badawczych odnoszących się m.in. do: politycznej roli rytuału i ceremoniału, ich znaczenia dla funkcjonowania poszczególnych dworów monarszych i instytucji państwowych, np. ciał przedstawicielskich, do związków ceremoniału ze sztuką oraz ewolucji jego form w poszczególnych państwach lub regionach. Referaty zgrupowane w 9 panelach stanowiły punkt wyjścia dyskusji, która często przenosiła się także w kuluary obrad.

Trzydniowa konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem, wzięło w niej udział ponad 200 osób. Reprezentowanych było ponad 30 instytucji naukowych z całego świata, w tym uniwersytety w Cambridge, Londynie, Lundzie, Edynburgu, Madrycie, Karolinie Północnej, Lizbonie, Sankt Petersburgu, Stambule, Warszawie, Krakowie i Katowicach oraz Polska Akademia Nauk, Węgierska Akademia Nauk i Society of Court Studies. Obrady zgromadziły także studentów, nauczycieli i przewodników. Językami konferencji były polski i angielski.

Uczestnicy wysoko ocenili konferencję, podkreślając potrzebę dalszych badań nad kwestiami ceremoniału i rytuału.

Organizacja konferencji: sekretarz – Weronika Czyżewska-Poncyłjusz, logistyka – Lesław Krzewski, nadzór merytoryczny i organizacyjny – dr Anna Kalinowska i Paweł Tyszk

Prof. Jeroen Duindam z uniwersytetu w Lejdzie wygłasza odczyt inauguracyjny podczas konferencji *Rytuały władzy*

Sesja naukowa *Maria Kazimiera Sobieska (1641-1716).****W kręgu rodziny, polityki i kultury***

29 stycznia

Celem sesji, zorganizowanej w 300. rocznicę śmierci królowej Marii Kazimierzy Sobieskiej, było przedstawienie najnowszych ustaleń na temat jej życia i działalności – od momentu jej przybycia do Polski, a także podczas pobytu w Rzymie, a następnie we Francji, gdzie zmarła. Poszczególne panele poświęcono zagadnieniom związanym z życiem rodzinnym Marii Kazimierzy, w tym jej pierwszemu małżeństwu z ordynatem Janem Sobiepanem Zamoyskim, relacjom z przedstawicielkami rodziny Sobieskich, jej zaangażowaniu w politykę, zwłaszcza w postaci działań nieformalnych, wreszcie – patronatowi artystycznemu monarchini. Sesji towarzyszył pokaz listów Marii Kazimierzy Sobieskiej z zasobów Archiwum Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, który przygotowała kurator Beata Gadomska.

W sesji wzięło udział ponad 150 osób. Oprócz przedstawicieli środowiska naukowego uczestniczyła w niej duża grupa nauczycieli. Referaty spotkały się z zainteresowaniem słuchaczy i były wstępem do ożywionej dyskusji. Sukces przedsięwzięcia zachęcił organizatorów do przygotowania publikacji poświęconej Marii Kazimierze oraz do opracowania projektu całego cyklu sesji naukowych prezentujących życie i działalność innych polskich królowych, który będzie realizowany w kolejnych latach.

Sesję zorganizowano we współpracy z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

Organizacja sesji: dr Anna Kalinowska i Paweł Tyszk

Ogólnopolska konferencja naukowa *Dziedzictwo Piastów mazowieckich. Stan badań i postulaty badawcze*

27-28 października

Zamek Królewski w Warszawie wraz z Archiwum Głównym Akt Dawnych zorganizowały konferencję gromadzącą specjalistów różnych dziedzin nauk historycznych z ośrodków badawczych całej Polski. W 23 referatach historycy, archiwiści, archeolodzy i historycy sztuki przedstawili stan badań i potrzeby badawcze związane z różnymi aspektami działalności książąt mazowieckich, od XIII w. po 1526 r. Była to pierwsza konferencja naukowa poświęcona tej gałęzi Piastów, która formułowała problematykę w odniesieniu do tak wielu dyscyplin: genealogii Piastów, historii regionu, prawodawstwa, polityki, gospodarki, kultury artystycznej i materialnej, a także współczesnej percepcji książąt mazowieckich w świadomości Mazowszan.

Wśród prelegentów znaleźli się uczeni o ustalonym autorytecie w dziedzinie badań średniowiecza, jak prof. Henryk Samsonowicz, który wygłosił wykład inauguracyjny *Dziedzictwo Piastów mazowieckich*. Wśród innych referatów warto również wspomnieć wystąpienie prof. Tomasza Jasińskiego o roli Piastów w handlu hanzeatyckim, dr. hab. Janusza Grabowskiego o mariażach książęcych i dr. hab. Przemysław Mrozowskiego o fundacjach artystycznych.

Organizacja konferencji: dr hab. Janusz Grabowski z AGAD-u i Rafał Mroczek z Zamku Królewskiego w Warszawie

Zamkowe seminaria naukowe

Kolejny rok funkcjonowania zamkowych seminariów naukowych przyniósł możliwość zaprezentowania i poznania kolejnych rezultatów badań nad przeszłością Zamku i związanymi z nią zagadnieniami historycznymi. Wyniki swojej pracy omawiali zarówno pracownicy Zamku, jak i przedstawiciele innych środowisk muzealnych i ośrodków badawczych. W 2016 r. odbyło się sześć spotkań seminaryjnych. Rafał Mroczek (Dział Archeologiczny Zamku) referatem poświęconym Andrzejowi Kownackiemu, rusznikarzowi Stanisława Augusta, wpisał się w szeroki nurt badań nad rzemieślnikami pracującymi w kręgu dworu ostatniego króla Polski (*Andrzej Kownacki – rusznikarz króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, „Leonardo da Vinci” polskiej sztuki rusznikarskiej*, 20 stycznia).

Prof. Małgorzata Karpińska (Wydział Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego) w wystąpieniu poświęconym okresowi powstania listopadowego podjęła próbę syntezy historii budynku zamkowego w tym czasie oraz zdefiniowania fenomenu jego społecznych funkcji na szerokim tle politycznym i obyczajowym (*Spoleczne funkcje Zamku w powstaniu listopadowym*, 18 maja).

Ostatnie badania nad zasobami Zamku pochodzącymi ze zbiorów działających przy nim fundacji oraz przeprowadzone w ich efekcie zmiany na ekspozycji stały się tematem dwóch prezentacji Macieja Choynowskiego (Ośrodek Sztuki Zamku). Wykłady dotyczyły mebli z Fundacji Teresy Sahakian oraz badań źródłowych leżących u podstaw nowego urządzenia Apartamentu Królewskiego (*Nieznany zespół mebli w zbiorach Fundacji Teresy Sahakian*, 8 czerwca; *Pokoje Apartamentu. Nowa aranżacja wnętrz – dawne projekty*, 3 listopada).

Prof. Dorota Zawieska i inż. Jakub Markiewicz (Wydział Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej) zaprezentowali nowoczesne metody inwentaryzacji zabytków ze szczególnym uwzględnieniem fotogrametrii oraz możliwości ich wykorzystania na podstawie badań w Wieży Grodzkiej Zamku Królewskiego (*Nowoczesne metody inwentaryzacji zabytków na przykładzie Wieży Grodzkiej Zamku Królewskiego w Warszawie*, 17 listopada).

Po raz kolejny gościem seminarium był prof. Jakub Sito (Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk), tym razem z Piotrem Ługowskim z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie. Zaprezentowali oni wyniki szeroko zakrojonych badań nad przemianami Zamku Królewskiego za panowania dynastii Wettinów (*Przemiany architektoniczne Zamku Królewskiego w Warszawie za panowania Augusta III*, 8 grudnia).

Organizacja seminariów: dr Przemysław Deles

Doktoraty

Badanie zasobów pozostających pod opieką Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum owocuje także powstawaniem rozpraw doktorskich. W 2016 r. Monika Myszor-Cieciąg (Archiwum) ukończyła pracę pt. *Listy Antoniego Edwarda Odyńca do Aleksandry Borkowskiej z lat 1865–1884. Wydanie krytyczne*, napisaną pod kierunkiem dr. hab. Tomasza Chachulskiego w Instytucie Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk. Od kilku lat w Archiwum Zamku prowadzone były badania nad zbiorem *Korespondencja Antoniego Edwarda Odyńca i Aleksandry Borkowskiej z lat 1826–1890* (ok. 340 listów), na który składają się trzy albumy z wklejonymi listami od różnych nadawców do Antoniego Edwarda Odyńca i Aleksandry Borkowskiej oraz blok listów Odyńca do Borkowskiej. Materiał ten ujawnia wiele nowych informacji o środowisku kulturalno-literackim Wilna i Warszawy, o działalności warszawskich czasopism 2. połowy XIX w., zawiera uzupełnienia biografii korespondentów o cenne informacje związane z ich działalnością publicystyczną i literacką, otwiera wgląd w ich prywatne życie, a także relacje w rodzinach Odyńców oraz Chomętowskich, z której pochodziła Aleksandra Borkowska. Nowe ustalenia stały się przyczynkiem do rozpoczęcia prac nad doktoratem, który objął część materiału archiwalnego, tj. 86 listów Odyńca do Borkowskiej z lat 1865–1884 dotąd nigdy niepublikowanych. Autorka pracy przygotowała też wystawę w Bibliotece Królewskiej (4 listopada 2016 – 8 stycznia 2017), gdzie zaprezentowane zostały wybrane listy, dokumenty i fotografie (więcej o pokazie w rozdziale *Wystawy*, zob. s. 19).

Zajęcia dydaktyczne dla studentów

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum współpracuje z wyższymi uczelniami także w zakresie dydaktyki. Od kilku lat w ramach umowy z Wydziałem Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego pracownicy z różnych działów Zamku prowadzą zajęcia dla studentów Instytutu Historycznego UW pt. *Kulturotwórcza rola dworu królewskiego w epoce nowożytnej*. W 2016 r. charakter tych zajęć zmienił się, ponieważ zostały one przeprowadzone w systemie *blended learning*, to znaczy z wykorzystaniem specjalnego modułu internetowego na platformie e-learningowej UW. Było to możliwe dzięki wysokiej pozycji, jaką zajął projekt zajęć przygotowany przez dr Annę Kalinowską z Zamku oraz dr Natalię Królikowską z Instytutu Historycznego UW w konkursie na dofinansowanie najciekawszych inicjatyw dydaktycznych w ramach Funduszu Innowacji Dydaktycznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Studenci różnych wydziałów (m.in. Instytutu Historii Sztuki UKSW, Instytutu Teologii UKSW, Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW, Instytutu Historii Sztuki KUL oraz członko-

wie i opiekunowie Samorządu Studentów KUL) odwiedzali Zamek przy okazji wystaw czasowych. Uczestniczyli w seminariach, wykładach i zwiedzaniu z kuratorami wystaw *Dziedzictwo Piastów mazowieckich* oraz *100 na 100. Sto najcenniejszych dzieł sztuki ze zbiorów KUL na stulecie KUL*.

Pracownicy Ośrodka Sztuki: dr Artur Badach, Maciej Chojnowski, Dorota Juszcak, Katarzyna Połujan oraz Anna Saratowicz-Dudyńska, prowadzili zajęcia dla studentów Instytutu Historii Sztuki UKSW w ramach przedmiotów: Historia plastyki nowożytnej powszechnej, Organizacja wystaw czasowych, Historia rzemiosła artystycznego, a także seminarium magisterskie poświęcone badaniu rzemiosła artystycznego. Ośrodek Sztuki współpracował także z Kołem Naukowym Studentów Historii Sztuki UKSW, organizując dla jego członków oprowadzanie po

ekspozycjach stałych Zamku oraz po wystawach czasowych. Kontynuowano również współpracę ze słuchaczami studiów podyplomowych Politechniki Warszawskiej Ochrona dziedzictwa kulturowego – miasto historyczne. Studenci uczestniczyli w zajęciach prowadzonych przez dr Małgorzatę Szafrąńską, dotyczących historii i rewitalizacji ogrodów zamkowych. Beata Gadomska, dr Monika Myszor-Ciecieląg i Maria Śladowska z Archiwum przeprowadziły wykład dla studentów specjalizacji edytorskiej filologii polskiej połączony z prezentacją najciekawszych dokumentów ze zbiorów Archiwum. Ponadto dr Magdalena Białonowska była opiekunem kilkumiesięcznego stażu studenta KUL Adama Madeja w ramach prestiżowego programu *Wysokiej jakości staże kluczem do kariery studentów WNH KUL*, współfinansowanego ze środków UE.

Publikacje naukowe przygotowane i wydane przez Zamek

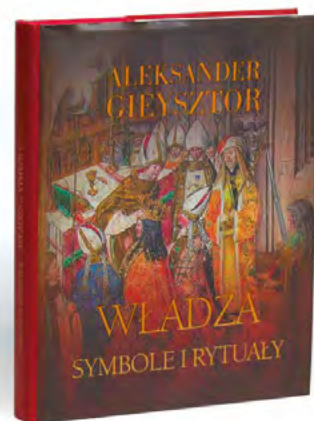
Aleksander Gieysztor, *Władza*

– symbole i rytuały, red. nauk.

Przemysław Mrozowski,

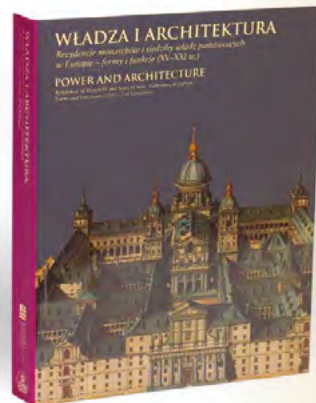
Paweł Tysza, Piotr Węcowski

W setną rocznicę urodzin prof. Aleksandra Gieysztor, aby uczcić jego pamięć oraz zasługi dla rozwoju badań historycznych, Zamek Królewski wydał zbiór 24 artykułów Profesora opublikowanych w czasopiśmie polskich i zagranicznych oraz edycjach zbiorowych, a także przechowywanych w rękopisach i maszynopisach w archiwach Zamku i Polskiej Akademii Nauk. Są one poświęcone zagadnieniom, które przez lata bardzo poruszały wyobraźnię Aleksandra Gieysztor i stanowiły szczególnie ważny przedmiot jego zainteresowań badawczych. Tom otwiera cykl tekstów poświęconych inauguracji władzy królewskiej w Polsce późnego średniowiecza. Analizując źródła narracyjne oraz ikonograficzne, a także ocalałe rekwizyty sakry królewskiej, Gieysztor podjął próbę odtworzenia struktury rytuału, ukazując wyjątkową rangę społeczną i moc symboliczną obrzędów rozgrywających się podczas koronacji. W jej wyniku władca stawał się bożym pomazańcem, a jego władza zyskiwała wymiar sakralny. Na drugi zbiór tekstów składają się artykuły poświęcone fundacjom artystycznym władców, pojmowanym jako szczególnej doniosłości znaki ich panowania. Z tej perspektywy prof. Aleksander Gieysztor postrzegał także dawne i obecne funkcje Zamku Królewskiego w Warszawie, poświęcając im kilka ważnych tekstów, które zamykają edycję.

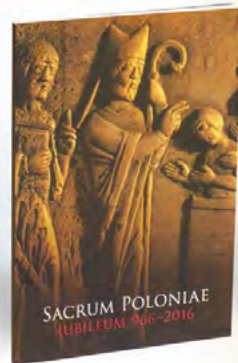
Władza i architektura. Rezydencje monarchów i siedziby władz państwowych w Europie – formy i funkcje (XV–XXI w.), red. nauk. Anna Czarniecka, Przemysław Deles, Angela Sołtys

Książka jest owocem konferencji naukowej, która miała miejsce w Zamku Królewskim w Warszawie w dniach 9–11 kwietnia 2014 r. w ramach *Projektu Rezydencje Europy*. Zawiera ponad 20 artykułów opracowanych przez specjalistów reprezentujących środowisko naukowe krajowe i międzynarodowe – z Anglii, Francji, Hiszpanii, Litwy, Polski i Rosji. Autorzy podjęli próbę prześledzenia zależności między ceremoniałem dworskim a formami architektonicznymi siedzib władców europejskich od XV w. po czasy współczesne.

Sacrum Poloniae Iubileum 966–2016, katalog wystawy, red. nauk. Przemysław Deles, Przemysław Mrozowski

Katalog wydany w dwóch wersjach językowych, polskiej i angielskiej, przygotowano z okazji 1050. rocznicy chrztu Polski. Poza prezentacją obiektów eksponowanych na wystawie w Zamku Królewskim w Warszawie (23 czerwca – 7 sierpnia) zawiera dwa eseje o przyjęciu chrześcijaństwa i roli kultu św. Wojciecha w budowaniu Kościoła w Polsce oraz dziedzictwa artystycznego Polski u progu chrześcijaństwa.

Borys Paszkiewicz, Anita Chiron-Mrozowska, Kolekcja monet André van Bastelaera, katalog zbiorów

Katalog monet z kolekcji André van Bastelaera to kolejna publikacja prezentująca zbiory Zamku Królewskiego w Warszawie. Zbiór monet podarowała Zamkowi żona twórcy kolekcji Teresa Sahakian. Katalog podzielono na trzy części, odpowiadające profilowi zbiorów van Bastelaera. Pierwsza z nich obejmuje najwyższej klasy złote monety rzymskie i bizantyńskie, druga – monety belgijskie z terytoriów, z których w 1830 r. powstała Belgia, kraj pochodzenia twórcy kolekcji. W trzeciej części zaprezentowano monety z pozostałych krajów świata. Publikację opatrzono krótkimi biogramami emitentów oraz kolorowymi reprodukcjami monet, także w powiększeniu, oddającymi ich urodę.

Dziedzictwo Piastów mazowieckich, katalog wystawy, red. nauk. Rafał Mroczek, Przemysław Mrozowski

Wystawa zorganizowana z okazji 490. rocznicy śmierci ostatnich Piastów mazowieckich została przygotowana przez Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum we współpracy z Archiwum Głównym Akt Dawnych (28 października – 4 grudnia). Katalog wystawy zawiera obszerne noty o prezentowanych obiektach, w których w ciekawy sposób przedstawiono informacje historyczne, uzupełnione czasem anegdotami. Wprowadzenie w tematykę wystawy stanowią dwa eseje: dr. hab. Janusza Grabowskiego o genealogii i rozwoju średniowiecznego Mazowsza za panowania Piastów oraz dr. hab. Przemysława Mrozowskiego o fundacjach artystycznych książąt mazowieckich.

Galeria Jednego Obrazu. Josef Grassi, Portret Anetki Tyszkiewiczówny, katalog wystawy, red. nauk. Hanna Małachowicz

Katalog towarzyszący prezentacji portretu Anetki Tyszkiewiczówny w ramach Galerii Jednego Obrazu (1 grudnia 2016 – 28 lutego 2017). Przedstawione są w nim dzieje samego portretu, jak i losy Anny z Tyszkiewiczów zwanej Anetką. Osobny tekst poświęcono dziełom autora portretu Josefa Grassiego, zgromadzonym w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie.

„Kronika Zamkowa. Roczniki”, seria nowa, t. 2 (68), 2015

Na tom złożyło się 20 tekstów, nadesłanych przez badaczy z Polski i zagranicy. Spośród artykułów zamieszczonych w części I wymienić należy opracowanie Aleksandra W. Ławrientiewa poświęcone tzw. koronie moskiewskiej ze Skarbca Koronnego oraz Marty Jaworskiej dotyczące „moskiewskiego dworu” królewicza Władysława w latach 1617–1618. Ustalenia i źródła dotyczące panowania władców z domu Wazów są też tematem artykułów: Jacka Żukowskiego, Anny Kalinowskiej oraz Doroty Gregorowicz. Adam Perłakowski przeanalizował opinie polskiej historiografii na temat dworu królewskiego w Rzeczypospolitej za panowania Wettinów. Natalia Koziara omówiła malowane wotum królowej Marii Józefy ofiarowane do Skarbca Jasnogórskiego. Tę część zamyka artykuł Mikołaja Getki-Keniga o dworze królewskim i jego ceremonialnej oprawie w okresie Królestwa Kongresowego. W części II, poświęconej zbiorom artystycznym, umieszczono artykuły Macieja Chojnowskiego o XVII-wiecznej szafie holenderskiej ze zbiorów Fundacji Teresy Sahakian oraz Anny Szkurlat o wyrobach szklanych z warsztatu Johanna Sigismunda Menzla przechowywanych w kolekcjach muzealnych i prywatnych. Tu znalazły się też artykuły Jarosława Pietrzaka o testamencie patriarchy Jerzego Marii Laskarysa z Archiwum zamkowego oraz kolejne już opracowanie Archiwum Szymona Konarskiego autorstwa Tomasza Mleczka. Tom zamykają recenzje i omówienia najważniejszych wystaw zorganizowanych w Zamku w latach 2014–2015, a także kronika wydarzeń oraz wspomnienia o zmarłych: Andrzeju S. Ciechanowieckim i Barbarze Grątkowskiej-Ratyńskiej. Wydany w 2016 r. tom „Kroniki Zamkowej” jest drugim opracowanym zgodnie z wymogami parametryzacji. W gronie jego recenzentów znaleźli się uczeni z Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Instytutu Sztuki PAN, Instytutu Historii PAN, Instytutu Archeologii i Etnologii PAN.

Za redakcję naukową „Kroniki Zamkowej. Roczników” odpowiadają: dr hab. Przemysław Mrozowski (redaktor naczelny), dr Anna Kalinowska (sekretarz redakcji) i dr Artur Badach

Wykaz publikacji pracowników Zamku

Artur Badach (red., wspólnie z M. Bryl), *Brazy warszawskie. Dzieła, twórcy, kolekcjonerzy i badacze*, Warszawa 2016

Magdalena Białonowska, Andrzej Stanisław Ciechanowiecki (1924–2015), „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 437–449

Magdalena Białonowska, *Polonica w dziedzinie rzemiosła artystycznego na międzynarodowym rynku sztuki po drugiej wojnie światowej – wybrane przykłady i zagadnienia, w: Rzeczy piękne. Rzemiosło artystyczne na przestrzeni wieków*, red. A. Bender, M. Wrześniak, Lublin 2015, s. 287–298

Magdalena Białonowska, Krzysztof Przylicki, *100 na 100. Sto najcenniejszych dzieł sztuki z KUL na stulecie KUL*, kat. wyst., Lublin 2016

Agnieszka Bocheńska, *Warszawski gród i zamek. Architektura i archeologia, w: Władza i architektura. Rezydencje monarchów i siedziby władz państwowych w Europie – formy i funkcje (XV – XXI w.)*, Warszawa 2016

Agnieszka Bocheńska, *Wystawy Działu Archeologii Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum 2015*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 425–429

Maciej Chojnowski, *Ze zbiorów Fundacji Teres Sahakian: XVII-wieczna holenderska szafa typu beeldenkast, czyli moralizatorski traktat dla nowożeńców*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 245–264

Weronika Czyżewska-Poncyłjusz, *Czas kultury – czas działania. Kontrkulturowy rodowód pewnego pokolenia społeczników, w: Życie na przekór. Młodzieżowa kontestacja systemu w ostatniej dekadzie PRL (1980–1989) – nowe tropy i pytania badawcze*, red. B. Noszczak, Warszawa 2016, s. 225–242

Przemysław Deles, *Przyjęcie chrześcijaństwa i kult św. Wojciecha a budowanie państwa i kościoła w Polsce, w: Sacrum Poloniae lubileum 966–2016*, kat. wyst., Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Warszawa 2016, s. 9–23

Tomasz Jakubowski, *Malarze, rzeźbiarze, architekci i rytownicy na Zamku Królewskim w Warszawie. Relacja z wystawy „Portrety artystów w grafice. Ryciny z kolekcji Adama Broża”*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), Warszawa 2016, s. 405–408

Paweł Gutt, *Poczet Monarchów Polskich według Witolda Mysyrowicza. Stowarzyszenie Polskich Artystów Karykatury*, Warszawa 2016

Katarzyna Jursz-Salvadori, Katarzyna Potujan, *Wspomnienie o Barbarze Grątkowskiej-Ratyńskiej (1952–2015)*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 451–455

Dorota Juszcak, *Galeria Jednego Obrazu – Georges de la Tour „U lichwiarza”*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 421–424

Dorota Juszcak, *Kwiaty w szklanym wazonie Abrahama Mignon i wnętrze galerii obrazów Gonzalesa Coques'a ze zbiorów Królewskiego Gabinetu Obrazów Mauritshuis, w: Malarstwo holenderskie i flamandzkie w Łazienkach Królewskich*, Warszawa 2016

Dorota Juszcak, *Obrazy związane z Josefem Grassim w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie, w: Galeria Jednego Obrazu. Josef Grassi „Portret Anetki Tyszkiewiczówny”*, kat. wyst., Warszawa 2016, s. 9–31

Dorota Juszcak, Hanna Małachowicz, *The Stanisław August Collection of Paintings at the Royal Łazienki. Catalogue*, Royal Łazienki Museum, Warsaw 2016

Anna Kalinowska, *Angielskie doniesienia prasowe na temat podróży królewicza Władysława Zygmunta Wazy po Europie, 1624–1625*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 123–137

Anna Kalinowska, *„Ja jednak posła wyprawę...”. Społeczeństwo szlacheckie a dyplomacja w XVII w., w: My i oni. Społeczeństwo nowożytnej Rzeczypospolitej wobec państwa*, red. W. Kriegseisen, Warszawa 2016, s. 47–73

Kazimierz Kozica, *Collection du docteur Tomasz Niewodniczański Imago Poloniae – de Bitburg au musée du Château royal de Varsovie*, „Rocznik Stacji Naukowej PAN w Paryżu”, t. 18, „Annales / Académie Polonaise des Sciences – Centre Scientifique à Paris”, 2016, s. 81–98

Przemysław Mrozowski, Aleksandr Geysztor – *iskusztwowed i direktor Warszawskiego Zamka, w: Polska, Rossija i Jewropa w sudźbie historyka. K stoletiu Aleksandra Geysztora*, Moskwa 2016, s. 95–212

Przemysław Mrozowski, Aleksander Gieysztor i Zamek Królewski w Warszawie, w: Aleksander Gieysztor. *Człowiek i dzieło*, red. M. Koczerska, P. Węcowski, Warszawa 2016

Przemysław Mrozowski, Aleksander Gieysztor jako badacz symboliki władzy, w: Aleksander Gieysztor. *Władza – symbole i rytuały*, Warszawa 2016, s. 13–17

Przemysław Mrozowski, *Dziedzictwo artystyczne Piastów mazowieckich, w: Dziedzictwo Piastów mazowieckich*, kat. wyst., Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Warszawa 2016, s. 27–45

Przemysław Mrozowski, *Dziedzictwo artystyczne Polski u progu chrześcijaństwa, w: Sacrum Poloniae lubileum 966–2016*, kat. wyst., Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Warszawa 2016, s. 25–43

Przemysław Mrozowski, *Malowidła ścienne w kościele pobrygidzkim w Lublinie – temat historyczny czy Pokłon Trzech Króli?*, w: Jagiellonowie i ich świat, red. B. Czwojdrak i in., Kraków 2016, s. 413–422

Przemysław Mrozowski, *Wizerunek królewski w systemie reprezentacji władzy, w: Patronat artystyczny Jagiellonów*, red. M. Walczak, P. Węcowski, Kraków 2016

Anna Saratowicz-Dudyńska, Danuta Szewczyk-Prokurat, Raisa Raszkowa, *Brązowy ołtarz Ciro Ferriego z kaplicy Zamku Królewskiego w Warszawie w zbiorach Państwowego Muzeum Historii Religii w Petersburgu / Ciro Ferri's Gild-bronze Altar from the Chapel at the Royal Castle in Warsaw in the State Museum of the History of Religion in St Petersburg*, „Biuletyn Historii Sztuki”, r. LXXVII, 2015, nr 3, s. 409–450

Małgorzata Szafrńska, *Ogrody i polityka. Sto lat odnawiania ogrodów Zamku Królewskiego w Warszawie, w: Renovatio et restitutio. Materiały do badań i ochrony złożeń rezydencjonalnych i obronnych*, red. P. Lasek, P. Sypczuk, Warszawa 2015, s. 181–198

Angela Soltys, *Przyjaciel, sprzymierzeniec, aktor drugiego planu – prymas Michał Jerzy Poniatowski, w: Pamiętniki Stanisława Augusta i ich bohaterowie*, A. Grzeskowiak-Krwawicz, Warszawa 2016, s. 140–163.

Danuta Szewczyk-Prokurat, *Historia i zasoby skarbcą / History and resources of the treasury, w: Archikatedra Lubelska*, red. P. Pencakowski i in., Lublin 2016

Danuta Szewczyk-Prokurat, Dariusz Nowacki, *Uwagi o paramentach i sprzętach liturgicznych z kościoła w Hucie Krzeszowskiej, w: Jubileusz 250-lecia powstania kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Hucie Krzeszowskiej*, red. A. Szykuła-Żygawska, S. Kłosowski, Lublin–Huta Krzeszowska 2016, s. 190–216

Anna Szkurlat, *Szkła z warsztatu Johanna Sigismunda Menzla w kolekcjach muzealnych i prywatnych. Konteksty*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 265–296

Grzegorz Śnieżko, *Monety z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska szkieletowego w Przysławiu, pow. jedrzejowski, „Wiadomości Numizmatyczne”*, r. LX, 2016, z. 1–2 (201–202), s. 157–178

Grzegorz Śnieżko (rec.), *Dariusz Rozmus, Stanisław Suchodolski, Joanna Tokaj, Wczesnośredniowieczny „skarby hutnika” z Dąbrowy Górniczej-Łosia. Monografia. Część I. Early Medieval „Metallurgist Hoard” from Dąbrowa Górnicza 2014 (Zeszyty Łosieńskie nr 5), 300 ss. z ilustracjami i płytą CD, „Wiadomości Numizmatyczne”*, r. LX, 2016, z. 1–2 (201–202), s. 345–350

Grzegorz Śnieżko, Michał Zawadzki (współpraca), *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Masowien, Podlachien und Mittelpolen, „Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar” III*, red. M. Bogucki, P. Illisch, S. Suchodolski, Warszawa 2015 (wyd. 2016)

Juliusz Zacher, *Bitwa na Nilu / pod Abukirem 1/2 sierpnia 1798 i jej upamiętnienie w brytyjskiej sztuce medalierskiej (1798–1848), w: Mare nostrum. Morze w historii i kulturze krajów śródziemnomorskich*, red. T. Kołosowski, „Studia Antiquitatis Christianae”, t. 20, Warszawa 2015 (wyd. 2016), s. 91–109

Juliusz Zacher, *Wystawa „Przemysł. Sztuka. Polityka. Wystawy gospodarcze na ziemiach polskich i z Polską związanych ok. 1850–1914”*, Poznań, 12 lipca – 30 sierpnia

2015, Muzeum Narodowe, Galeria Malarstwa i Rzeźby, „Wiadomości Numizmatyczne”, r. LX, 2016, z. 1–2 (201–202), s. 368–370

Juliusz Zacher (rec.), *Józef Dembiniok, SILESIA IN NUMMIS. Medale śląskie w zbiorach Muzeum w Chorzowie (do 1918), Chorzów 2015*, „Biuletyn Numizmatyczny”, nr 3 (383), 2016, s. 329–330

Michał Zawadzki, *Nowa ekspozycja stała „Gabinet Numizmatyczny” w Muzeum Narodowym w Kielcach*, „Wiadomości Numizmatyczne”, r. LX, 2016, z. 1–2 (201–202), s. 372

Michał Zawadzki, *Wystawa „Praemiando Incitat. Order Świętego Stanisława 1765–1831. W 250. rocznicę powołania orderu”*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 409–414

Marta Zdanowska, *Wystawa „Napoleon i sztuka”*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 414–419

Jacek Żukowski, *Alegoria Błogostawierstwa Bożego. Malowidło stropowe Hermana Hana w Ratuszu Starego Miasta, w: Ratusz Starego Miasta w Gdańsku. Historia. Architektura. Wnętrze*, red. M. Kaleciński, K. Grabowski, Gdańsk 2016, s. 145–168

Jacek Żukowski, *Diana triumfująca. Brukselski balet ku czci Władysława Żygmunta Wazy a zagadnienie ikonografii performatywnej*, „Barok. Historia – Literatura – Sztuka”, 22, 2015, nr 1(43), s. 61–85

Jacek Żukowski, *Listy Władysława Wazy i inne niezbrane źródła do jego europejskiej peregrynacji z archiwów szwedzkich i niemieckich*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2015, nr 2 (68), s. 59–121

Publikacje popularnonaukowe pracowników Zamku

Tomasz Jakubowski, *Nadziak, który się oddał królowi*, „Mówią Wieki”, 2016, nr 7

Anna Kalinowska, *Gdyby ściany mogły mówić...*, „Focus Historia”, 2016, nr 7/8 (111), s. 58–61

Anna Kalinowska, *Jak u Szekspira. Dwór Króla Jakuba I*, „Newsweek Historia”, 2016, nr 7, s. 64–69

Anna Kalinowska, *Od kiedy Anglicy czytają gazety?*, „Newsweek Historia”, 2016, nr 8, s. 66–67

Anna Kalinowska, *Przemysł chwały*, „Newsweek Historia”, 2016, nr 10, s. 62–67

Anna Kalinowska, *Rodzina, ach rodzina, czyli Zygmunt III wśród najbliższych*, „Mówią Wieki”, 2016, nr 7, s. 13–17

Anna Kalinowska, *Rozwód po angielsku*, „Focus Historia”, 2016, nr 9 (112), s. 56–59

Anna Kalinowska, *Żona dla króla*, „Newsweek Historia”, 2016, nr 11, s. 62–65

Jacek Żukowski, *Kto stoi na Kolumnie Zygmunta?*, „Mówią Wieki”, 2016, nr 7(678), s. 22–25

Jacek Żukowski, *Zygmunt III przy tokarce, czyli wielki dyletant w polskim tronie*, „Mówią Wieki”, 2016, nr 7 (678), s. 18–21

Wystąpienia pracowników Zamku podczas konferencji naukowych

Artur Badach, *Pamiętki rodzinne Fukierów w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie i Stowarzyszenia Historyków Sztuki*, referat na konferencji *Fukierowie: wino – historia – sztuka*, Warszawa, 15 stycznia

Artur Badach, Przemysław Mrozowski, prezentacja dokonani Zamku na dorocznej sesji The Association of European Residences ARRE – Venaria Reale (Włochy), 28–30 maja

Weronika Czyżewska-Poncyłjusz, *Wielokulturowe pogranicza jako przestrzeń działań kulturowych w Polsce po 1989 r.*, referat na ogólnopolskiej konferencji *Obrazy lokalności w literaturze, sztuce i przestrzeni społecznej*, UKSW, 20 maja

Weronika Czyżewska-Poncyłjusz, *W stronę kultury głębokiej – praktyka kulturowa Fundacji i Ośrodka „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów” z Sejnu*, referat na międzynarodowej konferencji *Nowe pogranicze – 25 lat dialogu zorganizowanej przez Stowarzyszenie Akademii Kulice*, Kulice, 3–4 czerwca

Weronika Czyżewska-Poncyłjusz, *Memory, education, coexistence – cultural practices of the Borderland Foundation*, referat, i *Working with local communities in the field of the Jewish cultural sphere and memory*, udział w panelu, na międzynarodowej konferencji *Jewish cultural heritage. Projects, methods, inspirations*, Muzeum POLIN, 8–10 czerwca

Weronika Czyżewska-Poncyłjusz, *Multicultural borderlands as a space for New cultural practices: the story of a certain generation of social activists in Poland*, referat na międzynarodowej konferencji *Warsaw East European Conference*, Uniwersytet Warszawski, 18–21 lipca

Anna Kalinowska, *Jeden bardzo nieprzyjemny obowiązek... Obronność Rzeczypospolitej w relacjach zagranicznych obserwatorów (do końca XVII w.)*, referat na konferencji *Między obowiązkami, przywilejami a prawem Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku. Społeczeństwo w obronie państwa polsko-litewskiego*, Ustroń, 27 października

Kazimierz Kozica, *Different states of sea chart of the Gulf of Riga by Lucas Janszoon Waghenaer (1534–1606) from his first sea atlas Spiegel der Zeevaert (1583/1585) In the Niewodniczański Collection Imago Poloniae AT the Royal Castle In Warsaw*, referat na 11th ICA Conference on Digital Approaches to Cartographic Heritage organizowanej przez Łotewską Bibliotekę Narodową i grecki Aristotle University of Thessaloniki, Ryga, 22 kwietnia

Kazimierz Kozica, *The Dr Tomasz Niewodniczański Collection Imago Poloniae – from Bitburg to the Royal Castle Museum in Warsaw*, referat, Biblioteka Polska w Paryżu, 31 maja – 4 czerwca

Przemysław Mrozowski, *Lilie na kielichu łędzkim Kazimierza Wielkiego – motyw heraldyczny czy symbol władzy?*, referat na konferencji *Claritas et consonantia – funkcje, formy i znaczenia w sztuce średniowiecza*, Toruń, 16–18 czerwca

Przemysław Mrozowski, *La reconstruction du Château Royal de Varsovie*, referat na konferencji z okazji rocznicy odbudowy Starego Miasta, Vichy, 21–24 lipca

Przemysław Mrozowski, *La reconstruction du Château Royal de Varsovie*, referat na konferencji *Le 60 anniversaire de la reconstruction de la Vieille Ville de Varsovie*, Bellerive-sur-Allier, 22–23 lipca

Przemysław Mrozowski, *Czy panowanie pierwszych Jagiellonów zepchnęło sztukę w Polsce na peryferie życia artystycznego Europy*, referat na konferencji *Jagiellonowie i ich świat*, Oświęcim, 14–16 października

Przemysław Mrozowski, *Patronat artystyczny książąt mazowieckich*, referat na konferencji *Dziedzictwo Piastów mazowieckich*, Warszawa, 27–28 października

Przemysław Mrozowski, *Aleksander Gięsztor jako badacz sztuki średniowiecznej*, referat na konferencji *Aleksander Gięsztor i warszawskie środowisko naukowe*, Warszawa, 29–30 listopada

Danuta Szewczyk-Prokurat, *Klejnoty z Arma Christi – przejaw kultu Męki Pańskiej w XVII w.*, referat na sesji naukowej *Klejnoty w służbie sacrum i dewocji. Bizuteria w Polsce*, Toruń, maj

Anna Szkurtat, *Dewiza i godło Schaffgotschów na szklach śląskich*, referat na międzynarodowej sesji naukowej *Śląskie szkło barokowe w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze*, 18 listopada

Paweł Tysza, *Wykorzystanie materiałów archiwalnych w edukacji muzealnej*, referat na ogólnopolskiej konferencji archiwistów i historyków *Educare necesse est – ale jak i dlaczego?*, Warszawa, 21–22 czerwca

Paweł Tysza, *Twórca potęgi rodu Zamoyskich – kanclerz i hetman wielki koronny Jan Zamoyski i jego dzieło*, referat na konferencji *Wielkie rody na ziemiach polsko-litewskich XVI–XX w. Rozkwit – działalność – upadek – tradycja i pamięć*, Tarnobrzeg, 8–10 września

Paweł Tysza, *Wartość informacji przekazywanych przez grono informatorów hetmana wielkiego koronnego Jana Zamoyskiego dla skutecznej obrony granic Rzeczypospolitej na przełomie XVI i XVII w.*, referat na konferencji *Między obowiązkami, przywilejami a prawem Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku. Społeczeństwo w obronie państwa polsko-litewskiego*, Ustroń, 26–28 października

The background is a painting of a landscape with two figures in the foreground. The figures are wearing colorful, possibly traditional or historical clothing, and are bent over, working in a field. The landscape is lush with greenery and trees. On the left side of the image, there is a vertical decorative overlay consisting of several rectangular blocks of different colors and textures, including shades of green, yellow, and grey.

Działalność edukacyjna

10-lecie Forum Edukatorów Muzealnych

Forum Edukatorów Muzealnych to nieformalne zrzeszenie pracowników i współpracowników działów oświatowych polskich muzeów, a także osób spoza środowiska, powołane do życia na zjeździe edukatorów w Nieborowie wiosną 2006 r. Jubileusz 10-lecia powstania stowarzyszenia świętowany był w dniach 14–15 grudnia w Zamku Królewskim w Warszawie, gdzie gościliśmy uczestników XI Konferencji Forum Edukatorów Muzealnych Muzeum otwarte. O programach dla zwiedzających z niepełnosprawnościami.

Zgodnie z deklaracją założycielską celami Forum są: integrowanie muzealników zajmujących się działalnością edukacyjną, uświadamianie środowisku wagi i znaczenia edukacji w muzeum, rozwiązywanie problemów dotyczących przygotowywania, organizowania i prowadzenia programów edukacyjnych, działalność na rzecz uświadamiania istoty edukacji muzealnej w systemie edukacji szkolnej, pozaszkolnej i ustawicznej oraz dążenie do podniesienia jakości oferty muzeów skierowanej do różnych grup odbiorców. Przyjęte założenia realizowane są poprzez promocję działalności edukacyjnej muzeów, organizację szkoleń, spotkań, konferencji na poziomie krajowym i międzynarodowym, wymianę doświadczeń, współpracę między muzeami i instytucjami edukacyjnymi w Polsce i na świecie, a przede wszystkim – konsolidację środowiska edukatorów muzealnych. W gronie inicjatorów i założycieli Forum Edukatorów Muzealnych byli pracownicy Zamku: Jadwiga Pietryszyn i Daniel Artymowski. Dziś liczba jego aktywnych uczestników sięga kilkuset osób reprezentujących różnego typu muzea z całego kraju.

Mimo iż Forum Edukatorów Muzealnych nigdy nie stało się instytucją o sformalizowanych zasadach funkcjonowania, wywarło duży wpływ zarówno na zmianę myślenia o edukacji muzealnej w polskich instytucjach kultury, jak i na postrzeganie roli i miejsca edukatora muzealnego. Największą wartością Forum jest integracja edukatorów muzealnych, która pozwala na wymianę doświadczeń i informacji, podnoszenie kwalifikacji oraz inicjowanie nowych projektów, stanowiących asumpt do przygotowania i realizacji wspólnych konferencji dydaktycznych oraz warsztatów metodycznych, a także konkretnych programów edukacyjnych skierowanych do różnych grup odbiorców. Najważniejszym wydarzeniem jest konferencja organizowana co roku, za każdym razem w innym ośrodku muzealnym, której celem jest dyskusja nad jed-

nym z ważnych dla całego środowiska problemów i szukanie możliwości jego rozwiązania oraz nowych metod pracy. XI Konferencja, zorganizowana w Zamku Królewskim poświęcona była ważnemu zagadnieniu, jakim są problemy z udostępnianiem przestrzeni muzealnej i przygotowywaniem programów edukacyjnych dla osób z różnymi dysfunkcjami intelektualnymi oraz fizycznymi, a także dla osób społecznie wykluczonych. Zamek od momentu otwarcia realizował programy dla osób niepełnosprawnych, będąc w tej dziedzinie pionierem i jednym z najważniejszych ośrodków muzealnych. W konferencji wzięło udział ponad 80 osób, reprezentujących muzea i instytucje kultury z całej Polski.

Po powitaniu uczestników przez dyrektora Zamku Królewskiego w Warszawie oraz wystąpieniu dyrektora Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Piotr Górąjec, jeden z założycieli Forum, wraz z Moniką Klimowicz, koordynatorką Forum, przedstawili historię i najważniejsze inicjatywy FEM. Następnie pracownicy Działu Oświatowego Zamku – Iwona Maciszewska i Michał Sobieraj – zaprezentowali projekty edukacyjne realizowane w Zamku dla osób z różnym stopniem niepełnosprawności fizycznej oraz intelektualnej (m.in. program edukacyjny *Terapia przez sztukę*, skierowany do pacjentów oddziałów dziennych szpitali psychiatrycznych). Goście mieli okazję obejrzeć jedno z przedstawień teatralnych z oferty edukacyjnej Działu Oświatowego pt. *Bal u królowej Bony* wraz z audiodeskrypcją, przygotowaną przez Tomasza Drapalę, tak by odbiorcami lekcji połączonych z przedstawieniami teatralnymi mogli być też uczniowie niewidomi i niedowidzący. Ten nowatorski pomysł czeka na wprowadzenie do oferty Działu Oświatowego.

W dalszej części konferencji przedstawiciele różnych muzeów prezentowali projekty realizowane w ich placówkach: Marta Walewska (Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie) *Programy dla osób niepełnosprawnych*; Katarzyna Liwak-Rybak (Muzeum Pałacu

Zajęcia z cyklu *Muzealne inspiracje*

Króla Jana III w Wilanowie) *Różne potrzeby zwiedzających. O programie szkoleń ECHO-CAST Polska*; Krystyna Stubińska (Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku) *Razem możemy więcej. Oferta edukacyjna Narodowego Muzeum Morskiego dla osób niepełnosprawnych*; Beata Grochowska (Muzeum Śląskie w Katowicach) *Muzeum jako przestrzeń terapeutyczna*; Katarzyna Gołębiowska (Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy) *Programy edukacyjne dla osób niepełnosprawnych*; dr Seweryn Kuter (Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym) *Odsłanianie niewidzialnego – ścieżka dla osób niewidomych po wystawie kolekcji Litawińskich w Muzeum Nadwiślańskim*; Magdalena Lewna i Olga Michalik (Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie) *Łazienki Królewskie – muzeum dostępne*.

Szczególnie znaczące było wystąpienie Roberta Więckowskiego z Fundacji Kultura bez Barrier, który jako osoba niewidoma przedstawił największe utrudnienia w dostępie do prezentowanych w muzeach zbiorów i wystaw oraz omówił najpoważniejsze błędy popełniane podczas przygotowywania i realizacji projektów edukacyjnych dla osób z różnymi dysfunkcjami.

Drugi dzień konferencji miał charakter warsztatowy. Tematem zajęć była dostępność ekspozycji Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum dla poszczególnych grup osób z różnymi dysfunkcjami. Uczestnicy pracowali w grupach pod okiem specjalistów. Aleksandra Sztajerwald i Olga Świeża z Fundacji Synapsis przeprowadziły warsztaty o zwiedzających ze spektrum autyzmu; Monika Zima-Parjaszewska – o zwiedzających z niepełnosprawnością intelektualną; Dorota Ziental i Robert Więckowski z Fundacji Kultura bez Barrier – o zwiedzających niewidomych i niedowidzących; Kamil Kowalski z Biura Planowania Dostępności – o zwiedzających z niepełnosprawnością ruchową; Tomasz Smakowski z CODA – o zwiedzających niesłyszących i niedosłyszących.

Podsumowaniem warsztatów była dyskusja i próba opracowania wytycznych dotyczących ułatwień architektonicznych, informacyjnych i wizualnych, które powinny zostać wprowadzone w instytucjach kultury, by stały się one bardziej przyjazne dla osób niepełnosprawnych.

Koordynacja konferencji: Paweł Tyszka, Iwona Maciszewska, Michał Sobieraj, Tomasz Drapala, Sławomir Kosim

Spotkania dla edukatorów, muzealników i nauczycieli

Dział Oświatowy i Pracownia Działań Muzealnych Zamku Królewskiego w Warszawie podejmują wiele działań służących poszerzaniu wiedzy i rozwoju umiejętności oraz wymianie doświadczeń w środowisku edukatorów i pracowników muzealnych. Organizują także spotkania dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych na różnych etapach edukacji szkolnej, promujące włączanie edukacji muzealnej w programy nauczania i wykorzystywanie w pracy dydaktycznej bezpośredniego kontaktu z eksponatami, wnętrzami oraz przekazem zawartym w ekspozycji.

W 2016 r. we współpracy z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń zorganizowano i przeprowadzono dwa seminaria skierowane do nauczycieli.

Pierwsze, zatytułowane *Daleki-Bliski Wschód. Warsztaty dla nauczycieli o tym, jak uczyć wielokulturowości, inności i akceptacji*, miało zwrócić uwagę uczestników na zjawisko powiększania się w polskich szkołach grupy uczniów z innych kręgów kulturowych, a przede wszystkim zapoznanie z kulturą tych osób. Nauczyciele biorący udział w spotkaniach poznali podstawy islamu, wartości i styl codziennego funkcjonowania tych grup, elementy wiedzy o literaturze oraz historii stosunków polsko-osmańskich, metody pracy z uczniami z kręgu kultury muzułmańskiej, tak by szanując własne wartości, szanować i akceptować innych. Do współpracy zaproszeni zostali m.in. Liza Sherzai, która od kilku lat żyje w dwóch kulturach: afgańskiej i polskiej, a także dr Agnieszka Kaim (PAN), dr Małgorzata Litwinowicz-Drożdźiel (Instytut Kultury Polskiej UW) i dr Magdalena Pinker (Katedra Arabistyki i Islamistyki UW). Gościem specjalnym cyklu była Elżbieta Dzikowska. W pięciu spotkaniach, odbywających się od października do grudnia, wzięło udział 85 nauczycieli.

Drugie seminarium *Via pulchritudinis, via vanitatis, czyli droga piękna i próżności. Motywy barokowe w kulturze polskiej* skierowane było do nauczycieli języka polskiego. Podczas wykładów 30 nauczycieli miało okazję zapoznać się z twórczością Horacego, Wergiliusza, Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Jana Andrzeja Morsztyna i Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, a także z zagadnieniami barokowego teatru i muzyki. Osobny wykład poświęcony został istotnemu dla kultury baroku zagadnieniu śmierci i przemijania. Wykładom towarzyszyły spektakle w wykonaniu aktorów Teatru Atlantis.

Pracownia Działań Muzealnych we współpracy z Muzeum w Sandomierzu zorganizowała dwie edycje warsztatów dla muzealników (19–24 maja i 29 września – 4 października) zatytułowanych *Barwy sztuki, kształty plastyki – doświadczenie sztuk wizualnych w praktyce edukacji muzealnej*, które odbyły się w Sandomierzu, a także międzynarodowe warsztaty dla edukatorów muzealnych z Polski i Litwy pt. *Tematy legendy w edukacji muzealnej*, które miały miejsce w Pałacu Wielkich Książąt Litewskich w Wilnie.

Warsztaty dla muzealników w Sandomierzu

Oferta edukacyjna dla każdego

W 2016 r. Pracownia Działań Muzealnych i Dział Oświatowy zorganizowały i przeprowadziły 3303 zajęcia przygotowane dla różnych grup odbiorców – zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dla osób dorosłych. Wzięło w nich udział 82 691 osób.

Dział Oświatowy zrealizował ponad 2500 lekcji muzealnych, a Pracownia Działań Muzealnych zorganizowała 319 warsztatów dla szkół, 236 wykładów dla uniwersytetów III wieku oraz 244 spotkania w ramach cyklicznych programów edukacyjnych dla odbiorców indywidualnych. Dział Oświatowy Zamku Królewskiego oferował 105 tematów lekcji muzealnych, w tym 23 tematy połączone są z przedstawieniami teatralnymi, a 4 z elementami muzyki. Dla szkół specjalnych i ośrodków szkolno-wychowawczych przeznaczonych jest 12 tematów. Kolejnych 50 tematów spotkań warsztatowych, połączonych jest z różnymi formami kreatywnej aktywności uczestników.

W bogatej ofercie edukacyjnej dla dzieci i młodzieży w 2016 r. trzeba zwrócić uwagę na kilka projektów przeznaczonych dla różnych grup wiekowych.

Od kilku lat prowadzone są spotkania dla dzieci w wieku przedszkolnym (3–6 lat), zatytułowane *Szkatulka księżniczki, skarb kró-*

Warsztaty dla dzieci *Szkatulka księżniczki, skarb królewicza*

lewicza. W 2016 r. odbyło się 16 spotkań: *Malpka mistrza Canaletta; Co w Zamku piszczy; Łapać złodzieja, czyli pogoń za Kiopkiem; Pa-jączek Gobeł; Władziu nie grzmij, czyli burza w beczce; W krainie latających dywanów; Rzepicha i myszy, czyli kto pokonał Popiela; Ale urwis, czyli malpka pana hrabiego*. Dla uczniów szkół podstawowych (8–12 lat) przeznaczony jest cykl zajęć plastyczno-histo-

Zajęcia dla dzieci *Zamkowe wędrówki*

Plener malarski *Magia Gór Świętokrzyskich*, 2–8 lipca

rycznych *Zamkowe wędrówki*. W 2016 r. 18 zrealizowanych zajęć dotyczyło zagadnień: *Od deski do deski, czyli niezwykle dzieje książki*; *Henryk Sienkiewicz i jego bohaterowie w 100. rocznicę śmierci pisarza*; *Wielki Rembrandt na Zamku Królewskim*; *Dwór Stanisława Augusta od kuchni*; *Witaj majowa jutrzeńko! Rzecz o Konstytucji 3 maja*; *W garderobie króla*; *Boski cesarz i inni. Starożytni bohaterowie we wnętrzach Zamku*; *Skarby z kolekcji KUL*; *Panowie Mazowsza. Piastowie mazowieccy i ich państwo*.

Propozycją ciekawego spędzania czasu w okresie ferii zimowych były zajęcia w ramach akcji **Zima w mieście**, przeznaczone dla dzieci w wieku szkolnym (6–9 lat). Zaproszone zostały one do udziału w zajęciach edukacyjnych pt. *Ech ta etykieta, czyli coś o zachowaniu oraz Z bajką po naukę*. Zajęcia edukacyjne, organizowane we współpracy z Fundacją Art, połączone były ze spektaklem teatralnym oraz warsztatami plastycznymi. Odbywały się w dniach 14–24 lutego w Apartamencie Księcia Józefa Poniatowskiego w pałacu Pod Blachą, gdzie dzieci miały okazję obejrzeć spektakl pt. *Strzeż się sroki – czyli przepowiednia księcia Józefa*, zapoznawały się z obyczajami panującymi na początku XIX w., w tym także w zakresie dobrych manier.

Dla uczniów szkół ponadpodstawowych przeprowadzono cykl **Sobotnie warsztaty fotograficzne**. Podczas ośmiu spotkań uczestnicy zapoznawali się z tajnikami warsztatu fotografika, zgłębiając tematy: *Tajemnice aparatu*, *Uniwersalne parametry zdjęcia*, *Szukamy pomocy dla obrazu cyfrowego*, *Stylizowany portret*, *Fotografia a rejestracja obrazu*, *Katalogowe czy portretowe obrazy*, *Kreatywna fotografia bez granic* oraz *Wernisaż prac fotograficznych*. Podobne zagadnienia podejmowano podczas warsztatów dla uczniów Technikum Fototechnicznego w Warszawie – **Zamek Królewski okiem młodego fotografa**. Finałem obu projektów była otwarta w Zamku 17 czerwca wystawa prezentująca prace uczniów.

Zajęcia z cyklu *Kurs malarstwa i rysunku*

Na ferie zimowe i letnie wakacje Zamek ponownie zaproponował młodzieży spotkania w ramach **Akademii Sztuk Dawnych** i **Letniej Akademii Sztuk Dawnych**. Znajdowały one szerokie grono odbiorców zainteresowanych historią, sztuką i literaturą. Każde spotkanie składało się z części teoretycznej i warsztatowej. Zimowa edycja *Ku pokrzepieniu serc i nauce* (8–12 lutego) poświęcona była twórczości Henryka Sienkiewicza. Na zajęciach omawiano najważniejsze powieści pisarza. Uczestnicy ćwiczyli też w praktyce zasady *savoir vivre'u* z czasów Sienkiewicza, poznawali heraldykę średniowieczną, próbowali trudnej sztuki pisania listów, a także ilustrowania książek różnymi technikami graficznymi.

Letnia Akademia Sztuk Dawnych, w dniach 18–22 lipca, skupiła się na temacie *W stronę Europy, wokół 1050. rocznicy chrztu Polski*. Podczas kolejnych spotkań przedstawiano początki i etapy rozwoju chrześcijaństwa w Europie i na ziemiach polskich. Młodzież poznawała takie techniki plastyczne, jak: mozaika, tempera jajowa i enkaustyka, po czym próbowała zastosować je w zaprezentowaniu tematyki przeprowadzonych zajęć.

Działalność edukacyjna Zamku kierowana jest także do osób dorosłych oraz całych rodzin. Nowy tytuł w ofercie to cykl sobotnich warsztatów pt. **Muzealne inspiracje**. Adresatami projektu są indywidualni odbiorcy, przede wszystkim seniorzy. Spotkania, inspirowane wybranymi fragmentami ekspozycji zamkowej, zakładają aktywny udział uczestników. Każdy warsztat składa się z krótkiego wprowadzenia w temat, wspólnego oglądania wybranych eksponatów oraz części twórczej, w której goście mają szansę wyrażenia emocji wywołanych oglądanymi dziełami w formie własnych prac plastycznych, literackich, teatralnych i innych. Podczas comiesięcznych spotkań zrealizowano dwa tematy: *Przemawiać jak starożytni, czyli o sztuce przekonywania* oraz *Portret. Czy da się namalować osobowość?*

Wśród zajęć, które od lat znajdują się w ofercie dla dorosłych i cieszą uznaniem, jest **Kurs malarstwa i rysunku**. W 2016 r. zrealizowano zajęcia dla dwóch grup,

Pokaz mody
armeńskiej
projektantki
Lilit Melikyan

Warsztaty
Okiem młodego
fotografa

łącznie 70 spotkań, z zakresów tematycznych: *Z teki grafika. Techniki wypukłe; Nowy rok z modelem. Rysunek studyjny; Martwa natura z ikoną. Technika tempery jajowej; Akryle jak motyle. Kredka i akryl; W stronę pejzażu. Malarstwo olejne, martwa natura z kwiatami. Akwarela i gwasz; Sumi-e, malarstwo tuszem, czarno-białe odcienie zimy. Grafika. Zwieńczeniem całorocznej pracy uczestników był plener malarski pt. *Magia Gór Świętokrzyskich*, który odbył się 2-8 lipca w klasztorze Karczówka pod Kielcami.*

Uzupełnieniem edukacji plastycznej dla dorosłych są **wykłady z historii sztuki**. W 2016 r. trwały one przez 2 semestry i prezentowały wiedzę zarówno o sztuce europejskiej, jak i polskiej: *Od Nefretete do Warhola* oraz *Od Wita Stwosza do Wojciecha Fangora*. Pierwszy obejmował 8 spotkań z artystami takiej klasy, jak: Hieronim Bosch, Botticelli, Albrecht Dürer, Pieter Bruegel, Tycjan, El Greco, Caravaggio i Diego Velázquez. Drugi poświęcono polskiej sztuce współczesnej i prezentacji najważniejszych nurtów i osobowości polskiej sztuki XX w.: *Józef Pankiewicz i kolorysta polscy; Sztuka polska po 45 roku a socrealizm; Andrzej Wróblewski. Dwie strony obrazu; Manifesty Tadeusza Kantora; Wojciech Fangor. Między Wschodem a Zachodem; Poczet współczesnych artystów polskich*. Oba cykle prowadził historyk sztuki Przemysław Głowacki.

Eksponowana w pałacu Pod Blachą kolekcja kobierców wschodnich, podarowana Zamkowi Królewskiemu przez Teresę Sahakian, stanowi inspirację i tło dla organizowanych przez Dział Oświatowy od kilku sezonów **Spotkań z kulturą Orientu**. Cykl podzielony jest na spotkania dla rodzin – *Szlakiem orientalnych opowieści* oraz dla dorosłych – *Barwy Orientu*. Cykl dla rodzin *Szlakiem orientalnych opowieści* jest propozycją wprowadzającą uczestników w różnorodność kultury Orientu w formie dostępnej dla młodszego pokolenia. W 2016 r. odbyło

się 9 spotkań, z czego 3 poświęcone były opowieściom o zwierzętach: *Orientalne animalium. Zwierzęta w perskich opowieściach*; *Chrzyszcz, motyle i modliszki – orientalna entomologia dla dzieci*; *W orient gaju, baju, baju. Ptaki w świecie Orientu*. Zaprezentowano także czarnogóską bajkę muzyczną *O tym, jak Marco wybrał się na koniec świata* oraz przedstawienie *Bajka straszka o królownie, która płakać nie umiała*. Grudniowe spotkanie było poświęcone zwyczajom świątecznym z różnych stron świata.

Cykl dla dorosłych *Barwy Orientu* jest realizowany od 2009 r. W ramach tego programu w roku 2016 odbywały się koncerty muzyki etnicznej (muzyka Cyganów z Andaluzji, sefardyjska, perska, ormiańska), prezentacje poezji i literatury twórców orientalnych (indyjska poezja miłosna Naidu), spotkania z podróżnikami. We wrześniu odbył się także pokaz mody wybitnej armeńskiej projektantki Lilit Melikyan, której prace inspirowane są klasycznym wzornictwem dywanów ormiańskich.

Kolejnym niedzielnym cyklem proponowanym publiczności jest **Godzina ze sztuką**. Spotkania odbywają się raz w miesiącu, poza okresem wakacyjnym, i pozwalają na poznanie w ciekawy sposób zbiorów Zamku. Zwiedzający zatrzymują się przy wybranych dziełach sztuki, gdzie jest czas na rozmowę z kustoszami zbiorów. Dziewięć spotkań w 2016 r. poświęconych było: nadwornym artystom króla Stanisława Augusta, portretem reprezentacyjnym władców europejskich, portretem władczyń, meblom, malarstwu francuskiemu XVIII w., malarstwu flamandzkiemu, wizerunkowi dziecka w malarstwie, manieryzmowi i posagom marmurowym w Sali Wielkiej.

Nastrojowe **Spotkania przy świecach**, organizowane dla publiczności w ramach cyklu *Cztery pory roku na Zamku*, poświęcone były zjawisku karnawału z pokazem mody wieczorowej w wykonaniu grupy rekonstrukcyjnej *Bluszcz* i wykładem Piotra Szymona Łosia *Biały karnawał we dworze ziemiańskim*. Podczas drugiego – *Historia w ożywionych obrazach* – prezentowano różne aspekty malarstwa Jana Matejki. Uczestnicy wysłuchali wykładu dr A. Straszewskiej *Miedzy fantazją a rekonstrukcją. Kostium historyczny u Jana Matejki* na przykładzie obrazów *Konstytucja 3 maja 1791* i *Zaprowadzenie chrześcijaństwa R.P. 965*.

W 2016 r. Zamek Królewski brał także udział w Warszawskim Pikniku Naukowym (17 września), podczas którego zorganizował warsztaty *Bądźmy odkrywcami przeszłości*.

Coś z niczego, czyli jak doszło do powstania Polski i *Sekrety Zamku Królewskiego* oraz w Pikniku Naukowym w Jabłonnie (24–25 września), gdzie zachęcano do udziału w grach i zadaniach plastycznych o tematyce związanej z Zamkiem.

Warsztaty fotograficzne dla młodzieży

Zajęcia dla dzieci z cyklu *Szlakiem orientalnych opowieści*

Wykłady

Wykłady otwarte dla publiczności

Polacy i Węgrzy.

Historia – polityka – kultura

2 czerwca zakończył się trwający ponad rok cykl wykładów polsko-węgierskich, realizowany we współpracy z Węgierskim Instytutem Kultury w Warszawie. W ramach projektu odbyło się 21 spotkań, na których wystąpiło 34 prelegentów polskich i zagranicznych. W wykładach i debatach udział wzięło ponad 2600 uczestników.

Na początku roku poruszyliśmy temat uchodźców polskich na Węgrzech w czasie II wojny światowej. Prelekcję *Fenomen wojennego uchodźstwa polskiego na Węgrzech (1939–1945)* w styczniu wygłosił Grzegorz Łubczyk, były ambasador RP na Węgrzech, wiceprezes stowarzyszenia Henryk Sławik – Pamięć i Dzieło. Wykładowi towarzyszyła projekcja fabularyzowanego dokumentu *Życie na krawędzi. Henryk Sławik – József Antall senior*, scen. i reż. Grzegorz Łubczyk. Bohaterami filmu są: prezes Komitetu Obywatelskiego do spraw Opieki nad Polskimi Uchodźcami na Węgrzech Henryk Sławik i oddany Polakom ich opiekun z ramienia władz węgierskich József Antall senior, nazywany Ojczulkiem Polaków.

Prof. György Schöpplin i Igor Janke, 18 lutego, Sala Koncertowa

Kilka kolejnych spotkań przybliżało słuchaczom tematykę kulturalną. W marcu odbyła się debata *Co czytamy? Przegląd literatury polskiej i węgierskiej*, w której udział wzięli: dr hab. Lajos Pálfalvi, tłumacz literatury polskiej na Węgrzech, Anna Górecka, redaktorka czasopisma „Literatura na Świecie”, tłumaczka poezji i prozy węgierskiej, oraz dr Csilla Gizińska, literaturoznawca, kierownik Katedry Hungarystyki Uniwersytetu Warszawskiego. Natomiast w maju o węgierskiej literaturze opowiadali Tadeusz Olszański, pisarz, tłumacz literatury węgierskiej, oraz Krzysztof Varga, pisarz i felietonista. Spotkanie poprowadził Gáspár Keresztes z Węgierskiego Instytutu Kultury w Warszawie.

Wyjątkowym sukcesem okazało się spotkanie muzyczne zatytułowane *Węgierska muzyka – od Liszta do Bartóka*. Uświetnił je recital w wykonaniu węgierskiej pianistki Ivett Gyöngyösi, laureatki licznych międzynarodowych konkursów pianistycznych. Słowo wstępne wygłosiła dr hab. Katarzyna Dadak-Kozicka, etnomuzykolog i antropolog kultury.

Wśród prelegentów w 2016 r. znaleźli się również węgierscy politycy: poseł do Parlamentu Europejskiego prof. György Schöpplin, który w rozmowie z Igorem Janke opowiadał o współczesnej polityce Węgier, oraz dr László Brenzovics, poseł ukraińskiego parlamentu, który wraz z Jarosławem Gizińskim wystąpił w debacie pt. *Losy mniejszości węgierskiej w krajach ościennych*.

Spotkanie *Smak Węgier* – wytrawny finał, 2 czerwca, za stołem: Robert Makłowicz, Klára Molnár i Tadeusz Olszański, stoją: Ziemowit Koźmiński, zastępca dyrektora ds. marketingu Zamku, i János Tischler, dyrektor Węgierskiego Instytutu Kultury

Podczas ostatniego spotkania w ramach cyklu publiczność miała okazję skosztować specjalów kuchni węgierskiej, przygotowanych przez Roberta Lacha z restauracji Agnieszki i Marcina Kręglickich. O kuchni węgierskiej w spotkaniu *Smak Węgier* – wytrawny finał opowiedzieli: Robert Makłowicz, podróżnik, pisarz i krytyk kulinarny, Klára Molnár, dyrektor Wydawnictwa Studio Emka, i Tadeusz Olszański, autor książek kulinarnych, w tym słynnego *Nobla dla papryki*.

Sponsorem cyklu była firma Gedeon Richter Sp. z o.o. Partnerami: Katedra Hungarystyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Centrum Tłumaczeń i Obsługi Konferencji „Lidex”. Patronat medialny sprawowali: portal Wszechnica.org.pl, Radio Kampus i Polskie Radio.

Recital Ivett Gyöngyösi, 7 kwietnia, Sala Wielka

Program spotkań w 2016 r.

28 stycznia

Fenomen wojennego uchodźstwa polskiego na Węgrzech (1939–1946), Grzegorz Łubczyk, oraz pokaz dokumentu fabularyzowanego *Życie na krawędzi*. Henryk Stawik – József Antall senior (2014, reż. Grzegorz Łubczyk)

18 lutego

Między Brukselą a Moskwą. Współczesna polityka Węgier, prof. György Schöpflin, Igor Janke

3 marca

Co czytamy? Przegląd literatury polskiej i węgierskiej, dr hab. Lajos Pálfalvi, Anna Górecka, prowadzenie: dr Csilla Gizińska

17 marca

Węgry inaczej – nie tylko Budapeszt i Balaton, György Ifju

7 kwietnia

Węgierska muzyka – od Liszta do Bartóka, recital fortepianowy w wykonaniu Ivett Gyöngyösi, stowo wstępne: dr hab. Katarzyna Dadak-Kozicka

26 kwietnia

Losy mniejszości węgierskiej w krajach ościennych, dr László Brenzovics, Jarosław Giziński

12 maja

Podróże po literaturze, Tadeusz Olszański, Krzysztof Varga, prowadzenie: Gáspár Keresztes

2 czerwca

Smak Węgier – wytrawny finał, Robert Makłowicz, Klára Molnár, Tadeusz Olszański

GEDEON RICHTER

Po spotkaniach dotyczących stosunków z Litwą, Niemcami, Rosją, Ukrainą i Węgrami w 2016 r. rozpoczął się cykl wykładów poświęconych Turcji. Podczas prelekcji w Zamku opowiadamy o ponad 600-letniej historii relacji polsko-tureckich – od momentu nawiązania stosunków dyplomatycznych w 1414 r. do chwili obecnej. Pragniemy pokazać, że wspólne dzieje I Rzeczypospolitej i imperium osmańskiego to nie tylko wojny, ale również wzajemny dialog i przenikanie się odległych od siebie kultur. Poruszamy tak-

Sześć wieków relacji polsko-tureckich

że tematy współczesne, łączące oba kraje. Cykl ubogacają spotkania dotyczące kultury tureckiej w pałacu Pod Blachą, w scenarii kobierców wschodnich.

Wizerunkowym motywem przewodnim cyklu jest uścisk dłoni wielkiego wezyra Dilavera Paszy oraz Stanisława Lubomirskiego – postaci z obrazu Marcello Bacciarellego *Pokój chocimski*.

Uroczysta inauguracja nowego cyklu wykładów odbyła się 25 października w Sali Wielkiej. Gości powitał dyrektor Zamku dr hab. Przemysław Mrozowski. Słowo wstępne wygłosił JE Tunç Üğdül, ambasador Republiki Turcji w Polsce. Wykład inauguracyjny *Stosunki polsko-tureckie w oczach tureckiego historyka* zaprezentował prof. İber Ortaylı, historyk, profesor Uniwersytetu Galatasaray w Stambule, były dyrektor Muzeum Pałacu Topkapi.

Partnerem projektu jest Instytut Yunus Emre – Centrum Kultury Tureckiej. Do

współpracy zaprosiliśmy również Instytut Historyczny oraz Wydział Orientalistyczny Uniwersytetu Warszawskiego. Tłumaczenia zapewnia Centrum Tłumaczeń i Obsługi Konferencji „Lidex”. Patronat medialny sprawują: portal Wszechnica.org.pl, „Co Jest Grane” oraz Polskie Radio.

Dodatkową atrakcją towarzyszącą cyklowi wykładowemu jest realizowany równoległe *Przegląd filmów tureckich*. Projekcje filmowe odbywają się w Sali Kinowej Zamku raz w miesiącu, w wybrany piątkowy wieczór. Dotychczas widzowie mieli okazję obejrzeć film *Mój ojciec i mój syn (Babam ve Oğlum)*, reż. Çağrı Irmak oraz *Puszkę Pandory (Pandora'nın Kutusu)*, reż. Yeşim Ustaoglu.

Sponsorem przeglądu filmowego jest turecka firma Vestel.

Koordynator projektu: Marta Smolińska (Dział Marketingu), współpraca przy spotkaniach w pałacu Pod Blachą: Agnieszka Jędrzejewska-Kurek (Dział Oświatowy)

oprac. Marta Smolińska

Program spotkań w 2016 r.

25 października

wykład inauguracyjny, *Stosunki polsko-tureckie w oczach tureckiego historyka*, prof. İber Ortaylı

17 listopada

Stosunki polsko-tureckie za czasów pierwszej Rzeczypospolitej. Czy byliśmy przedmurzem Europy?, prof. dr hab. Dariusz Kołodziejczyk

22 listopada

Ułan na karmy rumaku, czyli językowe skutki spotkania dwóch kultur, dr Barbara Podolak

1 grudnia

Obojętni partnerzy czy strategiczni sojusznicy? Współczesne relacje polsko-tureckie, dr Jakub Wódka

6 grudnia

koncert klasycznej muzyki tureckiej w wykonaniu zespołu Naneli Lale, słowo wstępne o Wojciechu Bobowskim *Ali-Ufki – po kres horyzontu. Historia niezwykła na dworze sułtana* wygłosiła Magdalena Tejchma

15 grudnia

Świat oczami Turków. Z dziejów kartografii osmańskiej, Bogusław R. Zagórski

Wykład prof. Dariusz Kołodziejczyka w ramach cyklu *Sześć wieków relacji polsko-tureckich*, 17 listopada, Sala Senatorska

Kultura i historia Syrii

Zorganizowany i przeprowadzony w Zamku Królewskim na ekspozycji kobierców wschodnich cykl otwartych wykładów na temat Syrii – *Kultura i historia Syrii* – miał za zadanie przybliżyć uczestnikom wielowiekową kulturę i cywilizację narodu i państwa, które obecnie w wyniku trwającej od kilku lat wojny obraca się powoli w niebyt. W wykładach wzięli udział wybitni specjaliści i naukowcy starający się wyjaśnić współczesną sytuację tego rejonu świata. Nazwiska prelegentów, takich jak: prof. Janusz Danecki, prof. Dariusz Kołodziejczyk, prof. Michał Gawlikowski, prof. Piotr Bieliński, ks. prof. Henryk Paprocki, przyciągnęły bardzo liczną grupę zainteresowanych słuchaczy.

Koordynatorzy programu: Agnieszka Jędrzejewska-Kurek, Daniel Artymowski

Program wykładów

5 kwietnia

Skąd i dlaczego Syria,
Daniel Artymowski

7 kwietnia

Świt Syrii, prof. Piotr Bieliński

12 kwietnia

*Syria od Aleksandra Wielkiego do
Mahometa*, prof. Michał Gawlikowski

14 kwietnia

Chrześcijańska Syria, ks. prof. Henryk
Paprocki

19 kwietnia

Islam podzielony, prof. Janusz Danecki

21 kwietnia

Serce imperium, Daniel Artymowski

26 kwietnia

Współczesna Syria, dr Georg Yacoub

28 kwietnia

Mozaiki, lustry, alabastry,
dr Małgorzata Redlak

5 maja

Syria pod panowaniem Osmanów,
prof. Dariusz Kołodziejczyk

Nabytki i dary

Zbiory kartograficzne

Dar Związku Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego w Polsce – Browary Polskie

18 października podczas czwartej edycji gali Piwne Pozytywy 2016 Związek Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego w Polsce – Browary Polskie przekazał kolejne eksponaty do zbiorów kartograficznych Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum. Dar ten to sześć rzadkich rycin (3 mapy, 2 widoki, 1 portret), których brakowało w zbiorach zamkowych i w kolekcji dawnych map Polski подарowanych przez dr. Tomasza Niewodniczańskiego.

Martin Engelbrecht, alegoria króla Augusta II Wettina, 1737

Johann M. Probst II, mapa Polski, stan pierwszy, 1795

Georg Braun, Frans Hogenberg, widok Grodna, 1575

Georg Braun, Frans Hogenberg, widok Grodna, 1575

Wydawca: Frans Hogenberg (ok. 1538–1590); miedzioryt kolorowany w epoce; 30,5 x 48,5 cm

Widok Grodna zamieszczony w *De praecipuis totius universi urbibus liber secundus* (wydanie łacińskie, Kolonia 1575 i 1597, tabl. 48), drugim tomie dzieła G. Brauna i F. Hogenberga *Civitates orbis terrarum* – największego, sześciotomowego, opracowania poświęconego miastom ówczesnego świata, obejmującego łącznie 549 widoków i planów miast, w tym kilku miast dwukrotnie, np. Krakowa, Pragi czy Luksemburga.

Martin Engelbrecht, alegoria króla Augusta II Wettina, 1737

Rytownik: Philipp Andreas Kilian (1714–1759); rysownik: Paul Decker (1685–1742); wydawca: Martin Engelbrecht (1684–1756); miedzioryt kolorowany w epoce; 36,5 x 43 cm (odcisk płyty)

Alegoryczne przedstawienie króla Augusta II Wettina (1670–1733, król Polski 1697–1706 i od 1709) siedzącego na tronie, wyrytowane przez Andreasa Kiliana na podstawie wzorca rysunkowego Paula Deckera. Opublikowane przez znanego augsburskiego wydawcę Martina Engelbrechta w 1737 r. Rycina zamieszczona jako siódma w jego znanej serii alegorycznych przedstawień władców europejskich, zatytułowanej *Laconicum Europae speculum...*, opublikowanej w latach 1736–1737.

Matthaeus Deisch, widok Gdańska od północnego zachodu, 1761–1765

Rysownik: Friedrich Anton August Lohrmann (ok. 1735–ok. 1800); rytownik i wydawca: Matthaeus Deisch (1724–1789); akwaforta kolorowana w epoce; 23,5 x 50,5 cm (widok), 28,5 x 51,5 cm (plyta)
Bardzo rzadki widok Gdańska od północnego zachodu, wykonany przez Matthaeusa Deischa na podstawie wzorca rysunkowego Friedricha Antona Augusta Lohrmanna, pochodzący z ich najsłynniejszego cyklu *50 widoków Gdańska (50 Prospekte von Danzig)* z lat 1761–1765.

Guillaume Sanson i Alexis-Hubert Jaillot, mapa Rzeczypospolitej, ok. 1685, stan siódmy, 1781

Rytownik: Louis Cordier (zm. 1711); wydawca: Louis Joseph Mondhare (?) lub Pierre Jean (?); miedzioryt kolorowany w epoce, 45,5 x 64,5 cm; skala ok. 1:2 300 000

Nieznany dotychczas w literaturze przedmiotu stan siódmy z 1781 r. mapy Rzeczypospolitej Guillaume'a Sansona, opublikowanej po raz pierwszy ok. 1685 r. w Paryżu przez współpracującego wtedy z nim od 1671 r. Alexisa-Huberta Jaillota (ok. 1632–1712). Łącznie znanych jest 11 stanów tej mapy. Brak jest aktualnego nazwiska wydawcy stanu siódmego. Prawdopodobnie był nim Louis Joseph Mondhare (działał w latach 1767–1793) lub Pierre Jean (zm. 1805?).

François Santini, mapa Prus, 1792

Wydawca: François (Francesco) Santini (1729–1795); miedzioryt kolorowany; 23 x 34,5 cm; skala ok. 1:1 600 000

Rzadka mapa będąca kopią mapy Prus francuskiego kartografa Rigoberta Bonne'a (1727–1795), opublikowana w Wenecji przez tamtejszego kartografa i wydawcę François (Francesca) Santiniego w 1792 r. Na mapie brak sygnatury rytownika.

Johann Michael Probst II, mapa Polski, stan pierwszy, 1795

Rytownik: Johann Georg Probst (1759–1809); wydawca: Johann Michael Probst II (1757–1809); miedzioryt kolorowany w epoce; 17 x 20 cm, 5,5 cm – ramka z tekstem po prawej stronie, trzy podziałki liniowe; skala ok. 1:8 000 000

Nieznany do tej pory w literaturze przedmiotu stan pierwszy z 1795 r. mapy Polski augsburskiego wydawcy Johanna Michaela

Probsta II. Stan drugi tej mapy ukazał się tego samego roku już z dodaną legendą o trzecim rozbiore Polski (trzy kolory po prawej stronie owalnej ramki z tytułem, a na polu mapy wyrytowane linie zaznaczające granice po trzecim rozbiorze).

Dar firmy Dom Development SA

Georg Braun, Frans Hogenberg, widok Warszawy, 1617

Wydawca: Abraham Hogenberg (ok. 1585–ok. 1653); miedzioryt; 31,5 x 47 cm

Widok Warszawy zamieszczony w *Theatri praecipuarum totius mundi urbium liber sextus* (wyd. łac. 1617, 1818; wyd. niem. 1618; wyd. franc. 1816), szóstym tomie dzieła G. Brauna i F. Hogenberga *Civitates orbis terrarum*.

Jest to najstarszy widok Warszawy wykonany w technice miedziorytu. Ukazuje miasto od strony Pragi; od kościoła św. Anny i klasztoru Bernardynów do kościoła Nawiedzenia NMP na Nowym Mieście oraz tereny leżące dalej na północ wraz z przedstawieniem szubienicy i kaplicy przy cmentarzu dla zapowietrzonych i skazańców. Na pierwszym planie przedstawiony jest praski brzeg Wisły, a na rzece most Jagielloński funkcjonujący do czasu zniesienia przez krę w 1603 r.

Dar z okazji 20-lecia firmy przekazany podczas konferencji dla dziennikarzy, która odbywała się w Bibliotece Królewskiej 22 września.

Dar Jerzego Kutę

**Guillaume Sanson (1633–1703),
mapa ziem Korony Polskiej,
obejmujących Księstwo Polskie,
Księstwo Pruskie, Mazowsze,
Czarną Ruś etc., Wielkie
Księstwo Litewskie, Wołyń,
Podole etc., Ukrainę etc.,
stan trzeci, 1676**

Rytownik: Jean Somer Pruthenus (działał ok. poł. XVII w.); wydawca: Guillaume Sanson (1633–1703); miedzioryt (odbity na czterech arkuszach), kolorowany w epoce; 46,5 x 61 cm (arkusz), 92 x 121 cm (całość). To bardzo rzadka i cenna mapa, opublikowana w Paryżu. Najwcześniejszym znany jej stanem – stanem trzecim – jest wydanie z 1676 r. Zne są jedynie jej dwa

egzemplarze: w Sächsische Landesbibliothek w Dreźnie oraz niniejszy, podarowany Zamkowi przez Jerzego Kutę. Późniejsze opublikowane stany tej mapy to: stan czwarty – po 1730 r., a przed 1751 r., stan piąty – w 1769 r. (stany te znajdują się w zbiorach dr. Tomasza Niewodniczańskiego) i stan szósty – ok. 1805 r. (zbiory Zamku Królewskiego).

Rzemiosło artystyczne

Szpada oficera gwardii Stanisława Leszczyńskiego

Zbiory zamkowe wzbogaciły się o szpadę oficera gwardii przybocznej króla Polski i księcia Lotaryngii Stanisława Leszczyńskiego. To dar Michała Palacza z miejscowości Wielkie dla upamiętnienia jego żony Aleksandry. Szpada jest wyposażona w rękojeść koloru srebrnego i zdobi ją obustronnie na zastawie trawiony pięciopiętny herb królewski, z Wieniawą w polu sercowym, oraz napis *Garde du Corps du Roy de Pologne*. Jest to rzadki egzemplarz szabli. O unikatowości daru świadczy fakt, że gwardia przyboczna Stanisława Leszczyńskiego liczyła niewielu oficerów. Dar został przekazany 4 maja.

Michał Palacz przekazuje szpadę w darze dla Zamku dyrektorowi dr. hab. Przemysławowi Mrozowskiemu

Zegar stołowy

Dotacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pozwoliła na zakup w domu aukcyjnym Kunstauktionshaus Neumeister w Monachium zegara stołowego sygnowanego na tarczy „Joseph Krukowski Varsovie”, wykonanego przez Józefa Krukowskiego, ostatniego zegarmistrza Stanisława Augusta, pracującego dla króla od 1792 r. Ten sześcioboczny zegar stołowy na wolutowych nóżkach, z przeszklonymi bocznymi otworami i horyzontalną tarczą powstał w latach 1804–1816 i jest bardzo późnym przykładem zegara kaflowego, niezmiernie popularnego w Polsce w XVII i XVIII w. Zegary tego mistrza należą do niezwykle rzadkich, a zakup uznać należy za cenny ze względu na przynależność Krukowskiego do grona rzemieślników Stanisława Augusta.

Sztućce

Do zbiorów zamkowych nabyto komplet sześciu srebrnych widelców i sześciu noży z porcelanowymi trzonkami dekorowanymi plecionką reliefową oraz malowanymi kwiatami i owadami w obwiedzionych złotem rezerwach. Trzonki powstały w manufakturze mieśniceńskiej w latach 1740–1745, a oprawiono je we Wrocławiu, w warsztacie Gottlieba Kuntze w latach 1746–1758, o czym świadczą znaki złotnicze.

Weriera

Dar Jerzego Domańskiego z Warszawy. Jest to mo-

siężna, starannie złożona elegancka w formie weriera o cechach stylistycznych wskazujących na 2. połowę XVIII w.

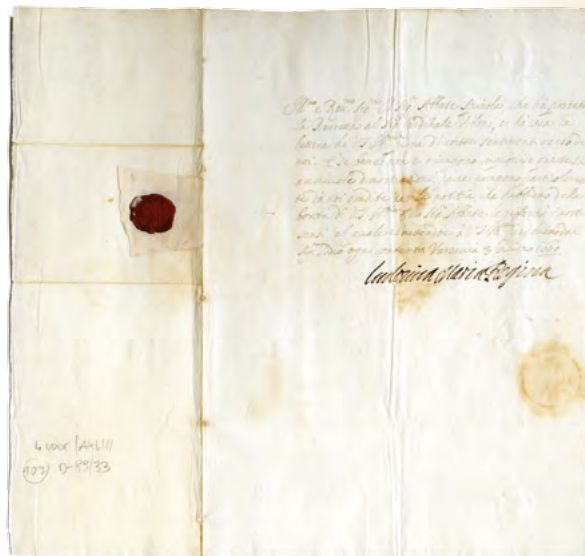
Bizuteria

Zamek zakupił depozyt prywatny, eksponowany od kilku lat w Galerii Malarstwa, Rzeźby i Sztuki Zdobniczej, złożony z pary srebrnych kolczyków z pendelkami, pierścionka i broszy w kształcie gwiazdy, zdobionych diamentami, wykonanych w Polsce w XVIII–XIX w.

Archiwalia

Zbiory aktowe

- Zakup rękopisu z 1774 r. druku panegirycznego pochodzącego z Drukarni Pijarów w Warszawie, zawierającego trzy ody ułożone przez uczniów Collegium Nobilium w Warszawie na cześć króla Stanisława Augusta w językach polskim, łacińskim i francuskim.
- Zakup listu Ludwiki Marii Gonzagi (1611–1667), królowej Polski, żony Jana Kazimierza, do papieża Aleksandra VII, w którym dziękuje ona papieżowi za biret kardynalski dla Piotra Vidoniego, nuncjusza apostolskiego w Polsce w latach 1652–1660. List opatrzony podpisem królowej *Ludovica Maria Regina*, opatrzony

List Ludwiki Marii Gonzagi

pieczęcią sygnetową z herbami Gonzagów z Mantui i Wazów pod koroną królewską, datowany w Warszawie 3 czerwca 1660 r.

- Zakup dwóch oryginalnych fotografii czarno-białych, wykonanych ok. 1990 r. w czasie spotkania wybitnego malarza i pisarza Józefa Czapskiego, przebywającego po II wojnie światowej na emigracji w Paryżu, czołowej postaci środowiska Maisons-Laffitte, z Aleksandrem Gieysztorem, historykiem, mediewistą, pierwszym dyrektorem odbudowanego Zamku Królewskiego w Warszawie.

- Dar Anny Grzejewskiej-Eljasiak. List prymasa Michała Poniatowskiego do podczaszego zawnoszczyńskiego Izidora Wojciecha Kosińskiego, deputata plockiego na trybunał koronny, wystawiony w Warszawie 5 października 1774 r.

Uroczyste przekazanie daru dla Zamku przez Francesca Bigazziego (z prawej) Ziemowitowi Kosińskiemu, zastępcy dyrektora ds. marketingu, Pokój Zielony, 22 sierpnia

- Dar Francesca Bigazziego. Dwa XVII-wieczne dokumenty papierowe: list króla Jana Kazimierza do kardynała Santa Croce z wyrazami życzliwości i podziękowaniem za troskę o królewskie zdrowie. List pisany w języku włoskim, podpisany przez króla i opatrzony jego pieczęcią kancelaryjną, datowany w Skierniewicach 12 października 1652 r., oraz wyrok sądu w sprawie pomiędzy [Janem?] Jurewiczem a Teodorem i Karolem Iwanowiczami o dobra w księstwie żmudzkiem na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego, wydany 9 czerwca 1636 r. Dekret w języku ruskim, pod tekstem widnieje podpis pisarza ziemskiego i pieczęć sędziego ziemskiego żmudzkiego Jerzego Grużewskiego. Obydwa dokumenty są po konserwacji.

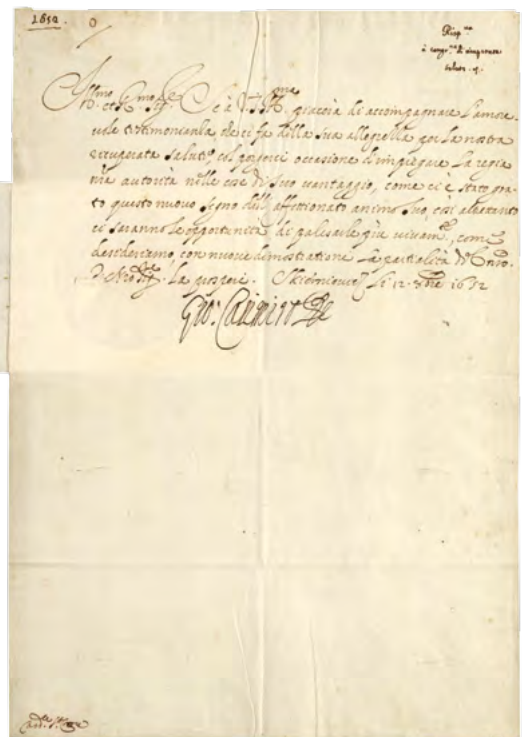
Prof. Aleksander Gieysztor i Józef Czapski w Caputh, ok. 1990 r.

Uroczystość przekazaniu daru odbyła się 22 sierpnia w Pokoju Zielonym. Darczyńca Francesco Bigazzi był dyrektorem biura włoskiej agencji prasowej AMSA w Warszawie i Moskwie, korespondentem tygodnika „Panorama” i „Il Giorno”, dyplomata, pisarzem i kolekcjonerem.

- Dar prof. Romana Lotha. Papiery po Barbarze Loth-Żłobickiej, byłym głównym inwentaryzatorze Zamku Królewskiego w Warszawie, zawierają materiały związane z działalnością Działu Głównego Inwentaryzatora

z lat 1982–1988 oraz osobą profesora Aleksandra Gieysztora, członka Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego, a później dyrektora Zamku. Uzupełnieniem są papiery osobiste Barbary Żłobickiej wystawione w latach 1981, 1985, 1988 oraz nieliczna korespondencja. Podarowane archiwalia obejmują lata 1977–1988.

- Dar Joanny Grabowskiej. Legitymacje pracownicze wystawione na przestrzeni lat 1980–2010.

List króla Jana Kazimierza do kardynała Santa Croce

Nabytki fotograficzne

- Cztery fotografie cyfrowe z przedstawieniami zewnętrznych widoków Zamku i Pokoju Sypialnego Króla autorstwa Waldemara Panówa oraz 16 fotografii cyfrowych, wykonanych w latach 2010–2016, przedstawiających widoki Zamku Królewskiego od strony placu Zamkowego i od strony Wisły w różnych porach dnia i roku, autorstwa Waldemara i Zbigniewa Panów.

Sypialnia Króla, fot. Waldemar Panów

Kaplica Królewska, fot. Henryk Poddębski

Tłumy przed katedrą św. Jana, 14 maja 1981 r., fot. Maciej Bronarski

- Trzy oryginalne fotografie czarno-białe wnętrz zamkowych: Sali Rycerskiej, Kaplicy i Sali Wielkiej, wykonane w latach 1918–1922 przez Henryka Poddębskiego.
- Dwie pocztówki z widokami Zamku Królewskiego: pochodząca z lat 1918–1920 z fotografią Jana Bulhaka oraz z 1945 r. z przedstawieniem ruin Zamku od strony ul. Nowy Zjazd, a także karta świąteczna z drzeworytem przedstawiającym Zamek Królewski w Warszawie od strony placu Zamkowego, autorstwa Barbary Boratyn, po 1953 r.
- Dar Wojciecha Żródlaka. Fotografia czarno-biała, wykonana między 1963 a 1970 r., przedstawiająca uporządkowany teren Zamku Królewskiego w Warszawie z widocznym fragmentem ściany z oknem mieszkania Stefana Żeromskiego.

Numizmaty

Złote monety kolekcjonerskie Narodowego Banku Polskiego z serii *Skarby Stanisława Augusta*

Zbiory Gabinetu Numizmatycznego wzbogaciły się o trzy kolejne monety złote o nominale 500 zł, emitowane i подарowane przez Narodowy Bank Polski, odwzorowujące słynną medalierską suitę królewską wykonaną na zamówienie Stanisława Augusta. Są to monety z wizerunkami i żywotami Władysława Warneńczyka, Kazimierza Jagiellończyka i Jana Olbrachta.

Fundacje

SPIS TREŚCI

Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich w Zamku Królewskim w Warszawie – Muzeum

Louis Tocqué, *Portret Jeana-Victora barona de Besenval-Brunstatt*

Kiedy parę dni przed śmiercią prof. Andrzeja Ciechanowieckiego odwiedziłem Go w Londynie, kontakt z Nim, mimo że dość ograniczony, był jednak wystarczający, by mógł przekazać mi kilka bardzo istotnych decyzji odnośnie do przyszłości Jego zbiorów. Prosił, aby jak najszybciej po Jego śmierci wszystkie dzieła sztuki należące do Fundacji Zbiorów im. Ciechanowieckich, a będące na wyposażeniu Jego londyńskiego mieszkania, powróciły do Zamku. Zdecydował też, by do Warszawy przewieźć wszystkie należące do Niego dzieła sztuki, które znajdowały się w mieszkaniu londyńskim, a zapisane zostały w testamencie dla Fundacji. Prośbę Profesora spełniliśmy. Już w początku roku 2016 wszystkie wspomniane wyżej dzieła sztuki były w Zamku. Po dokonaniu przeglądów konserwatorskich i niewielkich zabiegach przy kilku meblach dyrekcja Zamku w porozumieniu z Fundacją zdecydowała, aby niektóre dzieła sztuki będące własnością Fundacji włączyć do stałych ekspozycji zamkowych – zarówno do Apartamentu Króla na pierwszym piętrze, jak też do Galerii Malarstwa, Rzeźby i Sztuki Zdobniczej na parterze oraz do Apartamentu Księża Józefa Poniatowskiego w pałacu Pod Blachą. Odpowiedzialnymi za nową aranżację wnętrz zostali kuratorzy Ośrodka Sztuki, m.in. Hanna Małachowicz, Dorota Juszcak i Maciej Chojnowski.

Chciałbym w tym miejscu przypomnieć, że w 2. połowie wieku XVIII praktykowano – przyjęty wcześniej dla gabinetów kolekcjonerów – sposób bardzo ścisłego pokrywania, niemal na styk, powierzchni ścian rzędami obrazów spiętrzonych jeden nad drugim. Obraz był w gabinetach kolekcjonerów jedynym elementem „urządzającym” wnętrze, inaczej niż w pomieszczeniach paradnych, gdzie stanowił jeden z wielu elementów kompozycji wnętrza. Pod koniec XVIII w. przyjmowano nowy, bardziej swobodny i mniej zagęszczony sposób zawieszania. Obowiązywał on już nie tylko w gabinetach kolekcjonerów, ale też w innych pomieszczeniach, jak garderoby, pokoje stołowe, salony i korytarze komunikacyjne.

Świadomi tej zasady, wspomagani inwentarzami zamkowymi z 2. połowy XVIII w., komponowaliśmy, rekonstruowane w latach 70. i 80. ubiegłego stulecia, wnętrza apartamentu królewskiego, nie dysponując jednak wówczas zbyt bogatym zbiorem dzieł sztuki. Takiego zbioru dorobiliśmy się dopiero w ostatnich latach, przede wszystkim dzięki zapisowi prof. Andrzeja Ciechanowieckiego. Rozpoczęty w 2016 r. proces udoskonalania aranżacji wnętrz i galerii zamkowych polegać ma na bardziej stylowym rozmieszczeniu obrazów na ścianach wnętrza apartamentu królewskiego oraz, co niezwykle ważne, podniesieniu poziomu artystycznego wnętrza tego apartamentu poprzez wprowadzenie obrazów o wybitnych walorach malarskich.

Louis Tocqué, *Portret Katarzyny z Bielińskich baronowej de Besenval-Brunstatt*

Do wnętrz zamkowych wprowadzono w 2016 r. kilkanaście dzieł sztuki przywiezionych do Warszawy w listopadzie 2015 r. Najwięcej do Garderoby Króla, gdzie uwagę zwracają dwa piękne szkice olejne malowane przez szwajcarską malarzkę Angelikę Kauffmann (1741–1807), przedstawiające sceny mitologiczne, oraz dwa szkice olejne pędzla wybitnego malarza rzymskiego Pompea Girolama Batoniego (1708–1787) – tematem jednego jest sąd Salomona, a drugi ukazuje alegorię sztuk. W Garderobie Króla znalazł się też obraz znanego francuskiego malarza oświecenia Huberta Roberta (1733–1808), przedstawiający schody królewskie w Palazzo Farnese w Capraroli.

Zespół obrazów w Pokoju Zielonym wzbogacony został portretem Ludwika Starzyńskiego (ur. ok. 1760), rotmistrza kawalerii narodowej. Autorem portretu jest ceniony portrecista włoski Giovanni Battista Lampi (1751–1830). Godne uwagi są też dwa znakomite portrety Katarzyny z Bielińskich, baronowej de Besenval-Brunstatt, i jej męża Jeana-Victora barona de Besenval-Brunstatt, malowane przez wybitnego francuskiego malarza Louisa Tocqué (1696–1772).

Z kolei w Gabinetie Królewskim umieszczono dzieło najwybitniejszej portrecistki przełomu XVIII i XIX w. Elisabeth Louise Vigée-Lebrun (1755–1842) – portret Adama Kazimierza Czartoryskiego – a zestaw mebli w tym pomieszczeniu powiększył się o okazale, bardzo dobrej klasy artystycznej biurko cylindryczne z ok. 1800 r.

Następny etap wzbogacania ekspozycji zamkowych dziełami sztuki ze zbiorów Fundacji nastąpi w 2017 r., kiedy stanie się ona formalnie właścicielem kilkudziesięciu dzieł sztuki zapisanych jej przez prof. Andrzeja Ciechanowieckiego. Wśród nich znajdują się tak ważne obiekty jak portret Michała Paca malowany przez François Pascala Simona Gérarda (1770–1837).

W sumie w obecnej chwili we wnętrzach i galeriach w Zamku Królewskim w Warszawie i w pałacu Pod Blachą można zobaczyć ponad 400 dzieł sztuki, których właścicielem jest Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich, a kilkadziesiąt wypożyczono do muzeów polskich w kraju i za granicą w formie depozytów, m.in. do Muzeum Narodowego w Warszawie, Zamku Królewskiego na Wawelu, Muzeum Narodowego w Poznaniu, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Muzeum – Zamku w Łańcut, Muzeum Archidiecezjalnego w Krakowie oraz Muzeum Polskiego w Rapperswilu.

prof. Andrzej Rottermund, prezes Fundacji Zbiorów
im. Ciechanowieckich w Zamku Królewskim w Warszawie – Muzeum

Fundacja Teresy Sahakian

Fundacja, założona w 1993 r. przez Teresę Schmidt van Bastelaer, *primo voto* Sahakian (1915–2007), sprawuje pieczę nad ofiarowaną przez fundatorkę kolekcją kobierców wschodnich i innych dzieł sztuki eksponowanych w pałacu Pod Blachą. Spośród ok. 780 obiektów 629 stanowią kobierce wschodnie i tkaniny orientalne z XVIII–XX w., 400 z nich to kobierce kaukaskie. W 2016 r. do kolekcji zakupiono trzy pasy kontuszowe – dwa z wytwórni w Słucku, jeden z Lyonu. Kontynuowano prezentację wystawy kobierców modlitewnych ze zbiorów Fundacji Teresy Sahakian, zatytułowaną *W stronę Mekki*.

Pas kontuszowy,
Słuck, 1767–1780

Konserwacja

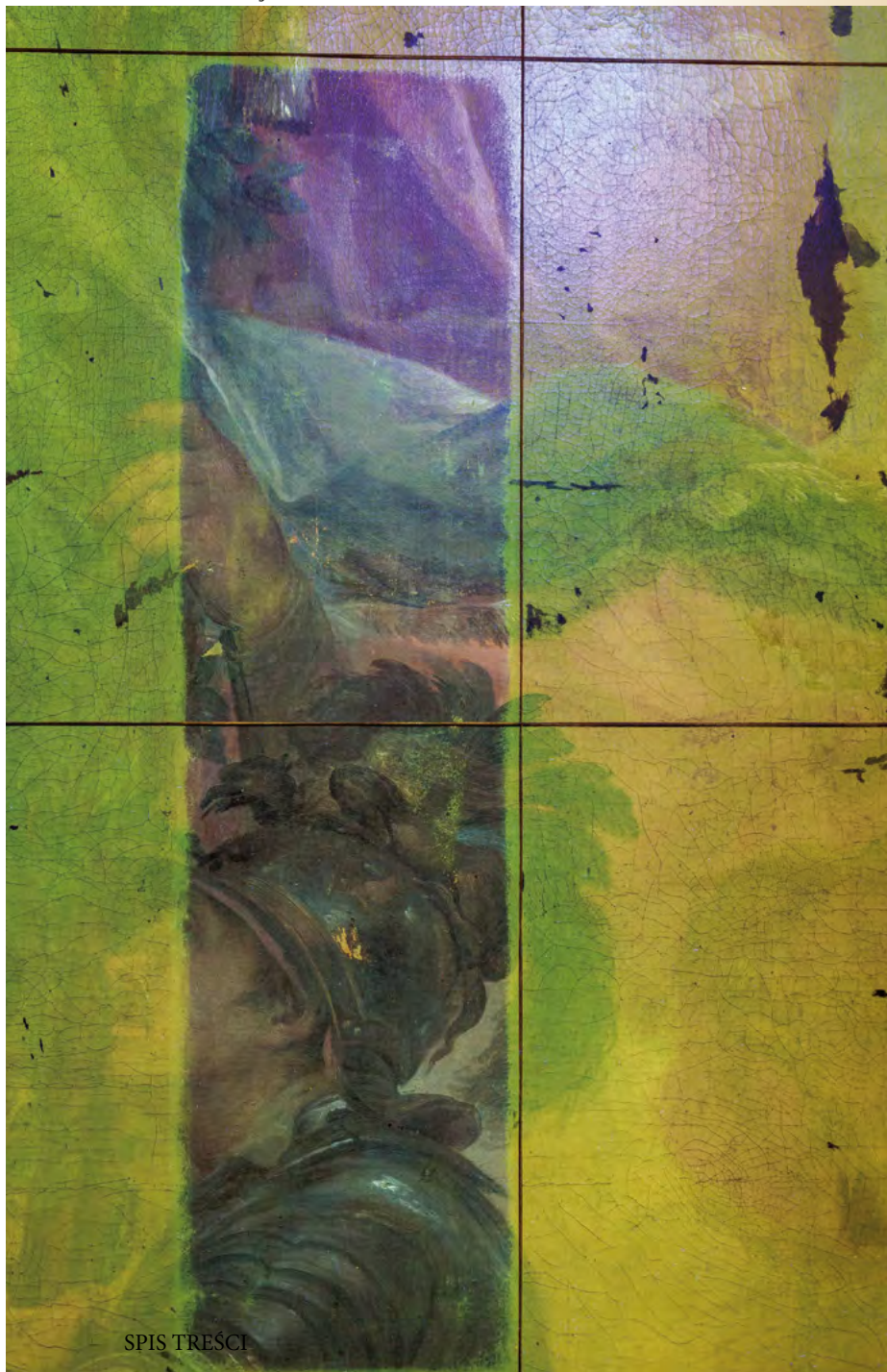
W 2016 r. zostały przeprowadzone prace konserwatorskie przy obrazie Marcella Bacciarellego *Unia lubelska* – kolejnym płótnie z zespołu sześciu historycznych obrazów eksponowanych w Sali Rycerskiej Zamku.

Konserwacja odbyła się dzięki dotacji Generalnego Konserwatora Zabytków, w ramach programu rewitalizacji obiektów i konserwacji kolekcji muzeów i rezydencji królewskich.

Celem prac konserwatorskich było przywrócenie wartości artystycznych, estetycznych oraz technicznych, utraconych wskutek naturalnego starzenia się użytych materiałów konserwatorskich.

Obraz *Unia lubelska* ostatni raz był konserwowany w 1968 r. w Muzeum Narodowym w Warszawie. Po wielu latach jego powierzchnia miała widoczne ślady dawnych załamań i rolowań w postaci długich, nieregularnych linii oraz widoczny pionowy oryginalny szef. Płótno było obwieszone, z lokalnymi pofalowaniami, szczególnie wzdłuż pasów mocowanych do odwrotu obrazu. Warstwa malarska nie miała należytej przyczepności do podłoża, była nierównomiernie spękana na całej powierzchni, a spękania zróżnicowane w zależności od ich lokalizacji. W górnej partii obrazu wzdłuż krawędzi krosna drobna siatka spękań przejawiała tendencję do unoszenia łusek. W środkowych partiach spękania tworzyły rozległą, regularną siatkę. Występowały liczne wykruszenia warstwy malarskiej, liczne retusze, niektóre bez pełnego kitowania, inne bez należytego opracowania. Większe kity były spękane, a retusze w postaci zmienionych matowych i rozległych plam. Retusze ponadto były silnie uwidocznione i zmienione kolory-

Obraz *Unia lubelska* Marcella Bacciarellego w świetle UV

stycznie. Werniks z upływem czasu uległ procesom starzenia, zmienił i zaciemnił kolorystykę obrazu, ukrywając oryginalne barwy warstwy malarskiej.

Podobnie jak przy konserwacji poprzednich obrazów z Sali Rycerskiej postanowiono zastosować nowoczesne krosna samonapężające ze specjalnie opracowanym systemem demontażu typu SD, według projektu i wykonania Henryka Arendarskiego. Prace konserwatorskie wykonali konserwatorzy Dorota Batko i Dorota Iwaniuk pod kierownictwem Pawła Sadleja.

Prace przebiegały pod nadzorem zamkowych służb konserwatorskich i były realizowane zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem rzeczowo-finansowym.

Krosno samonapężające

Fragment obrazu w trakcie prac i po konserwacji

Digitalizacija

Digitalizacja

Projekt digitalizacji zbiorów prowadzony jest w Zamku Królewskim w Warszawie od 2012 r. Efektem prac zespołu powołanego w związku z projektem ma być wytworzenie wysokiej jakości odwzorowań cyfrowych i udostępnienie ich w witrynie *Kolekcja Zamku Królewskiego w Warszawie*.

W ramach planu na 2016 r. zdigitalizowano 2490 obiektów muzealnych, w tym m.in. 425 z kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego *Imago Poloniae* (rysunki, pergamiны), 111 obrazów, 286 obiektów ze zbiorów numizmatycznych, 288 grafik, 147 tkanin i wiele innych. W serwisie *Kolekcja Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum* udostępniono wraz z opisem katalogowym kilkakrotnie nowych rekordów.

W 2016 r. kontynuowano współpracę z firmą Google. W ramach Google Arts & Culture powstały serie fotografii 360° wnętrza pałacu Pod Blachą oraz Biblioteki Królewskiej dzięki specjalnie skonstruowanemu w tym celu przez firmę Google wózkowi

Urządzenie firmy Google do wykonywania fotografii 360°

Trolley. Funkcja Street View dostępna w Google Maps i Google Earth pozwoli internautom odwiedzić wnętrza pałacu Pod Blachą i podziwiać zbiory zgromadzone w Bibliotece Królewskiej, zajrzeć do Apartamentu Księcia Józefa Poniatowskiego oraz obejrzeć wystawę kobierców wschodnich z kolekcji Fundacji Teresy Sahakian, podobnie jak w przypadku około 60 innych instytucji muzealnych z całego świata.

W ramach współpracy Zespołu ds. Digitalizacji Zbiorów, Działu Oświatowego i Ośrodka Sztuki oraz firmy Audiotrip rozpoczęto prace nad audioprzewodnikami. W 2016 r. została przygotowana w aplikacji mobilnej wycieczka poświęcona malarzowi Stanisława Augusta Bernardowi Bellottowi zwanemu Canalettem. Do jej stworzenia posłużyły znajdujące się w zamkowej kolekcji obrazy włoskiego malarza. Nie jest to typowy przewodnik, lecz barwna opowieść o pełnym życia mieście, malarzu i jego pasji, wzbogacona ciekawostkami o XVIII-wiecznych zwyczajach, technologii i modzie. *Spacer śladami Mistrza Bernarda Bellotta zwanego Canalettem* można pobrać bezpłatnie na dowolne urządzenie mobilne za pomocą aplikacji AudioTrip dostępnej w Sklepie Play oraz APPStore. Opis wycieczki ma polską oraz angielską wersję językową. Aplikacja posługuje się technologią GPS, dzięki czemu raz pobrana trasa nie wymaga dostępu do internetu. Przewodnik odtwarzany jest automatycznie, gdy zwiedzający dotrze do odpowiedniego punktu, a jego wielką zaletą stanowi to, że zawarte w nim materiały można zachować po zakończeniu spaceru. Na wiosnę 2017 r. zostaną udostępnione kolejne dwie wycieczki: *Jak zostać królem? Na podstawie koronacji Stanisława Augusta* oraz *Na tropie króla Stanisława Augusta*.

W 2016 r. nastąpiły zmiany w Zespole ds. Digitalizacji – 1 września odeszła z pracy Aldona Modrzewska. Funkcję kierownika zespołu objęła Katarzyna Reszka, jej zastępcą jest Dominika Sobolewska-Gola.

Koncerty

1050 lat w muzyce

Polski Chór Kameralny pod dyрекcją Jana Łukaszewskiego, 24 stycznia, Sala Wielka

Tematyka koncertów zamkowych przygotowanych w 2016 r. nawiązywała do jubileuszu chrztu Polski. Założeniem programowym cyklu *1050 lat w muzyce* było zaprezentowanie słuchaczom przede wszystkim muzyki polskiej w jej historycznym kontekście – od twórczości kompozytorów anonimowych po muzykę współczesną, ale także muzyki obcej, skomponowanej przez twórców związanych z Polską. Cykl składał się z pięciu koncertów, trzy dotyczyły twórczości polskiej, dwa realizowane były przez muzyków zagranicznych. Wszystkie były wielkimi wydarzeniami artystycznymi i prezentowały wysoki poziom wykonawczy.

24 stycznia wystąpił Polski Chór Kameralny pod dyрекcją Jana Łukaszewskiego. W programie zaprezentowano najważniejsze zabytki polskiej muzyki historycznej oraz współczesne utwory muzyczne nawiązujące do tematyki jubileuszu chrztu Polski, takie jak: *Bogurodzica*, *Gaude Mater Polonia*, *Ortus de Polonia* Jerzego Libana z Legnicy, *Psalm 29. Nieście chwałę mocarze* i *Psalm 47. Kleszczmy rękoma* Mikołaja Gomółki do tekstu psalmów według Jana Kochanowskiego, *Modlitwa, gdy dziatki spać idą* i *Ego sum pastor bonus* Wacława z Szamotuł, *De Sancto Bernardo Hymnus* i *Magnificat sexti toni* Andrzeja Hakenbergera, *Per merita Sancti Adalberti* i *Ortus de Polonia* Mikołaja Zielińskiego, *Beatus vir Sanctus Adalbertus* i *Beatus vir Kardynał Stefan Wyszyński* Pawła Łukaszewskiego, *Zdrowaś*, *Królowno Wyborna* Andrzeja Koszewskiego, *Anenaiki* Augustyna Blocha, *Agnus Dei z Polskiego Requiem* i *O gloriosa virginum* Krzysztofa Pendereckiego.

6 marca w Sali Wielkiej Zamku zabrzmiała muzyka barokowa. {oh!} Orkiestra Historyczna z koncertmistrzem Martyną Pastuszką

zagrała utwory przedstawicieli wczesnego baroku, m.in.: Adama Jarzębskiego, skrzypka kapeli królewskiej na dworze Zygmunta III Wazy, i Marcina Mielczewskiego, muzyka na dworze Władysława IV. Zabrzmiały także kompozycje późniejszego twórcy – Marcina Józefa Żebrowskiego, członka Kapeli Jasnogórskiej w klasztorze Paulinów w Częstochowie.

22 maja miało miejsce polskie prawykonanie pierwszej opery azerbejdżańskiej w formie mugamu *Lejli i Medžnun* Uzejira Hadżybejowa. Jest on kompozytorem i jednym z najbardziej uznanych autorów teorii muzyki Wschodu XX w. Mugam to określenie gatunku azerskiej tradycyjnej formy muzycznej, archaicznego języka muzyki oraz myślenia muzycznego Azerów, wymagającego od wykonawców i słuchaczy pełnego skupienia i oderwania od rzeczywistości.

12 czerwca wystąpiła w Zamku Królewska Orkiestra Kameralna Walonii, z dyrygentem i pianistą Franckiem Braleyem. W programie znalazły się utwory kompozytorów od średniowiecza do współczesności: Hildegardy z Bingen, Jana Sebastiana Bacha, Guillaume'a Lekeu, Ignacego Jana Paderewskiego, Oliviera Messiaena, Henryka Mikołaja Góreckiego i Jeana Françaix. Ostatni koncert cyklu, zatytułowany *W hołdzie Janowi Pawłowi II*, odbył się 25 września. Zespół Trebunie-Tutki i Warszawski Chór Międzyuczelniany pod dyрекcją Borysa Somerschafa wykonali program *Nuty Wielkiego Pasterza*, autorstwa Krzysztofa Trebunie-Tutki, zawierający utwory dedykowane papieżowi i jego ulubione melodie góralskie.

Organizacja cyklu: Aleksandra Buszta-Bąk

Ważniejsze festiwale i przeglądy muzyczne

XVI Festiwal Ogrody Muzyczne Po obu stronach gór

15 lipca – 9 sierpnia, Dziedziniec Wielki

Gościem honorowym festiwalu była Słowacja, która 1 lipca przejęła prezydencję w UE. W programie znalazły się koncerty słowackich muzyków. Wystąpili m.in.: zespół folkowy Kandráčovi z Koszyc, który wykonał popularne górskie utwory znane po obu stronach Tatr; zespół Veni ensemble i fortepianowe Duo Škuta. Publiczność miała okazję poznać artystyczne i turystyczne walory Słowacji w trakcie spotkań ze scenografem Borisem Kudličką i Janem Bosnovičem, dyrektorem Narodowego Centrum Turystyki Słowackiej. Podczas 13 wieczorów pokazano filmy operowe, baletowe, dokumentalne. Do najciekawszych koncertów należy zaliczyć występ orkiestry Sinfonia Viva pod batutą Tomasza Radziwinowicza z programem *Struny w ziemi* oraz nadzwyczajny koncert ponadstuosobowej YOA Orchestra of the Americas z utworami Leonarda Bernsteina i Silvestre Revueltasa.

Organizator: Fundacja Ogrody Muzyczne, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum i Stoleczna Estrada

Młodzi wirtuozi w Zamku Królewskim

W 2016 r. 34 młodych stypendystów programu pomocy wybitnie uzdolnionym, realizowanego przez Krajowy Fundusz na rzecz Dzieci, zaprezentowało swoje umiejętności podczas siedmiu koncertów, które odbywały się od stycznia do grudnia.

Koncerty Warszawskiej Opery Kameralnej

W ramach koncertów w 2016 r. instrumentalisci i soliści Warszawskiej Opery Kameralnej przedstawili publiczności utwory wybitnych kompozytorów: Georga Philippa Telemanna, Antonia Vivaldiego, Claudia Monteverdiego i Georga Friedricha Haendla. Od 24 czerwca do 27 lipca odbywał się na Zamku XXVI Festiwal Mozartowski. Zwieńczeniem roku był grudniowy koncert *Muzyka Ameryki Łacińskiej*.

XX Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena

Podczas sześciu festiwalowych koncertów w Zamku Królewskim wykonano wybrane kwartety smyczkowe, koncerty fortepianowe i sonaty Ludwiga van Beethovena, a także kompozycje innych uznanych twórców, jak: Franz Schubert, Béla Bartók, George Gershwin czy Astor Piazzolla. Jeden z koncertów stanowił recital fortepianowy *Szekspir w muzyce*, podczas którego wykonano: suitę fortepianową *Romeo i Julia* Sergiusza Prokofiewa, scherzo ze *Snu nocy letniej* Felixa Mendelssohna, *Baśń* Mikołaja Medtnera i *I Sonatę fortepianową* Sergiusza Rachmaninowa.

XXX Warszawskie Spotkania Muzyczne

W ramach cyklu organizowanego co roku przez Związek Kompozytorów Polskich w 2016 r. w Zamku odbyły się cztery koncerty. Zespół instrumentalistów dawnych Ars Nova przedstawił program *Bal renesansowy* z tańcami z tabulatury Jana z Lublina. Wystąpiły także Kwartet Wilanów oraz Orkiestra Kameralna Vratislavia. Podczas jednego z koncertów zaprezentowano program *Kompozytorzy warszawscy – muzyczna pocztówka z historią*.

Koncert kołęd, 18 grudnia, Sala Wielka

(oh!) Orkiestra Historyczna, 6 marca, Sala Wielka

Ważniejsze koncerty

24 kwietnia

Skarby muzyki polskiej XVII i XVIII w. w wykonaniu studentów Królewskiego Konserwatorium w Hadze pod dykcją Andrzeja Kosendiaka. W programie m.in.: Adam Jarzębski, Marcin Mielczewski, Stanisław Sylwester Szarzyński.

3 maja

II Koncert Niepodległości Trzeciego Maja. Dziewiąta edycja Koncertu Niepodległości organizowanego przez Fundację Dziedzictwa Rzeczypospolitej. Koncert objęty Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy.

28 maja

XIII Festiwal Pieśni organizowany przez Filharmonię im. R. Traugutta. W programie m.in.: Fryderyk Chopin, Henryk Mikołaj Górecki, Witold Lutosławski.

9 września

Finał XI Międzynarodowego Konkursu Wokalnego *Złote Głosy* organizowanego przez Europejską Fundację Promocji Sztuki Wokalnej, Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. F. Chopina i Fundację Bednarska.

5 listopada

III Międzynarodowy Festiwal Paderewskiego, *Koncert urodzinowy Ignacego Jana Paderewskiego*. Wystąpili: François Dumont – fortepian, Paulina Sokołowska – skrzypce. W programie: Ignacy Paderewski, Camille Saint-Saëns, Fryderyk Chopin, Emil Młynarski, Paweł Łosakiewicz.

Koncert *W hołdzie Janowi Pawłowi II*, 25 września, Sala Wielka

20 listopada

Muzyka wokół życia, postaci i twórczości Cervantesa. Wykonawcy: zespół muzyki barokowej La Folia pod dykcją Pedra Bonety.

27 listopada

Pieśni powstania listopadowego.

Koncert w 186. rocznicę wybuchu powstania listopadowego.

11 grudnia

Koncert Polskiej Orkiestry Sinfonia Iuventus. W programie: *Koncert na orkiestrę smyczkową* Grażyny Bacewicz, *Koncert na skrzypce i orkiestrę smyczkową* Andrzeja Panufnika, *Serenada na orkiestrę smyczkową op. 2* Mieczysława Karłowicza.

16 grudnia

Improwizacje na temat utworów Domenica Scarlatti, Henry'ego Purcella, Jana Sebastiana Bacha, Fryderyka Chopina, Witolda Lutosławskiego oraz *Jazz Before Jazz* oparty na motywach muzyki Louisa M. Gottschalka. Wykonawcy: Mario Stantchev – fortepian, Lionel Martin – saksofon. Koncert zorganizowany przez Bułgarski Instytut Kultury.

17 i 18 grudnia

Koncerty kolęd w wykonaniu Chóru Dziecięcego i Chóru Młodzieżowego przygotowanych przez Wandę Tchórzewską-Kapalę oraz Orkiestry Smyczkowej i Zespołu Kameralnego prowadzonych przez Włodzimierza Promińskiego.

21 grudnia

Włoskie kolędy ludowe. Wykonawcy: Włoska Orkiestra Ludowa La Chiarastella.

Opera *Lejla i Medżnun* Uzejra Hadżybejowa, 22 maja, Sala Wielka

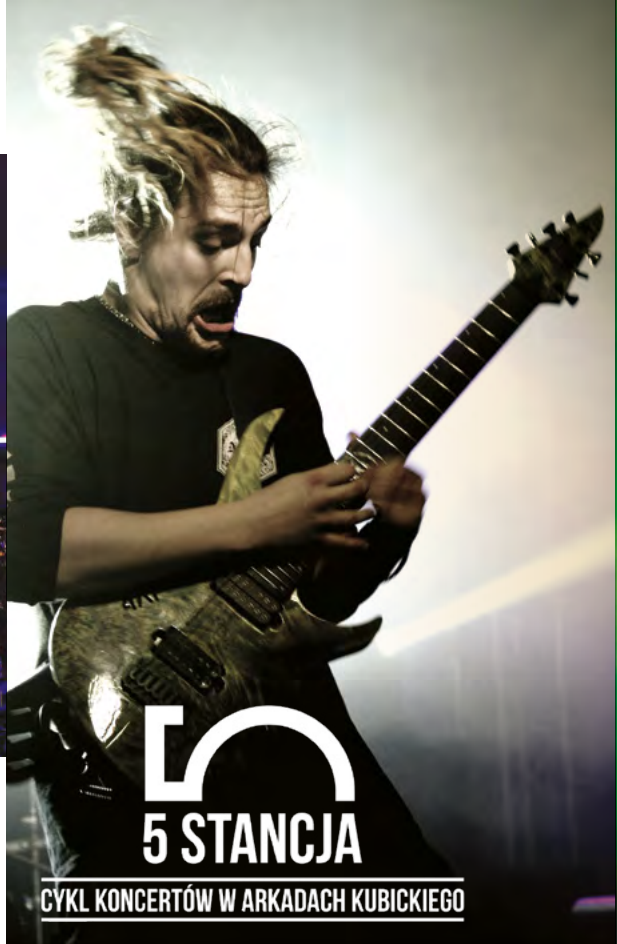

Lari Lu, 21 października

5stacja – cykl koncertów w Arkadach Kubickiego – to projekt muzyczny, który zainicjowaliśmy jesienią 2013 r. W ciekawie zaaranżowanej scenerii Arkad Kubickiego odbyło się kilkanaście bardzo udanych koncertów, które cieszyły się ogromnym zainteresowaniem zarówno publiczności, jak i samych wykonawców. Dla artystów to często okazja do występu promującego nową płytę lub rozpoczynającego bądź wieńczącego trasę koncertową.

Naszą publiczność stanowiło po części już stałe grono bywalców, z którymi mogliśmy się przywitać i wymieniać spostrzeżenia na kolejnych koncertach. Nie ustawiliśmy jednak w zdobywaniu nowej publiczności, w czym niewątpliwie pomagali nam silni patroni medialni, blogerzy czy fachowe portale piszące o muzyce. Naszymi partnerami byli m.in.: AMS, „Co Jest Grane”, Rock Radio, Antyradio, Radio Kampus, Muzodajnia, TIDAL, Interia, RepublikaKobiet.pl, Metalowa Warszawa, Muzykabeztajemnic.info.pl, Muzykoholicy.com, Warsawholic.pl, MetalMundus, Polibuda.info, Hi-Fi Choice & Home Cinema czy nawet TVP Polonia. Należy zaznaczyć również, że realizacja całego cyklu była możliwa dzięki wsparciu Partnera Cyklu 5stacja – Grupie PZU.

Nową publiczność przyciągała również nasza zróżnicowana oferta. Zgodnie z założeniami projektu nieprzerwanie od 2013 r. zapraszaliśmy wykonawców reprezentujących odmienne gatunki muzyczne – od lirycznych wykonawców, poprzez alternatywny rocka czy groove metal, aż po hip-hop. Obok znanych wykonawców gościliśmy zespoły z mniejszym dorobkiem muzycznym, dla których występ w Arkadach był cennym doświadczeniem. Atmosfera, urok i akustyka miejsca wpływały na pozytywny przekaz, wywoływały dobre emocje i pozwalały naszej publiczności mile spędzić piątkowe wieczory.

Materia, 18 listopada

Sokół i Goście, 22 kwietnia

W 2016 roku zorganizowaliśmy 5 koncertów – zaprosiliśmy wielu ciekawych wykonawców, którzy potwierdzili już wielokrotnie swoją pozycję zarówno na polskim, jak i międzynarodowym rynku muzycznym.

■ 19 lutego gościliśmy dwóch młodych, utalentowanych wykonawców. Patrick The Pan zaskakiwał muzycznymi aranżacjami i bawił publiczność. Jako drugi wystąpił tego wieczoru Błażej Król. Nostalgia, niebanalny przekaz i stuprocentowa obecność w muzyce. Magia, której nie doświadcza się zbyt często.

■ 22 kwietnia scena 5stancji to kwintesencja polskiego hip-hopu, czyli Sokół i Goście, w składzie: Sokół, Marysia Starosta, DJ Steez, Pono, Ras, Włodi, Had Hades. Jak nietrudno zgadnąć, publiczność dopisała i wspólnie z wykonawcami bawiło się prawie 600 osób.

■ 21 października zaprosiliśmy Lari Lu, mniej znaną szerszej publiczności, aczkolwiek utytułowaną artystkę. Autorkę poruszających tekstów, która ciekawie zaprezentowała się w gatunku pop z elementami muzyki electro.

■ 18 listopada ponownie zaprosiliśmy większe grono wykonawców. Gościliśmy przedstawicieli ciężkiego brzmienia. Jako suport wystąpił The John Doe's Burial – zespół, który w minionym roku zdobywał nagrody na festiwalach, np. na Bloodstock Festival, a co za tym idzie, coraz większe uznanie krytyków tego gatunku. Jako gwiazdę wieczoru powitaliśmy na scenie zespół Materia. Panowie swoją energią, ciekawymi aranżacjami muzycznymi i otwartością zdobyli naszą publiczność.

■ 9 grudnia na scenie 5stancji ponownie zagościli wykonawcy zaliczani do grona liderów polskiego hip-hopu. Rasmentalism to marka sama w sobie. Panowie zaprosili do współpracy sekcję dętą w składzie: Michał Tomaszczyk, Marcin

Świderski, Rafał Gańko, Marek Wieremiejewicz. Rasmentalism plus sekcja dęta to energetyzujący koncert, który był zakończeniem trasy koncertowej zespołu. Warto dodać, że na dzień przed koncertem zespół Rasmentalism odebrał statuetkę Nocnych Marków, czym przypieczętował swoją silną pozycję na rynku muzycznym.

Koncerty z cyklu 5stancja stanowiły odważny eksperyment wprowadzenia w przestrzeń zamkową nowoczesnych form muzycznych w celu przyciągnięcia nowych odbiorców i odnowienia wizerunku instytucji. Jesteśmy przekonani, że była to udana próba połączenia wyjątkowej atmosfery Arkad Kubickiego z pozornie niepasującą do Zamku muzyką z obszarów alternatywnego rocka, metalu czy hip-hopu. Projekt trafił w gusta wielu odbiorców i motywuje nas do podejmowania kolejnych nieszlachetnych wyzwań.

Organizacja cyklu: Elżbieta Tataruj

Wydarzenia zamkowe

Noc Muzeów. Balonowe szaleństwo

Podczas Nocy Muzeów – z 14 na 15 maja – Zamek jak co roku udostępnił swoje wnętrza publiczności, która miała okazję zwiedzić ekspozycję muzealną niemalże w całości i uczestniczyć w wielu specjalnie przygotowanych atrakcjach. Zamek odwiedziło 8500 osób.

Udostępnione zostały apartamenty Wielki i Królewski z salami: Wielką, Rycerską, Tronową, Sypialnią Króla, Salą Canaletta, oraz Galeria Malarstwa, Rzeźby i Sztuki Zdobniczej, Galeria Lanckorońskich z obrazami Rembrandta, a także Pokoje Królewiczowskie z obrazami Jana Matejki: *Rejtan*, *Upadek Polski*, *Stefan Batory pod Pskowem* i *Konstytucja 3 Maja 1791*. W pałacu Pod Blachą dostępne były: Apartament Księcia Józefa Poniatowskiego i wystawa kobierców wschodnich z kolekcji Teresy Sahakian. W Arkadach Kubickiego przygotowano wiele interesujących zajęć.

Największą atrakcją Nocy Muzeów i jej tematem przewodnim był zaplanowany między godz. 18 a 19 start z Ogrodu Dolnego balonu na gorące powietrze. Wydarzenie to miało upamiętnić pierwszego polskiego aeronautę Jana Potockiego – podróżnika, polityka, historyka, posła na Sejm Czteroletni, autora *Pamiętnika znalezionej w Saragossie*, który 14 maja 1790 r. wzbił się w powietrze, a jego lot trwał pół godziny. Towarzyszyli mu turecki służący Ibrahim i biały pudel, a balon pilotował jeden z pionierów aeronautyki Jean-Pierre Blanchard. Start obserwował król Stanisław August wraz z setkami widzów. Balon wzniósł się na wysokość 2 km, przeleciał ok. 7 km i wylądował w okolicach Białoleki. Pierwszy w Polsce załogowy lot balonem odbył się rok wcześniej, 10 maja 1789 r., podczas pierwszej wizyty Blancharda w Warszawie.

Niestety, aura tego popołudnia okazała się tak niesprzyjająca, że balon ku wielkiemu rozżaleniu zwłaszcza młodszej publiczności nie mógł wystartować. Jednakże i tak okazał się on dużą atrakcją. Od godz. 15 zgromadzeni mogli obserwować napelnianie powłoki balonu, której objętość wynosiła 2000 m sześc., a cały statek powietrzny miał osiągnąć wysokość 25 m. Pilot Adrian Rosiński z pasją opowiadał o tajnikach sztuki pilotowania i wyjaśniał, jak to się dzieje, że balony mogą latać. W Arkadach Kubickiego zorganizowano dla dzieci zajęcia plastyczne, podczas których każdy uczestnik projektował własne dekoracje balonu i gondoli. Jeszcze więcej na temat maszyn latających dzieci dowiedziały się podczas warsztatów *Asy przestworzy – balony, sterowce i inne maszyny latające*.

Dla dorosłych i młodzieży przygotowano wykład *Z głową w chmurach, czyli o balonowym szaleństwie w czasach Stanisława Augusta*. Zorganizowano także wystawę starych rycin pokazujących XVIII-wieczne balony i sceny pierwszych publicznych pokazów lotów.

Arkady Kubickiego już trzeci rok z rzędu stały się salonem wystawienniczym dla Muzeum Jazzu. Przygotowana na tę noc wystawa prezentowała fotografie muzyków jazzowych autorstwa Marka Karewicza, Roberta Gajewskiego i Andrzeja Rumianowskiego, okładki płyt i filmy. W godz. 20–24 na muzycznej scenie odbywały się koncerty jazzowe z udziałem m.in.: The Warsaw Dixielanders, Dreaming Ukulele Trio, Marii Sadowskiej, Olgi Boczar, Bogdana Hołowni, Michała Kulentego, Kasi Góras.

Rozległa przestrzeń Arkad Kubickiego umożliwiła zorganizowanie Strefy Gier Historycznych, gdzie miały miejsce premierowe prezentacje dwóch nowych strategicznych gier planszowych. W grze *Odbudowa Warszawy 1945–1980* gracze wcielają się

w pracowników Biura Odbudowy Stolicy i rekonstruują zniszczone miasto, stawiając budynki, mosty i odcinki metra, poznając przy tym 60 budowli ukazujących architektoniczne bogactwo stolicy. Druga gra *Ale historia!* została przygotowana na jubileusz 1050-lecia chrztu Polski i jest oparta na rozwiązywaniu zagadek z zakresu historii i kultury Polski. Publiczność mogła osobiście wypróbować obie gry i je ocenić.

Z zupełnie odmiennym nastrojem i inną tematyką stykali się zwiedzający, którzy dotarli do palacu Pod Blachą. Tam, na ekspozycji kobierców wschodnich, odbywały się koncerty tradycyjnej muzyki tureckiej w wykonaniu Huberta Poluniewicza i Mateusza Szemrāja oraz orientalne zabawy plastyczne dla dzieci i dorosłych.

Obok licznych atrakcji przygotowanych w różnych miejscach ekspozycji zamkowej, takich jak: zajęcia warsztatowe dla dzieci, spotkanie literackie *Ty i miłość, i wiosna* oraz wykład poświęcony Sulejmanowi Wspaniałemu, w sali kinowej miał miejsce publiczny pokaz filmu BBC Earth *Warszawa – martwychwstałe miasto* w reżyserii

Dana Cruickshanka, brytyjskiego historyka architektury i popularyzatora sztuki, który wyruszył śladem własnych wspomnień z dzieciństwa i oprowadzał widza po zrekonstruowanej Starówce, Zamku Królewskim i Łazienkach, pokazując zmiany, jakie zaszły w warszawskiej zabudowie i architekturze.

W czasie Nocy Muzeów własną strefę zorganizowało także PZU, Oficjalny Ubezpieczyciel Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum.

Dni atrakcji

Ostatni rok obfitował w zaproszenia dla publiczności na odbywające się w Zamku dni atrakcji, przygotowane przeważnie w połączeniu z wystawami czasowymi. Podczas 10 dni atrakcji muzeum odwiedziło blisko 2500 osób.

Dzień atrakcji 17 września, zatytułowany *Jak Feniks z popiołów*, miał nieco inny charakter od pozostałych. Zorganizowany został z okazji kolejnej rocznicy zbombardowania Zamku przez wojska niemieckie we wrześniu 1939 r. Tego wrześniowego dnia każdego roku obchodzona jest także rocznica śmierci Kazimierza Brokła, pierwszego kustosa zbiorów zamkowych, który zginął postrzelony przez nazistów podczas ratowania zbiorów. O 11.15 – godzinie upamiętniającej zatrzymanie wskazówek na Wieży Zegarowej w dniu 17 września 1939 r. – złożono kwiaty na symbolicznym grobie kustosa, który znajduje się niedaleko Bramy Grodzkiej. Odbudowany Zamek został udostępniony publiczności 31 sierpnia 1984 r.

Podczas dnia atrakcji najbardziej interesujące dla zwiedzających okazały się spotkania z uczestnikami odbudowy: prof. Zdzisławem Mrugalskim i Markiem Górskim, konstruktorami zamkowego zegara, oraz architekt Ireną Oborską, głównym projektantem odbudowy, która podczas spotkania wygłosiła wykład pt. *Wędrowka śladami odbudowy*. Pracownicy Działu Konserwacji Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, którzy pracowali przy rekonstruowaniu obiektów zamkowych w czasie odbudowy, spotykali się na ekspozycji ze zwiedzającymi i dzielili wspomnieniami o swojej pracy. Konserwatorzy Hanna Żywek i Wiesław Mydlowiecki opowiadali o snyderce i złoceniach w salach zamkowych, a Joanna Nowak o wystroju hafciarskim w Sali Tronowej. Poza wykładami i oprowadzaniem po ekspozycji przygotowano dla dorosłych i dzieci grę detektywistyczną *Skarby ocalale z popiołów*. Za poprawne rozwiązania uczestnicy otrzymywali nagrody. Tego dnia pokazano także wystawę archiwalnych fotosów przedstawiających losy Zamku w kilku ostatnich dekadach. Organizatorzy przygotowali również pamiątkowe zakładki do książek i czyściki do smartfonów.

Dni atrakcji w 2016 r.

9 stycznia – na wystawach *Galeria Jednego Obrazu. Georges de La Tour „U lichwiarza”* i *Jan Potocki. Rękopis znaleziony w Saragossie*

30 stycznia – na wystawie *Jan Potocki. Rękopis znaleziony w Saragossie*

31 lipca i 7 sierpnia – na wystawie *Sacrum Poloniae jubileum 966–2016*

17 września – dzień atrakcji *Jak Feniks z popiołów – zniszczenie i odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie*

16 października i 11 grudnia – na wystawie *100 na 100. Sto najcenniejszych dzieł sztuki z KUL na stulecie KUL*

6 listopada – na wystawie *Dziedzictwo Piastów mazowieckich*

20 listopada – na wystawach *100 na 100. Sto najcenniejszych dzieł sztuki z KUL na stulecie KUL* i *Dziedzictwo Piastów mazowieckich*

4 grudnia – na wystawach *100 na 100. Sto najcenniejszych dzieł sztuki z KUL na stulecie KUL* i *Galeria Jednego Obrazu. Josef Grassi. Portret Anetki Tyszkiewiczówny*

Jedna z sal wystawowych ekspozycji *Zniszczenie i odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie*

Urodziny króla

W niedzielę 25 stycznia w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego świętowaliśmy kolejne, 284. urodziny JKM Stanisława Augusta.

Zespół muzyczny Canor Anticus

Uroczystość podobnie jak w latach poprzednich była dedykowana przyjaciółom dwóch muzeów rezydencji, związanych z królem Stanisławem Augustem – Zamku Królewskiego w Warszawie i Muzeum Łazienki Królewskie.

Scenariusz uroczystości został oparty na poezji napisanej na cześć króla i tekstach prasowych, głównie z „Wiadomości Warszawskich” z lat 1768–1791, opisujących wydarzenia na Zamku Królewskim w dniu urodzin monarchy: „Dzień urodzin królewskich rozpoczynał salut armatni, a baterie były ustawiane na Podzamczu. Przed południem Król udawał się do kolegiaty św. Jana na mszę św., wieczorem był wydawany na Zamku bal”. Wiersze i wybrane teksty z dawnej prasy zaprezentowali aktorzy Teatru Atlantis oraz członkowie grupy rekonstrukcyjnej Arsenal.

Na uroczystość przybyło ponad 250 gości, w tym grupa rekonstruktorów w strojach cywilnych i wojskowych z XVIII w. Oprawę muzyczną zapewnił zespół Canor Anticus, pod dyktando prof. Marcina Zalewskiego. Wysłuchano utworów: Marca-Antoine’a Charpentiera, Josepha Haydna, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Antona Huberty’ego. Tancerze Joanna Lichorowicz i Sławomir Greś wykonali *Poloneza* skomponowanego przez księcia Macieja Radziwiłła. Wszyscy artyści wystąpili w kostiumach historycznych. Po części artystycznej goście zostali zaproszeni na poczęstunek przy wspólnym stole, przy którym dyrektorzy obu muzeów, dr hab. Przemysław Mrozowski i Tadeusz Zielniewicz, wygłosili uroczyste toasty.

Scenariusz i organizacja: Kazimierz Stachurski i Beata Kruk (Dział Promocji)

Królewskie Arkady Sztuki

Spektakl *Czas Wilka*,
12 sierpnia

Spektakl na tle podświetlonej fasady wschodniej Zamku, 12 sierpnia

Spektakl *Kwiaty zła*, 19 sierpnia

Od siedmiu lat festiwal Królewskie Arkady Sztuki przyciąga widzów różnorodną ofertą i profesjonalnie przygotowanymi widowiskami teatralnymi i muzycznymi. Tak też było podczas ostatniej edycji, gdy każdy z ośmiu letnich festiwalowych wieczorów w Arkadach Kubickiego gromadził ok. 400 widzów.

Jorgos Skolias,
6 sierpnia

Spektakl *Freak Show*, 26 sierpnia

Założeniem projektu jest wymiana wartości, jakie niosą ze sobą różne dziedziny sztuki: teatr, taniec oraz muzyka, pochodzące z różnych epok. Zarówno muzyczną, jak i teatralno-taneczną część projektu charakteryzowała duża różnorodność stylów. W części muzycznej znalazło się miejsce zarówno na utwory dawne, jak i współczesne. Przegląd obejmował cztery spotkania. Podczas wieczoru jazzowego wystąpiło Trio Artura Dutkiewicza z solistą Jorgosem Skoliasem. Wieczór z muzyką klasyczną uświetniła orkiestra kameralna Warsaw Camerata, a spotkanie z muzyką wokalną wypełniły utwory polskich XIX-wiecznych kompozytorów w wykonaniu zespołu Bornus Consort. Na koniec tradycyjnie już odbył się koncert orkiestry Sinfonia Viva.

W teatralnej części festiwalu wystąpiły zespoły z różnych stron Polski, nagradzane na międzynarodowych festiwalach teatrów plenerowych i ulicznych. Grupa OFF Harnam w spektaklu o zabarwieniu satyrycznym *PerforSens* ukazała w krzywym zwierciadle stereotypy związane z tańcem współczesnym. Teatr Akt z Warszawy zaprezentował sztukę *Kwiaty zła* na podstawie poezji Charles'a Baudelaire'a, a poznańska Grupa Circus Ferus spektakl *Freak Show*, nawiązujący do publicznych pokazów tzw. biologicznych dziwadł, popularnych na przełomie XIX i XX w. Najbardziej widowiskowym spektaklem okazał się *Czas Wilka* w wykonaniu Teatru Ewolucji Cienia, podejmujący problem zła drzemiącego w każdym z nas.

Zamek Królewski w Warszawie, przygotowując Królewskie Arkady Sztuki, współpracuje z organizacjami pozarządowymi: Warszawskim Towarzystwem Muzycznym i Stowarzyszeniem Scena 96. Festiwal jest organizowany dzięki wsparciu finansowemu Biura Kultury m.st. Warszawy i Fundacji Sahakian.

Organizacja: Tomasz Taraszkiewicz

Orkiestra Warsaw Camerata, 13 sierpnia

Repertuar w 2016 r.

5 sierpnia – Grupa OFF Harnam, *PerforSens*

6 sierpnia – wieczór z muzyką jazzową, zespół Artur Dutkiewicz Trio (Artur Dutkiewicz – fortepian, Michał Barański – kontrabas, Łukasz Żyta – perkusja, Jorgos Skolias – śpiew)

12 sierpnia – Teatr Ewolucji Cienia, *Czas Wilka*

13 sierpnia – wieczór z muzyką klasyczną, orkiestra Warsaw Camerata pod dykcją Pawła Kosa-Nowickiego (w programie: Haydn, Schubert, Béla Bartók – *Tańce rumuńskie*)

19 sierpnia – Teatr Akt, *Kwiaty zła*

20 sierpnia – wieczór z muzyką dawną, zespół wokalny Bornus Consort (kierownictwo artystyczne: Marcin Bornus Szczyciński, w programie m.in. Cyprian Bazylik, transkrypcje polskich pieśni z XIX w.)

26 sierpnia – Teatr Circus Ferus, *Freak Show*

27 sierpnia – wieczór z muzyką polską, orkiestra Sinfonia Viva pod dykcją Tomasza Radziwonowicza (w programie: Moniuszko, Karłowicz, Szymanowski, Bacewicz, Lutosławski, Górecki, Kilar)

Zespół wokalny Bornus Consort, 20 sierpnia

Artur Dutkiewicz, 6 sierpnia

Targi w Arkadach

Wśród wielu swoich funkcji Arkady Kubickiego są także doskonałym miejscem organizacji imprez targowych. Zagościły w nich na stałe Targi Wydawców Katolickich, Targi Książki Historycznej, Warszawskie Targi Sztuki i Targi Mody Niezależnej HUSH Warsaw. W 2016 r. odwiedziło je 57 tys. osób.

Ekspozycjom targowym towarzyszą zazwyczaj liczne imprezy dla dorosłych i dzieci, promocje, spotkania autorskie, pokazy, wykłady gromadzące osoby zainteresowane danymi zagadnieniami.

Największą imprezą targową w Arkadach Kubickiego są Targi Książki Historycznej. W ostatniej edycji uczestniczyło ok. 140 firm wydawniczych. Już po raz siódmy zorganizowano Salon Książki Muzealnej, w którym placówki muzealne prezentowały własne publikacje. Wśród 37 muzeów swój dorobek wydawniczy, taki jak: katalogi wystaw, publikacje naukowe, monografie, albumy, prezentował także Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Szczególnie eksponowana była najnowsza publikacja *Aleksander Gieysztor: Władza – symbole i rytuały* pod red. Przemysława Mrozowskiego, Pawła Tyszkę i Piotra Węcowskiego.

Ważne wydarzenie artystyczne w skali krajowej stanowią także Warszawskie Targi Sztuki. Gromadzą one szerokie grono kolekcjonerów, marszandów i miłośników sztuki, reprezentujących kilkadziesiąt galerii i antykwiariatów z Polski i zagranicy. Na targach pokazano ok. 1000 wysokiej klasy dzieł sztuki.

Szósty rok z rzędu w 3. lub 4. niedzielę miesiąca można odwiedzić Targowisko Sztuki. Studenci i absolwenci Akademii Sztuk Pięknych prezentują swoje prace, które można kupić po przystępnych cenach.

Kalendarz targów w 2016 r.

7–10 kwietnia – XXII Targi Wydawców Katolickich

7–8 maja – Targi Mody Niezależnej HUSH Warsaw

14–16 października – XIV Warszawskie Targi Sztuki

24–27 listopada – Targi Książki Historycznej

Uroczystości i wizyty

Setna rocznica urodzin prof. Aleksandra Gieysztora

Dnia 17 września 2016 r. przypadła setna rocznica urodzin prof. Aleksandra Gieysztora, jednego z najwybitniejszych mediewistów polskich, nauczyciela i mentora kilku pokoleń historyków, wieloletniego dyrektora Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego, prezesa Polskiej Akademii Nauk, a także jednego z gorących orędowników i inicjatorów odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie i jego pierwszego dyrektora. To również dzięki staraniom Aleksandra Gieysztora Zamek został podniesiony z wojennej pożogi i stał się najwyższej rangi pomnikiem historii i kultury narodowej, symbolem przeszłości państwa polskiego i znakiem narodowej tożsamości.

Wśród wielu zagadnień i problemów, które przez lata poruszały wyobraźnię badawczą Profesora, poczesne miejsce zajmowały studia nad początkami, przekształcaniem, zniszczeniem, wreszcie restytucją i przywracaniem historycznego wystroju wnętrza Zamku Królewskiego w Warszawie. Sięgają one początkami 2. połowy lat 40. XX w. Aleksander Gieysztor zabierał głos w toczącym się dyskursie między politycznymi decydentami a środowiskiem historyków i historyków sztuki nad losami zniszczonej wojną Warszawy i stołecznych zabytków, w tym wielowiekowej siedziby królów Polski i władz Rzeczypospolitej. Współpracował z powołaną w 1951 r. Komisją Badań Dawnej Warszawy, a także uczestniczył w specjalistycznych spotkaniach poświęconych przyszłym funkcjom warszawskiego Zamku i jego ostatecznemu kształtowi architektonicznemu. W lipcu 1957 r. został powołany w skład Komisji do Spraw Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, pracującej pod kierunkiem prof. Jana Zachwatowicza do lutego 1961 r.

Po ogłoszeniu przez władze państwowe 20 stycznia 1971 r. decyzji o odbudowie Zamku Aleksander Gieysztor wszedł w skład powołanego wówczas Społecznego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, w którym objął przewodnictwo Komisji Historyczno-Archeologicznej. Jej zadaniem było przeprowadzenie gruntownych badań archeologicznych terenu Zamku, które przyniosły wiele nowego i cennego materiału źródłowego. Gdy dwa lata później przystąpiono do realizacji bryły Zamku, jego wystroju

Prof. Aleksander Gieysztor w swoim gabinecie w Zamku Królewskim (<http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1667820,1,karol-modzelewski-o-prof-aleksandrze-gieysztorze.read>)

i wyposażenia wnętrz, Aleksander Gieysztor, obok profesorów Jana Zachwatowicza i Stanisława Lorentza, został powołany do gremium zarządzającego tymi pracami, zwanego Kuratorium Zamkowym, które pełniło kolegiąlnie funkcję dyrekcji Zamku. 14 lipca 1980 r. Aleksander Gieysztor został powołany na stanowisko pierwszego dyrektora Zamku Królewskiego. Nominacja będąca dla Profesora sporym zaskoczeniem, postawiła przed nim nowe wyzwania, które traktował jako powinność i społeczną służbę, ale także przygodę intelektualną.

Ogromna erudycja artystyczna i wysoka wrażliwość estetyczna pozwoliły mu nie tylko na przywrócenie wnętrzom zamkowym wspaniałego wystroju architektonicznego, ale też odsłonięcie ich wielowymiarowego przesłania ideowego. Jako dyrektor Zamku Gieysztor zabiegał o najwyższy poziom jego zbiorów artystycznych. Wywarł ogromny wpływ także na grono swoich współpracowników, czyniąc ich odpowiedzialnymi strażnikami tego wyjątkowego symbolu narodowej tożsamości, świadomych rangi historycznej i społecznej Zamku.

Promocja książki Aleksandra Gieysztora
Władza – symbole i rytuały, 23 września, Sala Wielka

Uroczystość setnej rocznicy urodzin prof. Aleksandra Gieyszтора, pierwszego dyrektora Zamku Królewskiego w Warszawie, obchodzona 23 września, była jednym z najważniejszych wydarzeń dla naszego muzeum w 2016 r.

Dzień Pamięci Aleksandra Gieyszтора zorganizowały wspólnie instytucje, z którymi był on szczególnie blisko związany w swojej działalności naukowej: Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, Polska Akademia Nauk i Zamek Królewski w Warszawie. Odbyły się uroczyste sesje i promocje publikacji poświęconych jego osobie i dokonaniom. Powstał film *Aleksander Gieysztor – życie i pasja*, przygotowany przez Archiwum PAN w Warszawie, zorganizowano okolicznościową wystawę *Byłem i będę... O historyku, który tworzył historię*. Miejscem obchodów były Instytut Historyczny UW i pałac Staszyca. Szczególnie uroczysty charakter miała promocja 24 studiów Aleksandra Gieyszтора, zebranych w tomie *Władza – symbole i rytuały*, na temat publikacji – zob. s. 29). Wieczór w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego uświetnił koncert kwartetu smyczkowego Orkiestry Kameralnej Sinfonia Concertante. Muzycy wykonali dwa koncerty skrzypcowe – *Wiosnę* i *Lato* z *Czterech pór roku* Antonia Vivaldiego.

Znaczek wydany przez Poczta Polska w 2016 r.,
seria *Osiągnięcia nauki polskiej*

Ważniejsze uroczystości

Prezydent RP Andrzej Duda z małżonką oraz przedstawiciele rządu podczas wręczenia odznaczeń państwowych, 3 maja

8 lutego

Gała wręczenia dorocznych Nagród Polskiego Klubu Biznesu i Akademii Polskiego Sukcesu (org. Korporacja Promocji Biznesu)

17 lutego

Doroczna gała wręczenia Nagrody im. Aleksandra Gieysztora (org. Fundacja Bankowa Kronenberga przy Citi Handlowy)

19 lutego

Koncert z okazji obchodów Dnia Odrodzenia Niepodległości Litwy ze specjalnym udziałem ministra spraw zagranicznych RP Witolda Waszczykowskiego oraz byłego prezydenta RP Bronisława Komorowskiego (org. Ambasada Republiki Litewskiej w Rzeczypospolitej Polskiej)

29 kwietnia

Uroczyste posiedzenie Rady Ochrony Zabytków (org. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)

Andrzej Wajda i Krystyna Zachwatowicz odbierają Nagrodę im. Aleksandra Gieysztora, 17 lutego

2 maja

Gala wręczenia nagród TVP Polonia *Za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju* (org. Telewizja Polska SA)

2 maja

Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej z udziałem prezydenta RP Andrzeja Dudy oraz Pierwszej Damy, Agaty Kornhauser-Dudy (org. Kancelaria Prezydenta RP)

3 maja

Ceremonia wręczenia odznaczeń państwowych przez prezydenta RP Andrzeja Dudę z okazji Święta Narodowego Konstytucji 3 Maja (org. Kancelaria Prezydenta RP)

9 maja

Konferencja prasowa wicepremiera – ministra kultury i dziedzictwa narodowego, prof. Piotra Glińskiego, na temat premiery aplikacji ART SHERLOCK, służącej identyfikacji polskich dzieł sztuki zrabowanych podczas II wojny światowej (org. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)

15 maja

Doroczny Zjazd Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej i ich rodzin (org. Fundacja im. Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej)

19 maja

Lunch roboczy ministrów kultury Polski i Węgier (org. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)

20 maja

Uroczystość wręczenia nagrody Kustosz Pamięci Narodowej (org. Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu)

21 maja

Gala wręczenia stypendiów Fundacja na rzecz Nauki Polskiej START 2016 dla młodych naukowców (org. FNP)

29 maja

Centralne obchody Dnia Weterana (org. Ministerstwo Obrony Narodowej oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji)

9 czerwca

Uroczyste spotkanie uczestniczek 2016 Global Summit of Women (org. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów)

20 czerwca

Uroczysty obiad państwowy wydany przez prezydenta RP Andrzeja Dudę na cześć prezydenta ChRL Xi Jinpinga z okazji jego oficjalnej wizyty w Polsce (org. Kancelaria Prezydenta RP)

23 czerwca

Konferencja z okazji jubileuszu 25-lecia demokratycznego prawa wyborczego w Polsce ze specjalnym udziałem prezydenta RP Andrzeja Dudy (org. Krajowe Biuro Wyborcze)

27–28 czerwca

Międzynarodowa konferencja *Global Business Policy Council Meeting* (org. GBPC oraz G.V.S.T. S.r.l.)

30 czerwca

Ceremonia wręczenia doktoratów i habilitacji I Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (org. WUM)

8 lipca

Uroczysty obiad państwowy, wydany przez prezes Rady Ministrów RP Beate Szydło dla szefów państw i rządów oraz szefów delegacji państw partnerskich NATO w ramach Warszawskiego Szczytu NATO 2016 (org. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów)

16 lipca

Ceremonia wręczenia odznaczeń państwowych i nominacji funkcjonariuszom z okazji obchodów Święta Policji (org. Komenda Główna Policji)

31 lipca

Doroczna uroczysta sesja Rady Miasta Stołecznego Warszawy z okazji Dnia Pamięci Warszawy (org. Miasto Stołeczne Warszawa)

Uroczystości i wizyty

5 września

Koncert z okazji inauguracji prezydencji słowackiej w Radzie Unii Europejskiej (org. Ambasada Republiki Słowackiej w Polsce)

16 września

Jubileusz 40-lecia Instytutu Fizyki Plazmy Laserowej i Mikrosyntezy (org. Instytut Fizyki Plazmy Laserowej i Mikrosyntezy im. S. Kaliskiego)

23 września

Jubileusz 100-lecia urodzin prof. Aleksandra Gieysztora i promocja książki *Władza – symbole i rytuały* (org. Zamek Królewski w Warszawie)

26 września

Doroczna gala wręczenia Nagród im. Cypriana Kamila Norwida (org. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie oraz Mazowiecki Instytut Kultury)

29 września

Finał konkursu *Lodołamacze* Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych z udziałem małżonki Prezydenta RP Agaty Kornhauser-Dudy (org. Fundacja Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych FAZON)

3 października

Koncert na zakończenie obchodów 72. rocznicy Powstania Warszawskiego 1944 (org. Związek Powstańców Warszawskich oraz Miasto Stołeczne Warszawa)

8 października

Gala wręczenia nagród TOTUS 2016 (org. Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia)

18 października

Konferencja naukowa pt. *Od Piotra I do Mikołaja II. Rosja wobec Polski 1689–1917* (org. Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk i Ministerstwo Spraw Zagranicznych)

25 października

Spotkanie ministrów rolnictwa państw Grupy Wyszehradzkiej (org. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi)

28 października

Gala Perły Polskiej Gospodarki (org. Oficyna Wydawnicza Rynek Polski)

4 listopada

Międzynarodowa konferencja lotnicza *European Air Law Association* (org. EALA)

9 listopada

XIV Forum Polityki Zagranicznej z udziałem ministra spraw zagranicznych RP Witolda Waszczykowskiego (org. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych)

11 listopada

Gala finałowa XXII edycji Polskiej Nagrody Jakości (org. Krajowa Izba Gospodarcza)

25 listopada

Ceremonia wręczenia doktoratów i habilitacji II Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (org. WUM)

30 listopada

Finał XXIII edycji konkursu *Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej* (org. Państwowa Inspekcja Pracy – Główny Inspektorat Pracy)

2 grudnia

Finał XIV edycji konkursu *Człowiek bez barier* z udziałem Pierwszej Damy RP Agaty Kornhauser-Dudy oraz Pierwszej Damy Ukrainy Maryny Poroszenko (org. Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji)

8 grudnia

Gala wręczenia dorocznych Nagród Fundacji na rzecz Nauki Polskiej za światowe osiągnięcia w nauce, z udziałem prezydenta RP Andrzeja Dudy (org. Fundacja na rzecz Nauki Polskiej)

19 grudnia

IV Warszawski Oplątek Maltański z udziałem arcybiskupa metropolity warszawskiego JE Kazimierza kard. Nycza (org. Fundacja Polskich Kawalerów Maltańskich w Warszawie *Pomoc Maltańska*)

29 grudnia

Uroczyste podpisanie umowy dotyczącej trwałego uregulowania statusu Kolekcji Książąt Czartoryskich (org. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)

Najważniejsze wizyty oficjalne

14 lutego

Szef Sojuszniczego Dowództwa Sił Połączonych NATO w Brunssum, gen. Hans Lothar Domröse

18 lutego

Przewodniczący Niemieckiego Bundesratu, Stanisław Tillich

15 marca

Dowódca Marynarki Wojennej Królestwa Norwegii, kontradmirał Lars Saunes

14 kwietnia

Przewodniczący Rady Państwowej Republiki Słowenii, Mitja Bervar

18 maja

Przewodniczący Izby Reprezentantów Bośni i Hercegowiny, Mladen Bosić

21 czerwca

Wiceprzewodniczący Zgromadzenia Narodowego Wietnamu, Uong Chu Luu

20 września

Przewodniczący Senatu Królestwa Malezji, Dato' Sri Sa Vigneswaran

25 września

Przewodnicząca Narodowej Rady Prowincji RPA, Thandi Modise

26 września

Wiceprzewodniczący Parlamentu Chin, Wang Jiauri

13 października

Jego Ekscelencja Najprzewielebniejszy Krzysztof, prawosławny biskup Karpasii (Cypr)

Nagrody Kustosa Pamięci Narodowej, 20 maja

Konferencja z okazji 25-lecia demokratycznego prawa wyborczego w Polsce, 23 czerwca

Nagrody Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, 8 grudnia

Obiad państwowy wydany przez prezydenta RP Andrzeja Dudę na cześć prezydenta ChRL Xi Jinpinga, 20 czerwca

Wydawnictwa

Wyróżnienia dla publikacji Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

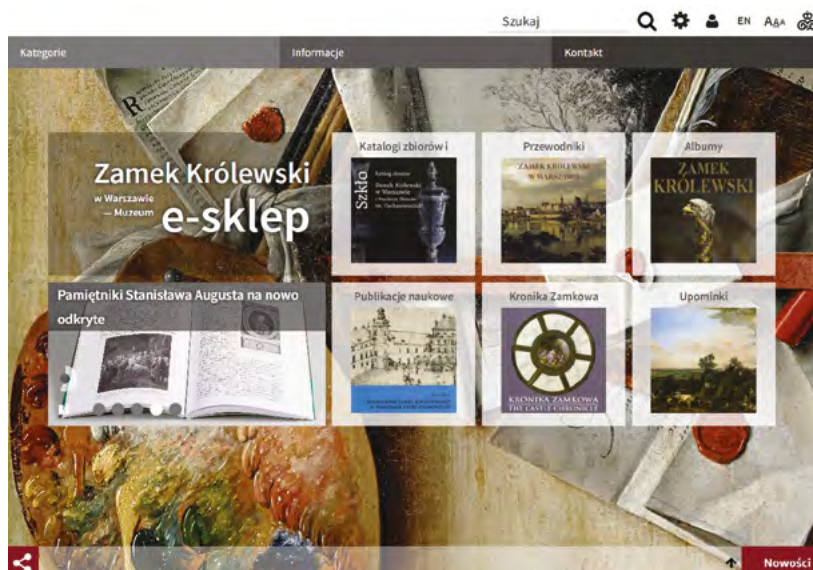
Dla książki Teresy Kostkiewiczowej *Pamiętniki Stanisława Augusta na nowo odkryte* – wyróżnienie w konkursie ACADEMIA 2016 dla Najlepszej Publikacji Akademickiej i Naukowej. Nagroda przyznana 20 maja podczas X Targów Książki Akademickiej i Naukowej.

Dla książki Krzysztofa Wiśniewskiego *Urząd marszałkowski koronny w bezkrólestwach XVII-XVIII w. (1632-1736)* wyróżnienie w konkursie im. Hanny Szwankowskiej Varsaviana. Nagroda została wręczona 26 października w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy.

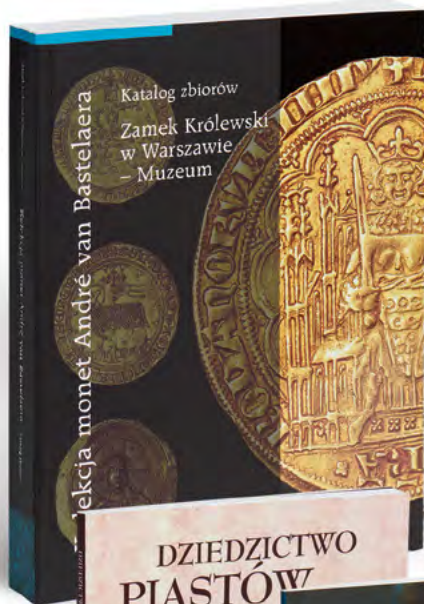
e-sklep

Na stronie esklep.zamek-krolewski.pl można kupić publikacje naukowe, katalogi zbiorów i wystaw organizowanych w Zamku Królewskim, albumy oraz przewodniki po muzealnej ekspozycji.

Aleksander Gieysztor, *Władza – symbole i rytuały*, red. nauk. Przemysław Mrozowski, Paweł Tyska, Piotr Węcowski

Borys Paszkiewicz, Anita Chiron-Mrozowska, *Kolekcja monet André van Bastelaera. Katalog zbiorów*

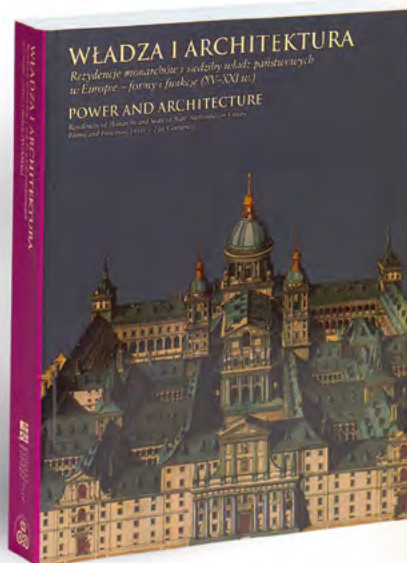

Dziedzictwo Piastów mazowieckich, kat. wyst., red. nauk. Rafał Mroczek, Przemysław Mrozowski

Galeria Jednego Obrazu. *Josef Grassi, Portret Anetki Tyszkiewiczówny*, kat. wyst., red. nauk. Hanna Małachowicz

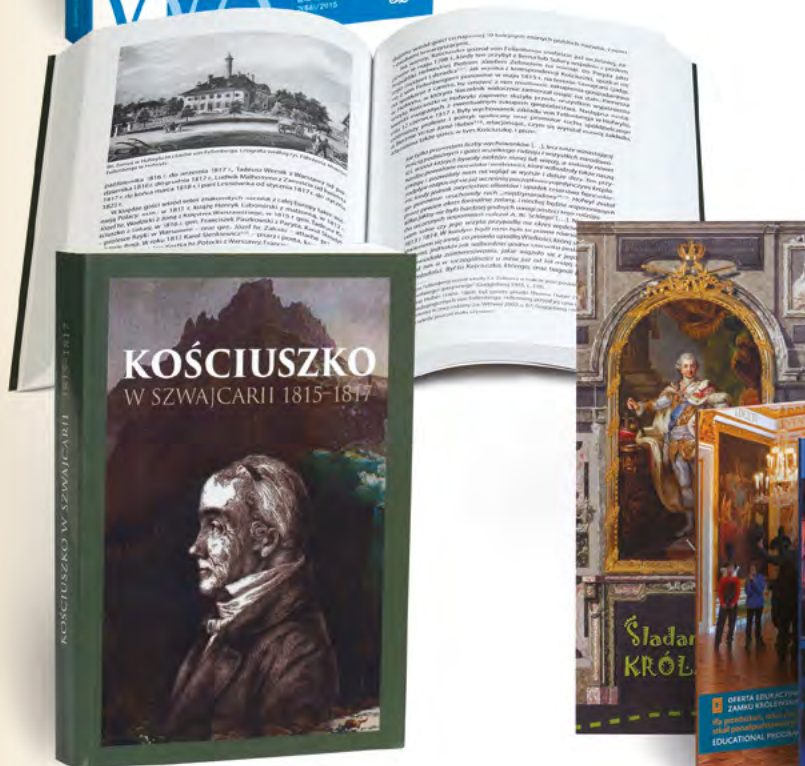
Władza i architektura. Rezydencje monarchów i siedziby władz państwowych w Europie – formy i funkcje (XVI–XXI w.), red. nauk. Anna Czarniecka, Przemysław Deles, Angela Sotys

Sacrum Poloniae Iubileum 966-2016,
kat. wyst., red. nauk. Przemysław Deles, Przemysław Mrozowski

Kronika Zamkowa. Roczniki, seria nowa, 2015, nr 2 (68)

Janusz Morkowski, Benedykt Drewnowski,
Kościuszko w Szwajcarii 1815-1817

Informatory o ekspozycjach

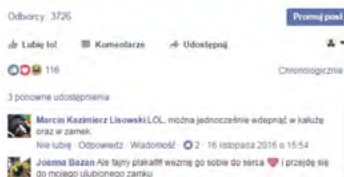
Informatory o lekcjach muzealnych
Działu Oświatowego i oferta edukacyjna
Pracowni Działu Muzealnych

Nowoczesna komunikacja, stawiająca na szybkość i bezpośredni kontakt z odbiorcą, musi sprostać zarówno potrzebie prostej, klarownej informacji, jak i wymogom wizerunkowym. Tym bardziej że popularne społecznościówki przejęły już dawno funkcję forów opiniotwórczych, publicznie szeroko cytowanych i komentowanych, a właściwość ta już nie dotyczy tylko świata mediów i polityki. W perspektywie kilku lat obecności kont Zamku na Facebooku, Google+, Twitterze, YouTube i Instagramie coraz wyraźniej daje się obserwować rosnącą zależność naszej aktywności i charakteru komunikacji od dynamicznie zmieniającej się polityki informacyjnej tych portali, zwłaszcza zaś Facebooka. Aby zatem skutecznie docierać z naszym przekazem poprzez *social media*, musimy opierać się na przemyślanej strategii, opartej na doświadczeniu skonfrontowanym z wiedzą specjalistów. Tym bardziej że coraz trudniej przebić się nam przez wciąż zawężony zasięg, co dotyczy zwłaszcza postów o charakterze ogłoszeniowym lub reklamowym. Zdaniem fachowców, dzięki którym usystematyzowaliśmy wiadomości na temat obsługi firmowych kont na portalach społecznościowych, nie ma obecnie możliwości skutecznej promocji wspomnianych treści bez ponoszenia kosztów. Strony instytucji publicznych, skupiające ponad 10 tys. fanów, czyli takie, które przez Facebook zaczynają być postrzegane jako „pasożytnicze”, jeśli dotychczas nie wydawały pieniędzy na reklamę, prędzej czy później zostaną do takiego zabiegu skłonięne.

Na szczęście skuteczność działań typowo PR-owych, ocieplających nasz wizerunek i zbliżających do nas publiczność, polega na nieograniczonej kreatywności, opartej na sprawdzonych metodach (publikacja atrakcyjnych zdjęć, odwołanie do wydarzeń, z którymi identyfikuje się odbiorca, czy nośnych społecznie i kulturowo tematów, ukazanie kulis naszej działalności czy wreszcie prezentacja z przymrużeniem oka historycznych wydarzeń). Efektywna komunikacja,

Rok 2016 na portalach społecznościowych Zamku

...pierwszy król elektryczny, który zjadł sobie trąd nuciąc się językiem polskiego i wielki pęsnął alchemik, którego eksperymenty doprowadziły raz do pożaru, który strawił niemałą część Zamku na Wawelu. Zygmunt III Waza obchodziłby dziś swoje 450. urodziny. Zróbcie jakiegoś miłego i mniej znane fakty z życia tego monarchy?

o której mówi się, że daje świadectwo o firmie, to również umiejętność stosowania aluzji, gier słownych oraz lakonicznego, nieprzeladowanego treścią opisu, mających wywołać interakcję i najwyższy stopień zaangażowania fanów (udostępniania treści na profilu), co skutkowało ma zwiększeniem wspomnianego zasięgu postów w sposób naturalny.

I choć rok 2016 był bodaj ostatnim, kiedy nie stosowaliśmy płatnych reklam, dane statystyczne zdają się potwierdzać skuteczność naszych starań o określone w strategii naszej instytucji: „ukazanie Zamku jako placówki otwartej na odbiorcę, utrwalenie przekonania o miejscu intrygującym, ciekawym, dostępnym i przyjaznym”.

I tak – według stanu z końca lutego 2017 r. – na Facebooku, najważniejszym dla nas strategicznie portalu (62 proc. udziału na rynku mediów społecznościowych, ok. 1,8 mld użytkowników na świecie; w tym – 14 mln w Polsce), zyskaliśmy w 2016 r. 1950 nowych fanów do łącznej ich liczby przekraczającej już 16 000; Instagram, na którym prawie przed czterema laty zaznaczyliśmy swoją obecność jako pierwsze muzeum w Polsce, przyciągnął uwagę więcej niż 400 osób (wzrost o ponad 50 w stosunku do poprzedniego roku), które mogły zobaczyć ponad 200 nowych postów; na Twitterze (łącznie niemal 270 tweetów i prawie 2250 obserwujących), gdzie po raz pierwszy wzięliśmy udział w międzynarodowej ak-

cji *Palace Day*, podczas której europejskie rezydencje królewskie w tym samym czasie prezentują swoje kolekcje z użyciem hashtagu #palaceday, przybyło nam przeszło 700 osób; YouTube to 29 000 nowych wyświetleń (wzrost niemal trzykrotny w stosunku do 2015 r.) i niemal 50 nowych odbiorców.

Izabela Witkowska-Martynowicz, kierownik Centrum Informacji o Zamku – Biura Prasowego

Filmy w kinie zamkowym

Dan Cruickshank w Sali Tronowej Zamku (materiały prasowe BBC)

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum zaprasza osoby odwiedzające ekspozycje zamkowe do kina znajdującego się na terenie naszej instytucji na bezpłatne pokazy filmów dokumentalnych o tematyce dotyczącej historii Zamku, jego mieszkańców, a także związanych z nim współczesnych postaci. Projekcje filmów odbywają się raz w miesiącu w wersji polskiej i angielskiej.

Z okazji setnej rocznicy urodzin prof. Aleksandra Gięysztora, pierwszego dyrektora odbudowanego Zamku, w 2016 r. w kinie prezentowane były dwa filmy jemu poświęcone: *Aleksander Gięysztor – historia daleka i bliska* (reż. Ludwik Perski) oraz *Mistrzowie – Aleksander Gięysztor* (reż. Katarzyna Królikowska).

Ponadto widzowie mogli obejrzeć kilka dokumentów opowiadających o odbudowie Zamku ze zniszczeń wojennych i rekonstrukcji jego wnętrza: *Zamek króla i narodu* (reż. Maria Kwiatkowska), *Łosy zamku, łosy kraju* (reż. Ludwik Perski), *Wnętrza Zamku Królewskiego w Warszawie – odtwarzanie malarstwa ściennego* (reż. Sylwester Kielbiewski), *Kulisy odbudowy* (reż. Ireneusz Dobrowolski), *Wnętrza Zamku Królewskiego – odtwarzanie sztukaterii* (reż. Sylwester Kielbiewski), *Sala Canaletta* (reż. Andrzej Niewiadomski), *Zamek Królewski w latach 1918–1939* (reż. Maria Kwiatkowska).

22 kwietnia i 14 maja (podczas Nocy Muzeów) miały miejsce specjalne pokazy filmu *Warszawa – zmartwychwstałe miasto*, wyprodukowanego przez BBC Earth. Ten niezwykle film jest osobistą i wzruszającą podróżą autora – Dana Cruickshanka – po Warszawie jego dzieciństwa oraz jednocześnie po współczesnej stolicy Polski. Autor filmu to brytyjski historyk sztuki i architektury, pisarz, gospodarz popularnych programów BBC, który kilka lat swego dzieciństwa spędził w powojennej Warszawie – mieszkał z rodzicami przy ul. Świętojańskiej na Starówce i był świadkiem wskrzeszania miasta z ruin. Część filmowych zdjęć ukazuje wspólnie ujęcia bryły i wnętrza Zamku Królewskiego, którego odbudowa jest według autora przykładem determinacji społeczeństwa polskiego w dążeniu do zachowania swojej tożsamości kulturowej i historycznej oraz odradzania się i rozwoju stolicy.

Z okazji otwarcia w naszym muzeum wystawy poświęconej zmarłemu wybitnemu reżyserowi i członkowi Rady Powierniczej Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum Andrzejowi Wajdzie w zamkowym kinie odbył się pokaz filmu zatytułowanego *Andrzej Wajda. Moje inspiracje* w reżyserii samego mistrza oraz Marka Brodzkiego, z muzyką Włodka Pawlika. Film jest interesującą opowieścią reżysera o jego fascynacji twórczością wybitnych polskich malarzy oraz inspiracji ich dziełami przy tworzeniu obrazu filmowego. Andrzej Wajda opowiada o swoich ulubionych motywach w polskiej sztuce i pokazuje dzieła, które najbardziej ceni. Widz ma okazję zobaczyć cytaty malarskie, znajdujące odzwierciedlenie w konkretnych scenach filmowych.

ARRE

Już od pięciu lat Zamek Królewski w Warszawie jest członkiem stowarzyszenia europejskich rezydencji królewskich ARRE (Association des Résidences Royales Européennes), które ma za cel promocję historii rezydencji królewskich, współpracę i wymianę doświadczeń oraz wspólne inicjatywy. W 2016 r. taką wspólną akcją było zorganizowanie 19 czerwca międzynarodowego wydarzenia medialnego pod nazwą *Palace Day*. Tego dnia instytucje należące do ARRE, w tym Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, korzystając z Twittera, pisały o swojej historii, zbiorach oraz kulisach działalności. W akcji wzięło udział ponad 70 instytucji z 10 krajów, a podczas jej trwania wysłano ponad 6 tys. tweetów.

ARRE zorganizowało też serię spotkań poświęconych funkcjonowaniu muzeów rezydencji, podczas których uczestnicy mieli okazję do dyskusji i wymiany doświadczeń. Przedstawiciele Zamku wzięli udział w trzech takich spotkaniach: w Wiedniu, gdzie zajmowano się problemami konserwatorskimi, w Wersalu, gdzie omawiano działalność naukową i przygotowywano plany wspólnych projektów naukowo-edukacyjnych, oraz w Chambord, gdzie przedmiotem dyskusji były zagadnienia związane z organizacją i obsługą imprez. Dyrekcja Zamku uczestniczyła także w Zgromadzeniu Generalnym ARRE w La Venaria Reale w Turynie w dniach 30–31 maja.

Akcja Królewski Dar

W Ogrodzie Dolnym 23 lipca miała miejsce akcja honorowego oddawania krwi i rejestracji dawców komórek macierzystych. Akcja pod nazwą Królewski Dar odbyła się także w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie. W organizacji przedsięwzięcia wzięły udział również: Klub Honorowych Dawców Krwi PCK Dar Serca, Rejonowe Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa oraz Fundacja DKMS Polska.

Każdy, kto oddał krew, otrzymał zaproszenie do Zamku Królewskiego w Warszawie lub do innych stołecznych rezydencji królewskich.

Tego dnia można było wziąć udział w szkoleniu z zakresu pierwszej pomocy oraz bezpiecznych zachowań na drodze i w wodzie, a także zapoznać się, na szczęście tylko teoretycznie, ze skutkami zderzenia samochodowego. Akcja była skierowana nie tylko do dorosłych, ale również do dzieci, którym o idei krwiodawstwa i bezpiecznych zachowaniach w różnych sytuacjach opowiadali Ratownik Gepard i Kapitan Wyderka. Ponadto dzieci mogły wziąć udział w zajęciach plastycznych przygotowanych przez pracowników Działu Oświatowego Zamku Królewskiego. W ciągu trzech dni akcji, odbywającej się w trzech królewskich rezydencjach, pobrano 42 litry 750 ml krwi oraz zarejestrowano 172 osoby jako potencjalnych dawców komórek macierzystych. Partnerami akcji były: Instytut Transportu Samochodowego, Heatsaver.pl i Komisariat Rzecznego Policji w Warszawie.

Piłkarska reprezentacja Zamku

Mecz Zamek Królewski – Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, Ogród Dolny Zamku, 25 maja

Piłkarska drużyna Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum istnieje już cztery lata i co roku odnotowuje kolejne sukcesy podczas muzealnych rozgrywek piłkarskich. 25 maja w zamkowym Ogródzie Dolnym rozegrała towarzyski mecz z drużyną Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu. Podczas meczu drużyna zaprezentowała nowe stroje: białe spodenki oraz bordowe koszulki i getry, których sponsorem jest firma KAN Sp. z o.o. 17 czerwca drużyna wzięła udział w turnieju zorganizowanym w związku z obchodami dnia patrona gimnazjum im. Jana Dobrośława Krasińskiego w Węgrowie. 8 października w Krakowie odbył się XII Turniej Muzeów im. Jerzego Dobrzyckiego, organizowany przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, o Puchar Prezydenta, w którym drużyna Zamku Królewskiego w Warszawie zajęła trzecie miejsce.

Skład reprezentacji Zamku w sezonie 2016

Janusz Blicharski (nr 2)
 Janusz Duczman – kapitan (nr 5)
 Jan Goliwas (nr 66), Łukasz Goliwas (nr 1)
 Grzegorz Kilian (nr 8), Jacek Korab (nr 9)
 Andrzej Niemyjski (nr 13)
 Paweł Pluta (nr 22)
 Marcin Rębiejewski (nr 10)
 Artur Sadzewski (nr 14)
 Tomasz Tomaszewski (nr 7)
 Michał Zawadzki (nr 3)
 Ryszard Zbroja – kierownik drużyny (nr 12)
 Robert Zenik (nr 11)

Reprezentacja Zamku podczas rozgrywek w Węgrowie, 17 czerwca

Polskie Stowarzyszenie Inwentaryzatorów Muzealnych

W Zamku ma siedzibę Polskie Stowarzyszenie Inwentaryzatorów Muzealnych (PSIM), które zostało zarejestrowane w dniu 19 kwietnia 2016 r. pod nr. KRS 0000612320.

Cele i zadania Stowarzyszenia zostały określone statutem i obejmują trzy zasadnicze obszary:

- potwierdzanie i ochrona tożsamości zawodowej inwentaryzatorów muzealnych poprzez reprezentowanie i obronę ich interesów zawodowych;
- kształtowanie, wzmacnianie i utrwalanie kompetencji zawodowych inwentaryzatorów poprzez wspieranie rozwoju zawodowego członków stowarzyszenia;
- kształtowanie standardów administrowania i zarządzania zbiorami, m.in. poprzez współpracę z instytucjami i organizacjami aktywnymi w tym zakresie.

W ciągu roku Zarząd Stowarzyszenia nakreślił plan działania, skupiając się głównie na aktywności organizacyjnej. Pod koniec 2016 r. Stowarzyszenie liczyło 48 członków.

Jego przedstawiciele uczestniczyli w X Europejskiej Konferencji Inwentaryzatorów Muzealnych ERC 2016 w Wiedniu zorganizowanej pod hasłem *Out of the box*, podczas której poruszono temat nowych wyzwań, jakie czekają muzea i instytucje kulturalne w związku z dużą migracją ludności, a zwłaszcza uchodźców. Zastanawiano się nad możliwościami ich integracji i rolę, jaką mogą tu odegrać instytucje kultury.

Efektom pracy Zarządu było założenie platformy informacyjnej inwentaryzatorów: blogspot.com. Zamieszczane są tam wszystkie aktualne informacje dotyczące działalności Stowarzyszenia oraz materiały i artykuły z zakresu zarządzania zbiorami. Celem członków PSIM jest dzielenie się wiedzą i doświadczeniem zdobytym w praktyce realizowania zadań związanych z ewidencjonowaniem, przemieszczaniem i inwentaryzowaniem zbiorów zgodnie z obowiązującymi przepisami. Stowarzyszenie planuje również prowadzenie szkoleń z tego zakresu.

Remont magazynów Archiwum

W

1. połowie 2016 r. przeprowadzono kompleksowy remont magazynu archiwalnego, pierwszy od 1981 r. Zainstalowano nowoczesne regały przesuwne, które zwiększyły o połowę powierzchnię magazynową dla zbiorów archiwalnych. Obejmuje ona obecnie 578 m.b. półek. Należało wynieść z magazynu ok. 200 m.b. akt oraz opracować logistykę operacji, tak by po remoncie zbiory archiwalne wróciły na nowe regały w określonym porządku. Poza zwiększeniem powierzchni magazynowej zamontowanie regałów przesuwnych to duże ułatwienie dla pracowników Archiwum, ponieważ dostęp do zbiorów jest teraz bezpośredni i prosty.

Wolontariat

W 2016 r. Zamek podpisał 35 umów z 27 wolontariuszami, w tym kilka umów o tzw. wolontariat stały. Wolontariusze współpracujący z Zamkiem na stałe pomagają w pracach Działu Konserwacji, Działu Marketingu i Biblioteki. Niektórzy związani są z naszą instytucją od dwóch lat. To najcenniejsza z form współpracy wolontaryjnej, budująca zaangażowanie i zaufanie.

Drugi raz z rzędu 10 ochotników pomagało przy organizacji Nocy Muzeów, imprezy, która gromadzi podczas jednej nocy tysiące odwiedzających i w trakcie której tego typu wsparcie bardzo się przydaje.

Towarzystwo Przyjaciół Zamku

Istniejące od 1995 r. Towarzystwo Przyjaciół Zamku jest organizacją pożytku publicznego, zrzesza osoby aktywnie działające na rzecz Zamku Królewskiego w Warszawie oraz zainteresowane jego historią i aktualną działalnością.

Najważniejszym zrealizowanym w 2016 r. przedsięwzięciem było odnowienie znajdującego się na warszawskich Powązkach nagrobka pierwszego dyrektora Zamku, prof. Aleksandra Gieysztora, którego setna rocznica urodzin przypadała w tymże roku.

W 2016 r. TPZ, z którego inicjatywy hejnał warszawski rozbrzmiewa codziennie o 11.15 z Wieży Zegarowej Zamku, rozpoczęło rozmowy z przedstawicielami Urzędu m.st. Warszawy na temat nowych specjalnych mundurów dla hejnalistów.

Ponadto członkowie Towarzystwa wspólnie zwiedzali wystawy czasowe w Zamku,

w Muzeum Etnograficznym i ekspozycję Muzeum Powstania Warszawskiego. 18 grudnia uczestniczyli w zamkowym koncercie kolęd, a 22 grudnia w dorocznym spotkaniu oplatkowym.

W wyniku przeprowadzonych w 2016 r. wyborów nowych władz towarzystwa prezesem został dr Kazimierz Kozica, który na co dzień pełni obowiązki kuratora zbiorów dr. Tomasza Niewodniczańskiego w Ośrodku Sztuki Zamku Królewskiego.

Siedziba TPZ mieści się w pałacu Pod Blachą, pok. 108, tel. 22 35 55 574 (dyżury: czwartki, godz. 12–15).

Frekwencja i dostępność

W 2016 r. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum odwiedziło 668 130 osób, w tym blisko 410 400 zwiedziło ekspozycje stałe Zamku oraz przygotowane na nich wystawy czasowe. Największym zainteresowaniem spośród wystaw na ekspozycji cieszyło się *Sacrum Poloniae Iubileum (966–2016)* – obejrzało je blisko 33 800 osób. Szacuje się, że największa grupa zwiedzających odwiedziła wystawę plenerową na dziedzińcu Wielkim *Śluby królewskie księżniczek i książąt w Polsce i na Litwie 1500–1800* – ok. 99 500 osób. Bardzo liczną grupę zamkowej publiczności stanowili w 2016 r. uczestnicy lekcji muzealnych – 82 691 osób.

Uczestnicy Światowy Dni Młodzieży, które odbywały się w dniach 21–31 lipca, mieli możliwość darmowego wejścia do Zamku. Skorzystało z tego 3008 osób.

W ostatnich latach uruchomione zostały programy ministerialne i inicjatywy własne instytucji mające na celu zwiększanie dostępności społeczeństwa do zasobów kultury zgromadzonych w Zamku Królewskim w Warszawie – Muzeum. Jednym z pierwszych wprowadzonych tego typu programów jest *Darmowy listopad*. Od 2012 r., kiedy program

wystartował, każdego roku obserwujemy znaczący wzrost liczby gości odwiedzających Zamek. Kształtuje się ona między ok. 45 500 (2014 r.) a 67 200 (2015 r.), podczas gdy statystyczna frekwencja w listopadzie przed wprowadzeniem bezpłatnego wejścia wynosiła ok. 15 tys. Trzeba zaznaczyć, że ze względów konserwatorskich oraz z powodu kubatury jesteśmy zmuszeni wprowadzać limity wejść.

Od 1 września 2013 r. działa w Zamku program *Muzeum za złotówkę*, dający możliwość zwiedzenia Zamku przez dzieci i młodzież do 16. roku życia za symboliczną złotówkę. Co roku korzysta z tej propozycji coraz większa liczba osób. W 2014 r. było to 66 236 osób, w 2015 r. – 69 537, a w ostatnim roku już 74 211. W 2014 r. w wyniku rozwoju polityki pro rodzinnej Zamek wprowadził bilety rodzinne oraz zniżki dla posiadaczy Karty Dużej Rodziny. Odwiedzający mogą wybrać najkorzystniejszą dla siebie ulgę spośród im przysługujących. Statystyka każdej z wymienionych wyżej form zniżkowego zwiedzania Zamku co roku wzrasta.

W 2016 r. został w Zamku wprowadzony system zwiedzania ekspozycji i wystaw bez narzuconej trasy zwiedzania. Goście mogą oglądać ekspozycje w dowolnej kolejności, cofać się, pozostawać dłużej w jednej sali, jeśli coś szczególnie przyciągnęło ich uwagę. Zmiana ta jest elementem prowadzonej przez Zamek polityki dostępności i poszanowania indywidualnych zainteresowań i swobody gości zamkowych.

Zamek jest instytucją aktywnie działającą na rzecz dostępności osób niepełnosprawnych do dóbr kultury. W 2016 r. dla osób z dysfunkcjami ruchowymi zostały zakupione schodolaz oraz dodatkowe dwa wózki przeznaczone do wykorzystania na ekspozycji, a w okresie letnim także na terenie Ogrodu Górnego.

Pracownicy Działu Oświatowego brali udział w IV Warszawskim Tygodniu Kultury bez Barier w dniach 23 września – 1 października. Przeprowadzone zostały zajęcia edukacyjne dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, dysfunkcją narządu ruchu, dla osób niewidomych i niedowidzących oraz niesłyszących.

W 2016 r. został ukończony przewodnik po Zamku w polskim języku migowym dla osób niesłyszących. Filmy zamieszczone są na kanale YouTube oraz dostępne na tabletach, które można wypożyczać u pracowników Działu Oświatowego. Przewodnik ten uzupełnia inne materiały wspomagające zwiedzanie Zamku przez osoby niepełnosprawne. Osoby słabowidzące i niewidome mogą korzystać w systemie audiodeskcypcji z opisów sześciu sal Apartamentu Królewskiego. Opisy stworzono w 2012 r. we współpracy z Fundacją Dzieciom „Zdążyć z pomocą” i udostępniono je na zamkowej stronie internetowej do bezpłatnego pobrania na urządzenia mobilne. Mapy i opisy Zamku zapisane alfabetem Braille’a można wypożyczać w Punkcie Informacji.

Dzięki współpracy z Fundacją Zero Barrier na portalu www.zerobarrier.pl zamieszczono informacje o dostępności Zamku Królewskiego dla osób niepełnosprawnych.

Do osób niepełnosprawnych lub wykluczonych, które z różnych powodów nie mogą odwiedzić Zamku bezpośrednio, docierają pracownicy Działu Oświatowego i Pracowni Działłań Muzealnych. W 2016 r. przeprowadzili oni 43 wykłady w szpitalach, domach seniorów, zakładach opieki społecznej i zakładach penitencjarnych oraz 26 zajęć warsztatowych dla pacjentów szpitali psychiatrycznych.

Informacja finansowa dotycząca działalności Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum w 2016 roku

PRZYCHODY OGÓŁEM	47 133 336,42
Dotacja podmiotowa na wydatki bieżące z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego	25 206 821,00
Dotacje na realizację zadań celowych z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego	475 410,03
Wydanie publikacji dokumentującej konferencję <i>System służb konserwatorskich w Polsce</i>	8 870,00
Organizacja wystawy <i>Sacrum Poloniae jubileum. 966–2016</i> z okazji Światowych Dni Młodzieży nawiązującej do 1050. rocznicy chrztu Polski	156 316,78
II Międzynarodowa Konferencja PRE <i>Rytuały władzy</i> w ramach <i>Projektu Rezydencje Europy</i>	122 664,75
Organizacja wystawy <i>Dziedzictwo Piastów mazowieckich</i>	80 477,54
Prace konserwatorskie przy obrazie Marcella Bacciarellego <i>Unia lubelska</i>	107 080,96
Pozostałe dotacje	370 572,90
Królewskie Arkady Sztuki (Miasto Stołeczne Warszawa 150 000 zł, Fundacja Teresy Sahakian 40 000 zł)	190 000,00
Organizacja wystawy kobierców ze zbiorów Fundacji Teresy Sahakian <i>W stronę Mekki</i> w pałacu Pod Blachą (Fundacja Teresy Sahakian)	13 236,28
Organizacja wieczoru uroczystego z okazji 284. rocznicy urodzin króla Stanisława Augusta (Fundacja Teresy Sahakian)	5 000,00
Koncert z cyklu <i>1050 lat w muzyce</i> w dn. 25.09.2016 r. (Fundacja Teresy Sahakian)	28 219,92
Przygotowanie witryny internetowej prezentującej zbiory Zamku w ramach projektu <i>The Google Art Project</i> (Fundacja Teresy Sahakian)	6 340,00
Koncert kołęd w dn. 17–18.12.2016 r. (Fundacja Teresy Sahakian)	2 532,60
Dofinansowanie działalności merytorycznej i edukacyjnej Zamku m.in. ze środków Fundacji Teresy Sahakian	125 244,10
Przychody własne	8 555 289,52
wpływy z biletów wstępu	2 848 721,93
zwiedzanie, koncerty, wykłady	2 847 316,37
wystawy czasowe	1 405,56
lekcje muzealne	560 130,96
wpływy ze sprzedaży wydawnictw	704 211,44
wpływy od sponsorów	315 121,95
Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA, KAN Sp. z o.o., Vestel Poland Sp z o.o.	315 121,95
wpływy z usług oraz wpływy z wynajmu sal, Arkad Kubickiego	2 496 299,87
przychody z nieruchomości zamkowych (czynsze)	687 622,53
przychody finansowe (m.in. odsetki na rachunku bankowym)	20 809,99
obsługa imprez	922 370,85

Pozostałe przychody..... 12 525 242,97

wyrównanie amortyzacji (dot. środków trwałych finansowanych
lub współfinansowanych dotacją z budżetu państwa) 12 085 991,60

pozostałe (m.in. barterowa wymiana usług – Lidex sp. z o.o.,
przychody ze źródeł poza RP, darowizny, wymiana zbiorów bibliotecznych) 439 251,37

KOSZTY OGÓŁEM 46 946 583,09

Wydatki osobowe oraz ZUS pracodawcy i Fundusz Pracy 19 657 661,48

Wynagrodzenia bezosobowe 1 071 088,97

Zakupy materiałów i energii 4 494 104,49

Zakupy usług (m.in. ochrona obiektu, usługi teleinformatyczne, poligraficzne, transportowe) 7 197 254,03

Pozostałe koszty (m.in. koszty promocji, marketingowe, reprezentacji, reklamy, sprzedaży towarów,
finansowe, podróże służbowe krajowe i zagraniczne) 1 366 154,49

Amortyzacja środków trwałych 13 160 319,63

WYNIK (PRZYCHODY-KOSZTY) 186 753,33**Podatek dochodowy od osób prawnych 65 722,00****WYNIK FINANSOWY 121 031,33**

W tym wydatki na działalność merytoryczną (Ilość zadań merytorycznych w 2016 roku – 33) 1 237 629,31

**ZESTAWIENIE WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH REALIZOWANYCH W 2016 ROKU
W RAMACH DOTACJI MAJĄTKOWEJ PRYZNANEJ PRZEZ MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

Nazwa zadania

Podział na źródła finansowania

	MKiDN	Środki własne
Modernizacja Wieży Grodzkiej – etap I	56 580,00	18 204,00
Modernizacja serwerowni	59 962,50	0,00
Zakup zegara do kolekcji Zamku	34 680,00	4210,10
Zakup muzealiów do kolekcji Zamku	40 000,00	26 821,03
Łączna kwota	191 222,50	49 235,13

**Darczyńcy, sponsorzy,
patroni medialni,
Rada Powiernicza, Dyrekcja**

Lista darczyńców Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum w 2016 r.

Francesco Bigazzi

Jerzy Domański

Joanna Grabowska

Anna Grzejewska-Eljaszak

Jerzy Kuta

Roman Loth

Michał Palacz

prof. Andrzej Rottermund

Wojciech Źródłak

Dom Development SA

Narodowy Bank Polski

Związek Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego w Polsce
– Browary Polskie

Sponsorzy i patroni medialni

Sponsorzy

Fundacja Teresy Sahakian

Gedeon Richter Polska Sp. z o.o.

HeartSaver.pl

Instytut Transportu Samochodowego

KAN Sp. z o.o.

Komisariat Reczny Policji w Warszawie

LIDEX – Partner Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

Miasto Stołeczne Warszawa

Piąta Ćwiartka – bistro w Arkadach Kubickiego

PZU – Oficjalny Ubezpieczyciel Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

PZU – Partner Cyklu 5stancja

Vestel Poland sp. z o.o.

Wallonie-Bruxelles International.be Delegation à Varsovie

Patroni medialni

AMS

Co Jest Grane

Dzieje.pl

Gazeta Wyborcza

Gość Niedzielny

Historia.org.pl

Metal Mundus – Lepsza Strona Rocka!

Metalowa Warszawa

Mówią Wieki

Muzealnictwo

Muzodajnia

O.pl Polski Portal Kultury

Polskie Radio SA

Radio Kampus

RepublikaKobiet.pl

Spotkania z Zabytkami

Stolica

Świat Elit

TIDAL

TVP 3

Wszechnica.org.pl

Wyborcza.pl

Arkusz i znaczek z widokiem Zamku wydane przez Poczta Polska z okazji Szczytu NATO

Rada Powiernicza Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

Od lewej: Dominika Sobolewska – sekretarz, prof. dr hab. Wojciech Włodarczyk, Jan Maria Jackowski, prof. dr hab. Stanisław Mossakowski, dr Tomasz Orłowski, Ziemowit Koźmiński – zastępca dyrektora ds. marketingu Zamku, Agnieszka Bębenek – główna księgowa Zamku, dr hab. Przemysław Mrozowski – dyrektor Zamku, Wojciech Dziomdziora, dr hab. Hanna Suchocka – przewodnicząca, prof. dr hab. Andrzej Rottermund, Andrzej Wajda, dr Bożena Steinborn, Stefan Sutkowski, prof. dr hab. Maria Poprzęcka

dr hab. Hanna Suchocka – przewodnicząca

prof. dr hab. Juliusz A. Chrościcki

Waldemar Dąbrowski

Wojciech Dziomdziora

Jan Maria Jackowski

prof. dr hab. Stanisław Mossakowski

dr Tomasz Orłowski

prof. dr hab. Maria Poprzęcka

prof. dr hab. Jacek Purchla

prof. dr hab. Andrzej Rottermund

Sławomir Sikora

dr Bożena Steinborn

Stefan Sutkowski

Andrzej Wajda

prof. dr hab. Wojciech Włodarczyk

DYREKCJA

dr hab. Przemysław Mrozowski

p.o. dyrektor (od 1 stycznia 2017 r. dyrektor)

Irena Zalewska

zastępca dyrektora ds. zarządzania

Ziemowit Koźmiński

zastępca dyrektora ds. marketingu

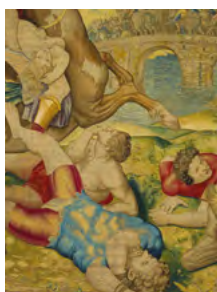
Agnieszka Bębenek

główna księgowa

Ostatnie posiedzenie Rady Powierniczej odbyło się 16 września 2016 r.

W „Raporcie” na niektórych stronach zamieszczono fragmenty cyfrowych zdjęć dzieł sztuki ze zbiorów Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, które zostały sfotografowane w ramach realizacji programu digitalizacji zbiorów Zamku. Obiekty są dostępne wraz z opisami na witrynie Kolekcja Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum.

- s. 4 Półstanislasdor z okresu insurekcji kościuszkowskiej, 1794
- s. 7 Daniel Schepcke, zegarek kieszonkowy w złotej kopercie, 1768–1777
- s. 12 Jan Matejko, *Batory pod Pskowem*, 1872
- s. 24 Rembrandt van Rijn, *Dziewczyzna w ramie obrazu*, 1641
- s. 34 Bernardo Bellotto zw. Canalettem, *Widok łąk wilanowskich*, 1775
- s. 43 Czarka z zastawy do konfitur, Królewska Manufaktura Porcelany Sevres, ok. 1760–1770
- s. 48 Michael Coxie, *Upadek moralny ludzkości przed potopem*, tapiseria, ok. 1548–1553
- s. 55 Jan Maciej Schwartz, dzbanek srebrny złocony, ok. 1800
- s. 60 Sybilla z Tryburu przed cesarzem Augustem, tapiseria, ok. 1525
- s. 62 Pierre Gille I lub Pierre Gille II, zegar kominkowy, ok. 1760–1770
- s. 68 Bernardo Bellotto zw. Canalettem, *Pałac Mniszchów*, 1779
- s. 75 Marcello Bacciarelli, *Jan III Sobieski*, ok. 1768–1771
- s. 82 Christoph Dreischarf, grupa figuralna *Promenada*, ok. 1770–1780
- s. 96 Grot beltu z trzpieniem, 1. poł. XIV w.

Koncepcja, opracowanie raportu na podstawie materiałów zamkowych i wybór zdjęć
Dorota Piskorska

Projekt graficzny, skład i przygotowanie do druku
Bogdan Kuc, Aleksandra Kuc

Redakcja
Anna Włażnik

Korekta
Tatiana Hardej

Autorzy fotografii:
Maciej Bronarski, Weronika Chrapońska, Kinga Fuksiewicz, Dominika Jackowiak,
Agnieszka Jędrzejewska-Kurek, Agnieszka Lichacz, Szymon Majcherowicz,
Grzegorz Nowiński, Krzysztof Olesik, Andrzej Ring, Paweł Sadlej, Stefan Sadowski,
Lech Sandzewicz, Marta Smolińska, Sławomir Szczocki, Elżbieta Tararuj

Copyright by Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum 2017

ISSN 2081-7878

Druk i oprawa
Omikron Sp. z o.o.

ARX REGIA Ośrodek Wydawniczy Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

Kierownik Ośrodka Wydawniczego Arx Regia
Beata Nowacka

